

ΛΕΒΕΝΤΟΓΕΝΗΑ

ΜΑΝΩΛΗ Γ. ΠΙΤΥΚΑΚΗ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΑΝΩΛΗ Ι. ΠΙΤΥΚΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

Αρ. Δρ. 5095 Α'

Χρον. Εξέγ.

Είδος: Περὶ Κρήτης Φρ.

Ἄρθ. 389.59 ΠΙΤ

ΛΕΒΕΝΤΟΓΕΝΗΑ

ΔΡΑΜΑ ΣΕ ΤΡΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

κεε
7409

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ
ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΜΟΥ, ΠΟΥ ΔΕΝ
ΠΡΟΦΤΑΣΕ ΝΑ ΔΕΙ ΤΟ ΞΕ-
ΣΚΛΑΒΩΜΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΜΑΣ

ΕΚΤΑΚΤΗ ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ «Η ΔΡΗΡΟΣ»

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

1949

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

ΚΑΠΕΤΑΝ ΣΗΦΗΣ	Πρωτοκαπετάνιος τῶν Κρητικῶν Ἐπαναστάσεων.
ΚΑΠΕΤΑΝ ΠΑΥΛΗΣ	Καπετάνιος τῶν Κρητικῶν Ἐπαναστάσεων.
ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ	Ἐγγονὴ τοῦ Καπετάν Σήφη.
ΣΟΦΙΑ	Ἐγγονὴ τοῦ Καπετάν Παυλῆ.
ΣΗΦΑΛΙΟ	Ἐγγονάκι τοῦ Καπετάν Σήφη.
ΘΕΙΑ ΡΗΝΙΟ	Ἀδελφὴ τοῦ Καπετάν Σήφη.
ΘΕΙΑ ΚΑΛΛΙΟ	Μακρυνὴ συγγενῆς τους.
ΡΟΥΣΟΣ	Τσομπανόπουλο τοῦ Ψηλορίτη.
ΧΩΡΙΚΟΙ·ΧΩΡΙΚΕΣ	

Ἡ ὑπόθεσις ἐξελίσσεται σ' ἓνα ὄρεινὸ χωριουδάκι τοῦ Ψηλορίτη, στίς 20 τοῦ Μάη 1941.

ΛΕΒΕΝΤΟΓΕΝΗΑ

Τὸ ἔργο τοῦτο ἀνεβάστηκε γιὰ πρώτη φορά, στίς 26 τοῦ Μάη 1948, στὸ θέατρο «Πάλλας» τῆς Θεσσαλονίκης, ἀπὸ τὰ πρὸ κάτω μέλη τοῦ Καλλιτεχνικοῦ ὁμίλου Κρητῶν Σπουδαστῶν :

ΤΑΚΗΣ ΓΟΒΑΤΖΙΔΑΚΗΣ	στὸ	ρόλο	τοῦ	Καπ. Σήφη
ΔΗΜΟΣΘ. ΜΑΘΙΟΥΔΑΚΗΣ	»	»	»	» Παυλῆ
ΜΑΡΙΑ ΓΟΒΑΤΖΙΔΑΚΗ	»	»	τῆς	Πελαγίτσας
ΝΙΚΗ ΣΤΑΥΡΑΚΑΚΗ	»	»	»	Σοφίας
ΔΗΜ. ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗΣ	»	»	τοῦ	Σηφαλιοῦ
ΑΓΛΑΪΑ ΜΑΡΚΑΚΗ	»	»	τῆς	θειᾶς Ρηνιός
ΦΑΙΔΩΝ ΚΟΖΥΡΗΣ	»	»	τοῦ	Ρούσου
ΡΟΥΛΑ ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ	»	»	τῆς	θειᾶς Καλλιός
ΕΜΜΑΝ. ΑΓΓΕΛΙΔΑΚΗΣ	»	»	τοῦ	χωρικοῦ

ΜΕΡΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΑΝΕΒΑΣΜΑ
ΤΗΣ «ΛΕΒΕΝΤΟΓΕΝΗΑΣ» :

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ Τ.Τ.Τ.

(ΥΠΟΥΡΓΟΣ)

Ἀθήναι 20.6.48

Ἀγαπητέ μου κ. Πιτυκάκη

Ἐἶχα τὴν εὐτυχίαν νὰ παρακολουθήσω τὴν ἐκτέλεσιν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ὑπὸ Κρητῶν ἑρασιτεχνῶν, τοῦ δραματικοῦ ἔργου σας γιὰ τὴ μάχη τῆς Κρήτης. Συνεκινήθην βαθύτατα ὡς Κρῆς, διότι κατὰ τρόπον φυσικώτατον καὶ ἀριστοτεχνικά, ἀναπαριστάνονται ἐν αὐτῷ τὰ ὑψηλά, ὑπερύψηλα, πατριωτικά καὶ Ἐθνικά φρονήματα τῶν ἡρώων τῆς Κρήτης, οἱ ὅποιοι μὲ χαρὰν καὶ ἱκανοποίησιν ἀποθνήσκουν ὑπὲρ πατρίδος, καὶ τῶν Μεγάλων Ἡθικῶν Ἐνοιῶν, τὰς ὁποίας ἀπὸ μακρῶν χρόνων συμβολίζει ἡ Ἑλλάς εἰς τὸν κόσμον.

Διεπίστωσα ὅμως μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν, ὅτι καὶ οἱ συνάδελφοί μου Ὑπουργοὶ κ. κ. Κορόζος καὶ Παπαθανάσης, οἱ ὅποιοι μετ' ἐμοῦ παρηκολούθησαν τὴν παράστασιν, ἔδοκίμασαν τὴν ἰδίαν μὲ ἐμὲ συγκινήσιν καὶ ἱκανοποίησιν.

Ἐχω τὴν γνώμην, ὅτι τοιαῦτα ἔργα φρονιματίζουν τὴν νέαν γενεάν μας καὶ τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ κάθε ἐκ τοῦ δρόμου τῶν μεγάλων μας παραδόσεων παρέκκλισιν, διὰ τὴν ὁποίαν μόνον ἐχθροὶ τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ ὠφεληθοῦν εἰς βάρος τῆς.

Μὲ ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΠΙΡΑΚΗΣ

ΠΑΓΚΡΗΤΙΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ

ΕΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

Ἐν Θεσ)νίκη τῆ 5 Ἰουνίου 1948

Κύριον Μανώλην Πιτυκάκη

Ἐνταῦθα

Ἀγαπητὲ Κε Πιτυκάκη

Τὸ δράμα ποῦ γράψατε μὲ τὸν τίτλον «ΛΕΒΕΝ-
ΤΟΓΕΝΗΑ», καὶ ποῦ παίχτηκε ἀπὸ τὸν Καλλιτεχνικὸ
Ὅμιλο Κρητῶν Σπουδαστῶν τῆς Παγκρητίου Ἀδελ-
φότητος στὴν πόλι μας, γιὰ τὴν ἐπέτειον τῆς Μάχης
τῆς Κρήτης, δίκαια ἀπέσπασε τὰ πόδι εὐμενῆ σχόλια.

Τὸ Κρητικὸ στοιχεῖο τῆς Μακεδονικῆς Πρωτευ-
ούσης, ποῦ εἶχε τὴν ἐξαιρετικὴ τιμὴ νὰ παρακολου-
θήσῃ τὴν ἐκτέλεσί του, πέρασε εὐχάριστα καὶ ἀξέ-
χαστα δυὸ ὄρες. Τοῦ παρουσιάσατε μὲ ζωντάνια τὰς
θυσίας τῶν Προγόνων του, γιὰ τὴν ἀπόκτησι τῆς
λευτεριάς καὶ κυρίως τοῦ παρουσιάσατε μεγαλό-
πρεπα τὴν ἡρωϊκὴν ἀντίστασι τοῦ λαοῦ τῆς ἰδιαιτέ-
ρας μας πατρίδος, κατὰ τῶν ἀπαισιῶν καὶ βαρβάρων
κατακτητῶν.

Ἄλλὰ καὶ οἱ μὴ Κρητες ποῦ ἔτυχε νὰ τὸ παρα-
κολουθήσουν, ἔμειναν ἐνθουσιασμένοι, μὲ τις ἄγνω-
στες γι' αὐτοὺς σελίδες ἡρωϊσμοῦ ποῦ γράφηκαν στὴν
Κρήτη τὸν Μάιον τοῦ 1941.

Τὸ ὡς ἄνω ἔργον σας πρέπει νὰ διαβαστεῖ ἀπὸ
τὴν νεολαίαν τῆς Κρήτης καὶ γενικὰ τῆς Ἑλλάδος.
Σ' αὐτὸ θὰ βρεῖ πολλὰς ἀλήθειες καὶ ἱστορικὰ δι-
δάγματα.

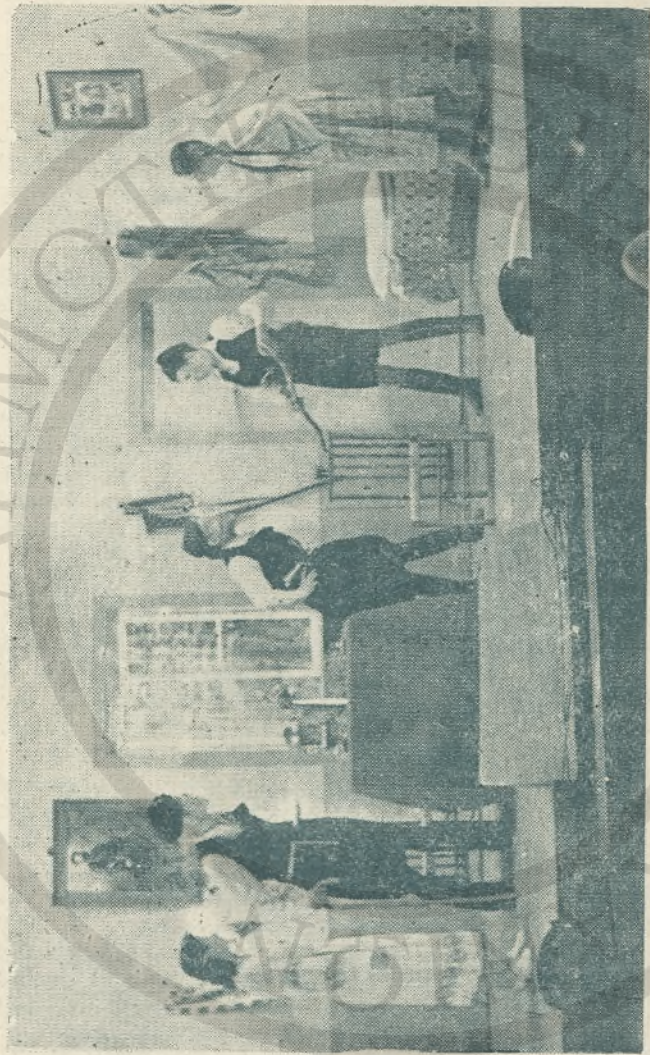
Ἡ Παγκρήτιος Ἀδελφότης σὰς εὐχαριστεῖ καὶ
σὰς συχαίρει.

Μ' ἐκτίμησι

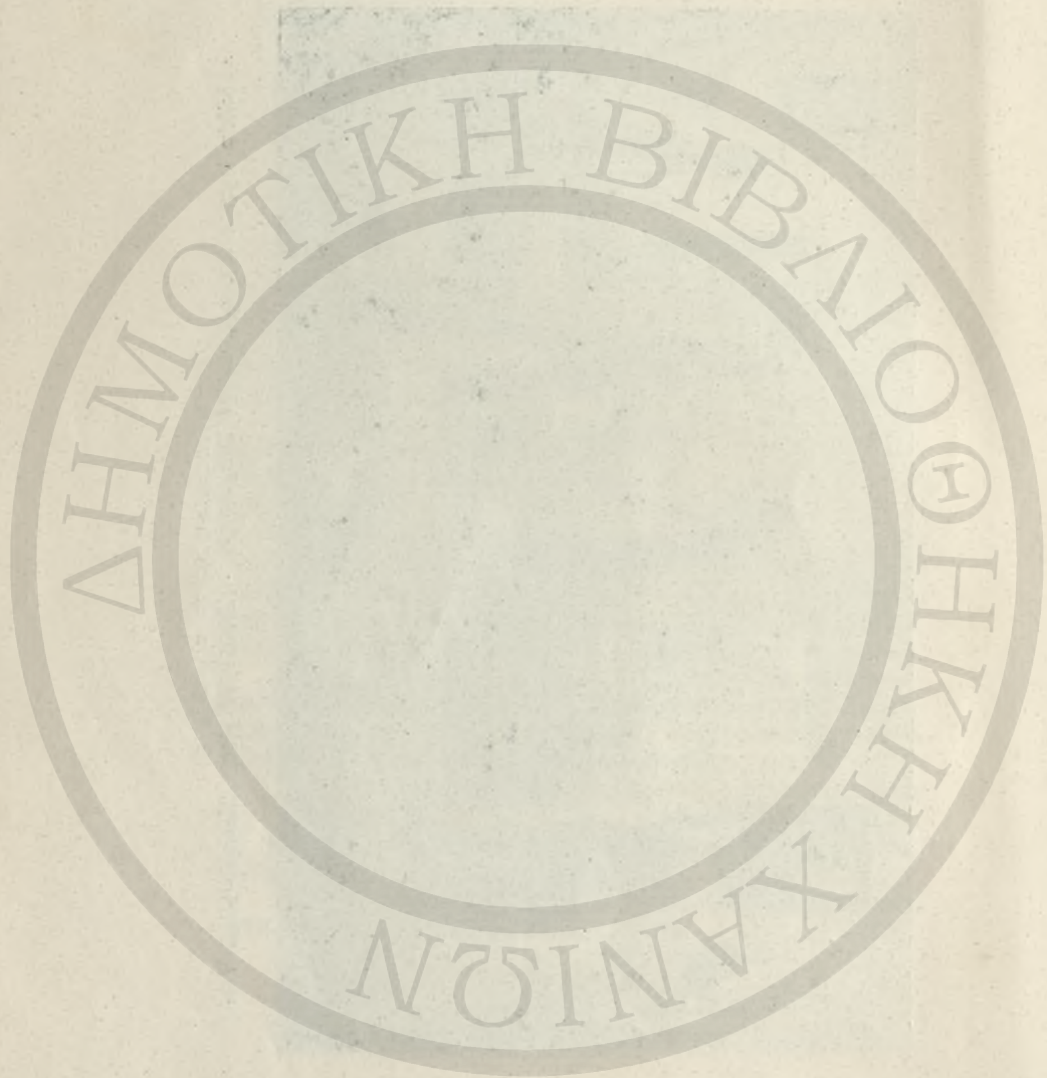
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΗΛΙΑΚΗΣ

Τ.Σ.

Πρόεδρος

ΜΙΑ ΣΚΗΝΗ ΑΠΟ ΤΗΝ Α΄ ΠΡΑΞΗ : Ο Ρούσος φέρνει την είδηση πώς άρχισαν
να πέφτουν οι αλεξιπτιωτιστές.

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΡΓΟ

Δέν είναι μονάχα οί άνθρωποι, πού εύνοοονται ή άδικούνται από τή μοίρα. Καί οί έποχές, καί τά Ιστορικά γεγονότα δέ βρίσκουν πάντοτε τήν πρέπουσα κατανόηση καί τή δικαίωση πού τούς άξίζει.

“Ένα άπ’ αυτά τά Ιστορικά γεγονότα, τ’ άδικημένα, άς πούμε, άπό τή μοίρα, είναι, χωρίς άλλο, κι’ ή έποποιία τής Κρήτης, πού έγραψεν ο Λαός της, με τή θρυλική του έξέγερσι, τó Μάιο του 1941.

“Όχι μόνο ή σημασία κι οί ευρύτερες συνέπειές της, για τόν όλο Συμμαχικόν άγώνα, αλλά περισσότερο ακόμη τó βαθύτερο νόημα τής αντίστασης εκείνης, ή όποια άποτελεεί ένα καταπληκτικό φαινόμενο, του πιο έξεφρενου καθολικού συναγερμού, άπ’ όσους γνώρισε ποτέ τó Νησί, έπροεπε νά τής έξασφαλίσουν μιάν έξέχουσα θέσι, άνάμμεσα στις γόνιμες Έθνικές θυσίες τής έποχής εκείνης.

Κάποια μέρα ίσως κατακτήσει αύτή τή θέσι.

“Αν όμως κρίνει κανένας άπό ώρισμένες έκδηλώσεις, για τίς όποιες πολλές φορές ο Κρητικός τύπος έχει εκφράσει τó παράπονό του, κι’ άπό τή χαρακτηριστική σιγή, με τήν όποια παρέρχονται τά γεγονότα εκείνα οί σύγχρονοι συγγραφείς καί άρθρογράφοι, δέ μπορεί ν’ άποφύγει μερικά θλιβερά συμπεράσματα.

Διαπιστώνει πραγματικά κανένας τή διάθεσι νά χαρακτηρισθεϊ ή «μάχη» εκείνη, σαν μιá άπλή παρένθεσι, μέσα στις άλλες, άναμφισβήτητα περιλαμπρες, σελίδες τής πρόσφατης Έθνικής μας Ιστορίας.

Γιατί όταν σοβαροί ξένοι συγγραφείς, στρατιωτικοί κριτικοί καί πολεμικοί άνταποκριτές, έχουν άσχοληθεϊ, με τόσο ένδιαφέρον, στη μελέτη καί τήν έρευνα τής «μάχης τής Κρήτης», είναι πολύ περίεργο πώς αύτή ή μάχη δέν άπασχόλησε τούς Έλληνικούς «καλάμους» στον ίδιο τούλάχιστο βαθμό !

Έδώ, τά λίγα πράγματα πού ξέρουμε για τήν ιδιό-

μορφή και σκληρή αυτή σύγκρουσι, προέρχονται από μερικά χρονικά, από λίγες σκόρπιες αφήγησεις πολεμιστών, και από τις ετήσιες αναμνηστικές γιορτές, οι οποίες οργανώνονται μονάχα στην Κρήτη, ή από τις Κρητικές παροικίες της Ηπειρωτικής Ελλάδας.

Και όμως ή «μάχη της Κρήτης» δεν αποτελεί ένα γεγονός τοπικής μόνο σημασίας.

Με το δικό της χρώμα και το ιδιαίτερο νόημά της, αποτελεί την αδιάσπαστη συνέχεια μιας ασύγκριτης έποποιίας, που αρχίζει στην Πίνδο και φθάνει ως το "Ελ-Αλαμείν και στο Ρίμινι.

Ακούμε ως τόσο πολλές φορές όμιλητές, από επίσημά κι' ανεπίσημα βήματα, ν' ασχολούνται με την εξέμνησι των πολεμικών μας θριάμβων. Διαβάζουμε συχνά αφηγήσεις και άρθρα, για την έπικήν αντίστασι του Έλληνικού Λαού, στην απρόσκλητη έχθρικήν έπιδρομή.

"Όλοι και όλα ξεκινούν από τα Βορειοηπειρωτικά βουνά, κι' από εκεί μ' ένα άλμα, βρίσκονται ξαφνικά στις Αφρικανικές έρημους και στις πεδιάδες της Ιταλίας!

Και διερωτάται κανένας με άπορία :

— Καλά, κι' ή Κρήτη ; Τι έγινε στα βουνά και στους κάμπους της Κρήτης ; Μήπως δεν έγινε τίποτε ; Μήπως έγινε κάτι, τόσο άσημαντο, που νά μη μπορεί νά συγκριθεί με τις άλλες Έθνικές μας δόξες ;

Κι' οι άμέτρητες θυσίες ; Κι' οι χιλιάδες τά θύματα, κι' οι μαυροντυμένες σιλουέτες, που βλέπει όκόμενη κανένας νά πλανιούνται, σαν φαντάσματα, απ' άκρη σ' άκρη του Νησιού ;

Και τά χωριά που κήκαν ; Κι' οι πολιτείες που ξεθεμελιώθηκαν ή άφανίστηκαν μέσα στο πύρινο χαλάζι των «στουκάς» ; Κι' οι σωροί τά χολάσματα που εξακολουθούν νά ύψώνονται, πένθιμες μαρτυρίες, της έκδικητικής μανίας του έπιδρομέα ;

"Όλα αυτά, δε στάθηκαν ίκανά νά συγκινήσουν ή νά έμπνεύσουν κάποια κάποτε πέννα ή γλώσσα, σε λίγες λέξεις τιμής κι' εύγνωμοσύνης ;

.....

"Ίσως ένα ποσοστό της ευθύνης, για την πιο πάνω παράλειψι, νά βαραινει κι' όλους εκείνους, που είναι σε θέσι και μπορούν με κάποιιο τρόπο, νά συμβάλλουν στην

πληρέστερη κι' ευρύτερη κατανόησι τῆς σημασίας, μὰ καὶ τοῦ πνεύματος, ποῦ προκάλεσε τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο τρικύμιασμα τῆς Κρητικῆς ψυχῆς.

Ἴσως ἂν καθέννας ἀπὸ αὐτοὺς, ποῦ ἔζησαν ἀπὸ κοντὰ τὸ ἐπικὸ ἐκεῖνο 15θήμερο, καὶ συνέλαβαν τὸ νόημά του, ἔδινε κι' ἀπὸ μιὰ λεπτομέρεια, ἀπὸ μιὰ προσωπικὴ ἐντύπωση, ἀπὸ ἓνα ἐπεισόδιον τῆς περιεργῆς καὶ πρωτότυπης αὐτῆς μάχης, ἡ ἐποχὴ ἐκείνη θὰ φωτιζόταν πληρέστερα, καὶ δὲ θὰ μποροῦσε ν' ἀγνοηθεῖ ἀπὸ κανένα.

Ἄπ' αὐτῇ τῇ σκέψι ξεκίνησα περίου, ὅταν μὲ τὸ βιβλίον μου «Θύελλα στὴν Κρήτη», ἔδινον ἓνα αὐθεντικὸ χρονικὸ τῆς μάχης ἐκείνης. Τὸ χρονικὸ αὐτό, ἂν καὶ ἑδαφικὰ περιορίζεται μονάχα σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς τρεῖς κυριώτερους τομεῖς τῶν ἐπιχειρήσεων, δίδει ἐν τούτοις, ὅπως πιστεύω, μιὰ γενικώτερη εἰκόνα τῆς σκληρῆς καὶ ἀδυσώπητης πάλης, ποῦ διεξήχθη σ' ὀλόκληρο τὸ Νησί, κι' ὡς ἓνα σημεῖο τοῦλάχιστο, τῆ βαθύτερη ἔννοια τῆς πάλης αὐτῆς.

Τὸν περασμένο Μάη, ἡ Ἀδελφότης Κρητῶν Μακεδονίας, μοῦ ἔκαμε τὴν τιμὴ νὰ μοῦ ἀναθέσει ἓνα τομέα τοῦ προγράμματος γιὰ τὸν ἐτήσιον ἑορτασμὸ τῆς 7ης ἐπετείου τῆς μάχης.

Πιστεύοντας πὼς ἡ σκηνὴ ζωντανεῖται, καλλίτερα ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ὀμιλητῆ, κάτι τέτοια ἱστορικὰ γεγονότα, ἔγραψα—εἰδικὰ γιὰ τὴν ἐπέτειον αὐτῇ—τὴ «Λεβεντογενηὰ» ποῦ παίχτηκε ἀπὸ Κρητικὸπουλα τοῦ καλλιτεχνικοῦ ὀμίλου Κρητῶν σπουδαστῶν.

Ψεγάδια πολλὰ θὰ τῆς βροῦν, χωρὶς ἄλλο, οἱ «εἰδικοί» ποῦ θὰ καταδεχτοῦν ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ ἔργο αὐτό.

Ὡς τόσο τὴν πρόθεσί μου τὴν ἀνέπτυξα πρὸ πάντων. Κι' ἂν κρίνω ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ, ποῦ τοῦ ἐπεφύλαξε τὸ κοινὸ τῆς Θεσσαλονίκης, τὸν προορισμὸ του τὸν ἐξεπλήρωσε.

Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς μὲ παρεκίνησε ν' ἀποφασίσω τὴν ἔκδοσί του σὲ βιβλίον.

Ἐνα ἀπὸ τὰ μειονεκτήματα, ποῦ θὰ καταλογίσουν ἴσως στὸ βιβλίον αὐτό, εἶναι καὶ οἱ διάλογοι, γραμμένοι ὅπως εἶναι, οἱ περισσότεροι, στὸ Κρητικὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα. Ἀναγνωρίζω πὼς αὐτὸ θὰ δυσκολέψει πολὺ τὴν κα-

τανόησί του, από τούς μη Κρητικούς, πού θά τύχει νά τò διαβάσουν.

Ἀκόμη καί μέ τίς ἐπεξηγηματικές σημειώσεις πού παρθέτω στό τέλος, καί πού ὁμολογῶ πῶς προστέθηκαν πιό πολὺ γιά κείνους, πού θά θελήσουν ἴσως νά μελετήσουν καί τὸ ἠθογραφικὸ του περιεχόμενον, δὲν περιμένω νά ἐξουδετερώνονται ἱκανοποιητικὰ οἱ δυσκολίες αὐτές.

Ὡς τόσο νομίζω, πῶς αὐτοὶ ἀκριβῶς οἱ διάλογοι, μέ τὸ ἠθογραφικὸ τους χρῶμα καί μέ τὴν ἰδιαίτερη ἔννοια πού οἱ λέξεις τους ἔχουν ἀποκτήσει στὴν καθημερινὴ χρῆσι, ἐκφράζουν πιστὰ τὸ πνεῦμα πού κυριαρχοῦσε τὴν ἐποχὴ αὐτὴ στὸ Νησί, καί παρουσιάζουν γνήσια κι' ἀφθειασίδωτη τὴν Κρητικὴ ψυχὴ, στὴν μεγαλειώδη τῆς ἐκείνη ἔξαρσι.

Θά ἦταν ἐντελῶς ἀφύσικο κι' ἐξεζητημένο, νά βάλει κανένας στὸ στόμα ἐνὸς γεροκαπετάνιου Κρητικοῦ, φράσεις καί λέξεις, τίς ὁποῖες ποτὲ δὲ χρησιμοποίησε σὰν ἐκφραστικὸ ὄργανον τῶν διανοημάτων καί τῶν συναισθημάτων του.

Ἀντίθετα οἱ Κρητικοποῦλες καί γενικὰ τὰ νεαρὰ πρόσωπα τοῦ ἔργου—ὅπως συμβαίνει καί στὴν πραγματικότητα—μιλᾶνε τὴν καθομιλουμένη γλῶσσα, ἀπηλλαγμένη αἰσθητὰ ἀπὸ τοὺς δυσκολονόητους τοπικοὺς ἰδιωματισμοὺς.

Μονάχα τὸ χρῶμα καί ἡ βαρεῖα προφορὰ ὠρισμένων συμφώνων ἀπομένει, σὰν κληρονομιά τῶν ποικίλων ἐπιδράσεων, οἱ ὁποῖες διεμόρφωσαν σιγά-σιγά τὴν Κρητικὴ διάλεκτο, στὴ γνωστὴ παληότερη μορφή τῆς.

Αὐτὲς τίς ἐξηγήσεις νόμισα σωστὸ καί σκόπιμο νά δώσω, σ' ἐκείνους πού θά διαβάσουν ἢ ὀπωσδήποτε θ' ἀσχοληθοῦν μέ τὸ βιβλίον τοῦτο.

Μ. Π.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΙ

“Υστερ’ από πολλούς αιώνας σκλαβιάς, κι’ αφού ξόδεψε ποτάμια αίμα, η Κρήτη κατέκτησε τή λευτεριά της, στην Ένωσι με την Μητέρα Έλλάδα...”

Οί καινούργιες γενιές, πονεμένες, δοκιμασμένες και κουρασμένες από τήν αδιάκοπη πάλη, καταπιάνονται μ’ ένθουσιασμό στην ανοικοδόμησι του αγαπημένου τους Νησιού. Μέσ’ από τὰ μαυρισμένα έρείπια, καινούργια λευκά σπιτάκια ξεφυτρώνουν, κι’ οί πλαγιές πρασινίζουν ξανά από πλούσια βλάστησι.

Στις ραχοϋλες τών βουνών δέν άντηχεί πιά τὸ «Σασεπό» καί τὸ «Μαρτίσι», ἀλλά τὸ εἰρηνικὸ κουδούνισμα τών καινούργιων κοπαδιῶν. Μιά θεϊκὴ εὐλογία λές κι’ ἔχει ἀπλωθεῖ πάνω ἀπὸ τὸ κατατρεγμένο Νησί, πού κρατᾶει κάμποσα χρόνια. “Ὅσα ἄρκοῦσαν γιὰ νὰ ἐπουλώσει τις πληγές καί νὰ ξεχάσει τοὺς πόνους του.

.....

Μὰ ἡ μοῖρα του πάντα ἡ ἴδια. Πάντα σκληρὴ κι’ ἄπονη.

Ζήλεψε τ’ ἀναντράνισμα τὸ περήφανο τοῦ κορμιοῦ της. Κι’ ἔρχονται πάλι δίσεχτα τὰ χρόνια....

Ἰσπρίλις 1941 : Ἡ Ἑλλάδα ἀφοῦ ἔγραψε μετὸ αἷμα τών παιδιῶν της, τὸ ἔπος τῆς Ἀλβανίας, ἀναγκάζεται νὰ λυγίσει μπροστὰ στὸν ὄγκο μιᾶς δεύτερης Αὐτοκρατορίας. Οἱ πόλεις καί τὰ χωριά της στενάζουν κάτ’ ἀπὸ τὴ βαρεῖα μπότα τοῦ κατακτητῆ. Οἱ Γερμανοὶ ἔχουν φθάσει ὡς τὸ Ταίναρο καί τὸ Τσιρίγο. Ἰντίκρου στήν Κρήτη!

Τοὺς Κρητικούς, τοὺς συγκινεῖ καί τοὺς θλίβει τὸ δρᾶμα πού ζοῦν τ’ ἀδέλφια τους τῆς ἄλλης Ἑλλάδας. Μὰ δέν τοὺς ἀποθαρρύνει. Πιστεύουν πὼς ὁ δοξασμένος τους βράχος θ’ ἀπομείνει ἀσάλευτος μέσα στήν ἄγρια τρικυμία, πού συνταράσσει τὴν Εὐρώπη καί πὼς θὰ γίνεῖ τ’ ὄρμητῆριό, γιὰ τὸ ξεσκλάβωμα καί τῆς ὑπόλοιπης πατρίδας. Σαρκάζουν στίς φῆμες πού κυ-

κλοφοροῦν πῶς ὁ Χίτλερ σκέπτεται νὰ καταλάβει τὸ Νησί
τους, ρίχνοντας στρατὸ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ !

.....

20 Μαΐου 1941 : Ἡ Μάνα γῆ, στὸν ἀνοιξιὰτικο ὄργα-
σμό της, ἔχει στολίσει κάμπους καὶ κορφές, μὲ τὰ πιὸ ἀκριβά
της στολίδια. Ἡ φύσι μοσκοβολᾷ ἀπὸ λογιῶν-λογιῶν μυρου-
διές. Καὶ τὰ μεστὰ στάχυα—ἀστραφτερὸ χρυσάφι στὶς ἀχτίδες
τοῦ ἡλίου—γέρνουν ράθυμα τὸ κεφάλι, προσμένοντος τοῦ θερι-
στῆ τὸ δρεπάνι.

Στὶς πλαγιές, ἡ λύρα τοῦ τζουπανόπουλου σκορπάει τὶς
παιγνιδιάρικες νότες της.

Μέσα στ' ἀγρόσπιστα, τὰ κρυμμένα κάτω ἀπὸ τὰ πρινάρια
καὶ τ' ἀγριοκυπάρισσα, ἡ οἰκογενειακὴ ζωὴ κυλᾷ γαλήνια κι'
ἤρεμη, μὲ τὶς παραδόσεις καὶ τὶς συνήθειές της.

Οἱ γυναῖκες κι' οἱ κοπελιές, χαίρονται τὸν εὐλογημένο
μόχθο τῆς δουλειᾶς, κι' οἱ ἀσπρομάλληδες γερόντοι, διηγοῦνται
στά ἐγγονάκια τους, τὸ παραμῦθι τῆς ἴδιας τους φουρτουνια-
σμένης ζωῆς.

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ θεία γαλήνη, τίποτε δὲν προδίδει τὴ
θύελλα, ποῦ βρίσκεται τόσο κοντὰ στὸ μαρτυρικὸ Νησί...

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΙ

Σ κ η ν ή Ι

ΣΚΗΝΙΚΟ : "Ένα αγρόσπιτο σὲ μιὰ πλαγιά τοῦ Ψηλοῦτη κρυμμένο μέσα στὰ πριwάρια καὶ τ' ἀγριοκνυπάρισσα.

Τὸ δωμάτιο λιτὸ καὶ ἀπέριττο, νοικοκυρεμένο καὶ καθαρό. Δύο πόρτες στὰ πλάγια, ἡ δεξιὰ ὀδηγεῖ στὸ ἐσωτερικό, καὶ ἡ ἀριστερὴ στὴν αὐλή. Ψηλὰ στὴν ἀριστερὴ γωνιά, μιὰ «κοντάδα», (*) ἀπὸ τὴν ὁποία κρεμιwνται μερικὲς ἐγχwρίες πλουμιστὲς κουβέρτες. Στὸν τοῖχο τοῦ βάνθους ἀριστερά, ἓνα χωριάτικο χαμηλὸ τζάκι, ἀσπρισμένο. Δεξιὰ, ἓνα ντουλάπι, ἀπὸ κοινὸ ξύλο, στρωμένο ἀπὸ πάνω μ' ἓνα κεντητὸ λευκὸ κάλυμμα.

Πάνω ἀπὸ τὸ ντουλάπι κρέμεται ἓνα ὄπλο «Λεμπέλ» μὲ δυὸ φυσεκλίκια γεμῶτα σφαῖρες. Στὴ βάσι τοῦ δεξιοῦ τοῖχου καὶ ἐμπρός, ἓνα μονὸ κρεβάτι, χαμηλὸ, καλοστρωμένο, μὲ μιὰ κουβέρτα ἐγχwρία καὶ λευκὰ μαξιλάρια. Ένα εἰκόνησιμα εἶναι κρεμασμένο πάνωθὲ του. Δίπλα καὶ ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ εἰκόνησιμα ἓνας χάρτης τῆς Κρήτης καὶ δεξιὰ ἓνα δίκανο μὲ τὸ φυσεκλίκι του γεμῶτο.

Στὴ μέση τοῦ δωματίου ἓνα τραπέζι κοινὸ τετραγwνο, μὲ ἄσπρο κεντητὸ τραπεζομάνδηλο καὶ πάνω ἓνα φτηνὸ ἀνθοδοχεῖο, ἓνα-δυὸ γύφινα «μπιμπελὸ» ἀπὸ τὰ κοινὰ, ἓνα στακτοδοχεῖο καὶ μιὰ μικρὴ φωτογραφία σὲ κορνίζα. Γύρῳ ἀπὸ τὸ τραπέζι, τρία καθίσματα Κρητικῆς τέχνης.

Στὸν τοῖχο τοῦ βάνθους κρέμεται ἀκόμη, μέσα σὲ χονδρὴ κορνίζα, μιὰ μεγάλη φωτογραφία, κάποιου καπετάνιου μὲ ἐγχwρία φορεσιά καὶ πλήρη Κρητικὴ ἄρματασιὰ. Πετσέτες ἐγχwρίες πλουμιστὲς στολίζουσι ποῦ καὶ ποῦ τοὺς τοῖχους, δεμένες σὲ κανονικοὺς φτόγκους. Στὴ μέση ἀκριβῶς τοῦ τοῖχου τοῦ βάνθους, ἓνα φαρδὺ παράθυρο, ἀφίνει νὰ φαίνεται ὅλη ἡ πλοῦσια βλάστησι τοῦ ἀπέριττου βουνοῦ.

Μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀντικρυνὴ πλαγιά, φθάνουσι οἱ γότες μῶς Κρητικῆς λύρας, ποὺ παίζει «σορτό» Χανιώτικο.

Μπροστὰ καὶ δεξιὰ στὴ σκηνή, σὲ μιὰ χαμηλὴ ἐγχwρία κάρτελα, κάθεται ὁ καπ. Σήφης καὶ πελεκᾷ, μ' ἓναν σουγιᾶ, μιὰ σπαθόβεργα. Στὰ πόδια του ἓνα σωρὸ ροκανίδια. Δίπλα καὶ δε-

(*) Ἐπεξηγήσεις γιὰ ὄλους τοὺς δυσκολονόητους ἰδιωματισμοὺς τοῦ κειμένου, βρίσκει ὁ ἀναγνώστης στὸ τέλος.

ξιά του τὸ Σηφαλιὸ ὁ ἔγγονός του, κἀθετα σταυροπόδι στὸ πά-
τωμα καὶ παίζει μὲ κάμποσα ψεύτικα δῦλα, ποὺ ἔχει μπροστά του.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Ἡλικία δέκα χρόνων. Ἐξυπνα τσαχπίνικα
μάτια καὶ πρόσωπο ροδαλό, ἡλιοκαμμένο. Φορεσιὰ Κορητικῆ,
βράκα, γελέκο, ἄσπρο πονκάμισο. Στὸ κεφάλι ἓνα μαῦρο κοροσῶτο
μανδύλι. Ἄσπρα Κορητικὰ ὑποδήματα. Ἀπὸ τὴ ζώνη ἐξέχει ἡ
λαβὴ ἐνὸς μικροῦ ἄσπρομάνικου μαχαίριου, Κορητικῆς τέχνης.

Μ᾽ ἓνα ψεύτικο πιστόλι (ἄθρομα) μὲ καψύλια, καὶ μὲ κω-
μικὴ σοβροτήτα, σημαδεύει δῶθε-κεῖθε, κλείνοντας τὸ ἓνα μάτι,
καὶ πυροβολᾷ. Κἀποτε παθαίνει ἀφλογιστῖα τὸ «πιστόλι». Τὸ περ-
ναίει τότε στὴ μέση του, δίπλ' ἀπ' τὸ μαχαίρι, παίρνει ἓνα μεγα-
λύτερο μὲ φελὸς καὶ σημαδεύει. Σὲ λίγο βαρυνεσημένος τὸ ἀφίνει
κι' αὐτὸ πάνω στὰ γόνατά του καὶ παρακολουθεῖ τὸν παποῦ του
ὅπως πελεκᾷ τὴ σπαθόβεργα). Παποῦ... Γιὰ ποιόνε τὴ φθιάχ-
νεις τὴ σπαθόβεργα ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Γέροντας ἑβδομηντάρης, μὲ καλοκάγαθη φυ-
σιογνωμία. Μάτια γαλανά, ζωηρὰ κι' εὐκίνητα, ποὺ τὰ σκιάζουν
πυκνά, μεγάλα, λευκὰ φρυδιὰ. Κάτασπρα μαλλιά καὶ γένεια ψαλι-
δισμένα, κατὰ ποὺ συνηθίζεται στὶς ὄρεινές Ἐπαρχίες τῆς Κορή-
της. Φορεσιὰ Κορητικὴ λίγο τριμένη. Βράκα ἀπὸ φτηνὸ πανί,
πονκάμισο λευκὸ, ξεκουμπωμένο στὸ στήθος, γιλέκο χωρὶς «μεϊ-
τάνι, ὑποδήματα Κορητικὰ μαῦρα καὶ σπαστὸ φέσι στὸ κεφάλι.
Στὴ ζώνη ἓνα ἄσπρομάνικο Κορητικὸ μαχαίρι. Ἄκμαϊο καὶ ρο-
δαλὸ πρόσωπο, παρὰ τὰ ἑβδομηντα του χρόνια, μὲ λιγοστὲς ρυ-
τίδες γύρ' ἀπὸ τὰ μάτια.

Εἶναι ὁ τύπος τοῦ κἀποτε παρότολμου, ὀρητικοῦ κι' αἰ-
σιόδοξου πολεμιστῆ, ποὺ δὲν ὑπολογίζει ποτὲ τὸν κίνδυνο καὶ τὰ
ἐμπόδια μιᾶς πολεμικῆς περιπέτειας.

Ἐνῶ τεντώνει τὸ χέρι μὲ τὴ σπαθόβεργα καὶ τὴν ἐξετάζει
μὲ τὸ δεξιὸ μάτι, γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ ἂν εἶναι ἴσια.—Χωρὶς νὰ
στραφεῖ πρὸς τὸ Σηφαλιό). Ἀρέσει σου μωρὲ Σηφαλιό ; Ἀ-
ρέσει σου ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Κουνῶντας τὸ κεφάλι μὲ συγκατάβασι). Χμ...
Καλὴ ναι.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Μ᾽ ἓνα κομμάτι γυαλί, ξύνει τώρα τὴ λαβὴ
της). Καλὴ ναι... Μὰ δὲν ἀξίζει, ἃ δὰ πείς, καὶ πολλὰ
πράγματα ! Γέρικα χέρια... γέρικα μάθια... Ἴντα νὰ σοῦ
κάμουνε ; (Τὴν ξανακιντᾷ μὲ τὸ δεξιὸ μάτι γιὰ λίγο, κι' ἐπει-
τα τὴν ἀποθέτει στὰ γόνατα. — Πρὸς τὸ Σηφαλιό). Ἐ καὶ
νὰ θάρηες εἰσὺ Σηφαλιό, ἔναν καιρὸ, ἴντα λοῖς σπαθό-

βεργες έσκάρωνεν ό παποϋς σου ! Σαΐτες ήσανε... Ζγου-
ραφιά μοναχή. Καί... γερές !

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Με άπορία). Καλά... όλο σπαθόβεργες
έπελέκας παποϋ ; Δέν έκανες άλλη δουλειά ; Τί τις ήθε-
λες τόσες ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Χαμογελά με την χαριτωμένη παρατή-
ρησι τοϋ έργονοϋ του). Χρειαζόμενα πράγματα ήσανε μιá
φορά Σηφαλιό ! Μη θωρείς έδά τσ' ύστερους χρόνους,
άπου γέμιο' ό κόσμος λοής-λοής άρματα ! Χμ... Τότε σás
καλά τυχερός λογοϋντανε κανένας νά τοϋ βρísκεται ένα
λιανοτοϋφεκο με τσακμακόπετρα. (Τονίζοντας τις λέξεις).
Με τοϋτες σás πού θωρείς, έζυγώναμε τσι Τούρκους έναν
καιρό !

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Παραξενεμένο). Ντά σκοτώνουε παποϋ
κι' οί σπαθόβεργες ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Κραδαίνοντας, άπειλητικά τάχα, τή σπαθό-
βεργα, πάν' από τό κεφάλι τοϋ Σηφαλιοϋ). "Ανέ σκοτώνουε
λέει... Μιά νά φάς στην κεφαλή, δέ δά πείς κίχ !... (Γε-
λοϋν κι' οί δυό τους).

Σ κ η ν ή Ι Ι

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ήλικία έξήντα χρόνων, με καλοστεκού-
μενη. "Εκφρασι ζωηρή, καλοκάγαθη, με άνήσυχη. Από τοϋς
τύπους εκείνους τών γυναικών τής Κρήτης, πού έννοοϋν νά κυ-
βεροϋν μέσα στο νοικοκυριό τους. Φοροειά άπλη, από σκοϋθο
φτηνό ύφασμα. Στο κεφάλι έγχώριο κάλυμμα (τζεμπέρι) δεμένο
στο πίσω μέρος. Μπαίνει από τή δεξιά πόρτα. "Όπως τοϋς βλέ-
πει νά γελοϋν, σιαματá και βάζει τά χέρια στη μέση. Σέ ύφος
έπιτιμητικό). Πέτε μου νά χαρείτε, ποιός έχει πλειά γνώσι
άπό τσι δυό σας, ό νηός (γ)ή ό γέρος ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στρέφει τό κεφάλι προς τή Θειά Ρηνιό.
Με τό ίδιο καλοκάγαθο ύφος). Μπρέ καλώς τηγε. Έκόπια-
ζες κι' όλας ; Γιάντα γυάρες από τοϋ Συμπεθέρου ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Στόν ίδιο τόνο). "Ηρθα ν' άνεμαζώσω
τόν προκομένο. (Έννοεί τό Σηφαλιό). Δέν μοϋ πες μπρέ,
πώς ήθελα μοϋ τονε παίψεις ; Μά ξεκολλά από κοντά
σου ; έξεμουάλισές τονε πάλι με τσ' όργισμένους πού πε-
λεκάς.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Σηκώνεται όρθιος). Νά τώρα θά ρχόμου-
να' μη φωνάζεις !

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Πρὸς τὸν Κ. Σήφη, δείχνοντας τὸ σωρὸ τὰ ροκανίδια ποὺ ἔχει κάνει). Ποιὸς δὲ τὰ καθαρῖσει πάλι, τὰ γίβεντα ποὺ μοῦ κάμυτε στὸ σπίτι; Ἄς πάω ἢ κακομοῖρα νὰ φέρω τὴν παρυσύρα νὰ τὰ μαζώξω. (Φεύγει ἀπὸ τὴν ἴδια πόρτα).

ΣΗΦΑΛΙΟ. Ἄγριεμένη ἦρθε ἡ θειά... γιατί;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Ἦρεμα). Μὴν τοῖ συνορίζεσαι. Ἐκείνη ἀνὲ δέν καυγαδίσει, δὲ βρίσκ' ἡ ψυχὴ τῆς ἀνάπασι.

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνει πάλι μέσα, κρατῶντας τὴ σκοῦλα κι' ἓνα μικρὸ φτυάρι. Μὲ εἰρωνία ἀνάμικτη μὲ οἶκτο πρὸς τὸν Κ. Σήφη). Κακορίζικε... δὲν ἐμεταξέσυρνες παρέκει, πριχοῦ σὲ χῶσουνε ὡς στὴν κεφαλῇ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Ἐπίσης εἰρωνικά καὶ ἤρεμα). Ἔ φοβᾶσαι; Μιά φωνὴ θελα σύρεις, νὰ ρθουν' οἱ γειτόνοι νὰ μὲ ξεχώσουνε...

Θειά ΡΗΝΙΟ. Χαζίρι το' ἔχεις καὶ τοῖ γειτόνους. Οἱ γνωστικοὶ ἄθρωποι, ξανοίγουνε ποῦ δὲ πᾶ σιγουράρουνε τοῖ φαμελιές τος, ἀπὸ τὴν μπόρα ποῦ ῥχεται!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Εἰρωνικά). Ποῦ τὴ θωρεῖτε μπρὲ τὴ μπόρα; Ὁ οὐρανὸς εἶναι ἑφτακάθαρος! (Τὸ Σηφαλιὸ ἐν τῷ μεταξὺ ἔχει πάρει τὴ σπαθόβεργα ἀπὸ τὰ γόνατα τοῦ παποῦ καὶ τὴν περιοργάζεται, κυτάζοντάς τιν ἀπ' ἐδῶ κι' ἀπὸ ἐκεῖ μὲ τό ἓνα μάτι, ὅπως ἔκανε προηγουμένως ὁ παποῦς του).

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐν' ᾧ παίρνει τὰ σκοπιδία). Δὲν κατέχω (γ)ῆ δὲν ἔχεις αὐθιὰ ν' ἀκούσεις τοῖ δαιμόνους (δείχνει πρὸς τὸν οὐρανὸ) ποῦ μᾶς σὲ τριγυρίζουνε!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Μὲ ἀπάθεια). Τ' ἀεροπλάνα λές; Ἄστα νὰ σβουρίζουνε...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐν' ᾧ φεύγει μὲ τὰ σκοπιδία). ὦ χαρὰ στὴν ὑπομονή σου! Καρφί δὲ σοῦ καίγεται, κι' ἄς χαλᾶ ὁ κόσμος! (Πρὸς τὸ Σηφαλιό). Καὶ τοῦ λόγου σου, νὰ ἐτοιμαστεῖς νὰ φύγωμε.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Δίγο χολωμένο). Καλά...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Πρὸς τὸν ἕγγονό του, μὲ κάποια εἰρωνία γιὰ τοὺς φόβους τῆς Θ. Ρηνιός). Δὲ μοῦ λές μωρὲ Σηφαλιό; Φοβᾶσαι τα καὶ σὺ τ' ἀεροπλάνα;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ ὕφος). Γιὰ Θειά Ρηνιὸ μὲ πέρασες;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Χαιδεύοντάς τον στὸν ὄμο μὲ καμάρι). Ἔτσά σὲ θέλω ἄγ' συνονόματε! Λεβέντη καὶ παληκαρᾶ!

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Ποῦ βόισκει τὴν κατάλληλη στιγμή). Καὶ

δὲ μοῦ λὲς παποῦ ; Τίνος θὰ τὴ δώσεις τὴ σπαθόβεργα ;
Νὰ μὴν τὴ δώσεις στὴν Πελαγίτσα ! Αὐτὴ ἔχει τὸ πι-
στόλι της καὶ δὲν κάνει ἄλλη δουλειά, παρὰ νὰ ρίχνει
στοὺς σημάδι.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Εἰρωνικὰ δείχνοντας τὸ ψεύτικο πιστόλι
ποῦ ἔχει περασμένο στὴ ζώνη του). "Ἐ, ἔχεις καὶ σὺ τὸ δικό
σου. Μὴ παραπονᾶσαι.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Πεισματωμένα). Ναι, ἔχω κι' ἐγὼ τὸ δικό
μου. "Ἐτσι μοῦ τὸ λέει κι' ἡ Πελαγίτσα, ὅσες φορές τὴν
παρακαλῶ νὰ μοῦ δώσει κι' ἐμένα νὰ ρίξω. "Ἐτσι μοῦ τὸ
λέτε ὅλοι. «"Ἐχεις καὶ σὺ τὸ δικό σου». (Τὸ βγάζει καὶ τὸ
πειάει περιφρονητικὰ στοὺς πάτωμα). Τὸ ψεύτικο... Αὐτὸ εἶναι
ψεύτικο... δὲν σκοτώνει. Γιὰ βυζανιάρικο μὲ πήρατε ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Γελῶντας καλοκάγαθα). "Οντε δὰ μεγα-
λώσεις, δὰ σοῦ πάρω ἐγὼ ἕνα ἀληθινό. Νὰ σκοτώνει !

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Τὸ ἴδιο πεισματωμένα). "Ἐ... βαρέθηκα πιὰ
νὰ μοῦ λέτε πὼς εἶμαι μικρός. (Σοβαρὰ μὲ κᾶποιο πείσμα).
Μὰ ὅταν θὰ πάω στὴ Χώρα θ' ἀγοράσω ἕνα, πιὸ μεγάλο
κι' ἀπὸ τίς πιστόλες σου !

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνοντας μέσα μ' ἕνα μπόγο στοὺς χεῖρες τῆς
πρὸς τὸν Κ. Σήφη). Ἐξεκουζούλανές μου τονε μπλιό μὲ τὰ
παληνοντούφεκα ποῦ τ' ἀνεμαζώνεις.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Μπὰς κι' ἤθελες νὰ τοῦ πάρω κουτσου-
νόπανα νὰ παίξει ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Περήφανα μὲ ὕφος). Γιὰ τσ' ἄντρες εἶναι
τ' ἄρματα !

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. (Δὲν μπορεῖ νὰ συγκρατήσῃ ἕνα χαμόγελο,
στοὺς ὕφος ποῦ πῆρε τὸ Σηφαλιό). Γιὰε τουλόγουσου μπότι γι'
ἄρματα ! "Ἐκεῖα ποῦ φτύξαν' οἱ ἄντρες ἐφύτρωσες ! Κό-
πιαζε νὰ φύγωμε, γιατί ναι μπλιό μεσημέρι.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Συμβουλευτικὰ, μὲ στοργή). "Ἄντε, πᾶρε
δὰ τὴ σπαθόβεργά ΣΟΥ καὶ πήγαινε μὲ τὴ Θεῖα Ρηνιό.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Ἐνθουσιασμένος μὲ τὸ ἀπόκτημα). Δικὴ μου
παποῦ ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ὀλόδική σου Σηφαλιό. "Ἄντε.

(Τὸ Σηφαλιό πηδῶντας ἀπὸ χαρὰ, μαζεύει ἀπὸ τὸ πάτωμα
τὰ ψεύτικα ὅπλα μὲ τὰ ὁποῖα ἔπαιζε καὶ πηγαίνει νὰ τὰ κορῦει
κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι, ἐν' ὧ τὸν παρακολουθοῦν μὲ τὸ βλέμμα ὁ
παποῦς καὶ ἡ Θεῖα Ρηνιό).

Σ κ η ν ή Ι Ι Ι

(*Ακούονται κτύποι στην ἀριστερή πόρτα, κι' ἡ φωνὴ τοῦ Καπ. Παυλῆ*). Ἔπαδά σαςτε νοικοκυροί ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ἰδια πὰ Σύντεκνε. Κόπιαζε. (*Ἡ θειά Ρηγιό σπεύδει κι' ἀνοίγει τὴν πόρτα*).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Τῆς ἴδιας ἡλικίας περὶπον μὲ τὸν Καπ. Σήφη καὶ ἴδια φορεσιά. Πιὸ ὑψηλὸς λίγο, πιὸ ἀδύνατος καὶ περιοσσότερο καταβεβλημένος. Βλέμμα ἀγαθὸ καὶ στοχαστικὸ, σιὸ βάθος τοῦ ὁποῖου ὁμως μαντεύει κανένας τὴν ἤρομη ἀποφασιστικὴτητα, πὸν διακρίνει τὰ σεμνά παληκάρια. Ὁ τύπος τοῦ ψυχομένου καὶ ἀδείλιαστον πολεμιστῆ, ὁ ὁποῖος ὁμως ζυγίζει καλά, ἀπὸ πρὶν, καὶ σταθμίζει μὲ σύνεσι, ὅλα τὰ ἐνδεχόμενα, σὲ μιὰ πολεμικὴ ἐπιχείρησι. Στηρίζεται σ' ἓνα στραβοράβδι. Μὲ οἰκειότητα*). Πολλὰ τὰ ἔτη σας. (*Πρὸς τὴ θειά Ρηγιό, δείχνοντας τὸν μπόγο πὸν κρατᾷ*). Καὶ γιὰ ποῦ μὲ τὸ καλὸ ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ἴσα με τοῦ συμπεθέρου δὰ πεταχτοῦμε.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Πειραχτικά*). Καὶ τὸ γεροντῆ (*ὑπονοεῖ τὸν Καπ. Σήφη*) μέσα δὰ τὸν ἀφίσετε ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Ἀνταποδίδοντας τὸ πείραγμα, δείχνει τὸ στραβοράβδι*). Λόμπης κι' ὅλας Σύντεκνε γέρασες καὶ πᾶς μὲ τὰ... τρία πόδια !

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Εἰρωνικά*). Βλαστᾶκοι ἴσαστε τοῦλόγου σας κι' οἱ δυό, μόνο ποῦ τὰ χιόνια σκεπάσανε πρῶϊμα τοὶ κορφές σας...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Προχωρεῖ δυὸ βήματα, τὴν ὦρα πὸν τὸ Σηφαλιὸ σηκώνεται κάτ' ἀπὸ τὸ κρεβάτι. Μὲ καμάρι ἔχει ἀνητημένη ἐπιδεικτικά σιὸ δεξιὸ πλευρὸ τῆ σπαθόβεργα*). Ἄ νά κι' ὁ ἀντρεϊωμένος μὲ τ' ἄρματα ! (*Δείχνει τὴ σπαθόβεργα*).

Ἰνὰ ναι πάλι τοῦτα νέ, ποῦ μοῦ στολιστηκες ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (*Ἀνασπᾷ μὲ μεγαλοπρέπεια τὴ σπαθόβεργα καὶ τὴν ὑψώνει*). Σπαθόβεργα. Ἄρέσει σου ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μὲ προσποιητὸ θαυμασμό*). Κι' ἀμὲ δὲ μ' ἀρέσει ! Καὶ σκοτώνει κι' ὅλας μωρὲ Σηφαλιό ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. Σκοτώνει λέει... (*Κραδαίνοντας τὴ σπαθόβεργα, ὅπως πρὶν ὁ παποῦς του*). Μιά νά φᾶς στὴν κεφαλή, δὲ δὰ πείς κιχ... (*Ὁ Κ. Παυλῆς προσποιεῖται πὼς φοβάται καὶ*

τὸ Σηφαλιὸ γελῶντας εἰρωνικὰ καὶ τσαμπίνικα φεύγει τρέχοντας πρὸς τὴν ἔξοδο.—Γελοῦν κι' οἱ δυὸ γερόντοι).

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Ἐμεῖς πᾶμε. Καλὸ βράδου σας.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Στὸ καλὸ.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἡ ὥρα ἢ καλὴ. (Παρακολουθεῖ μὲ συμπαθητικὸ βλέμμα τὸ Σηφαλιὸ ποὺ ἀπομακρύνεται). Ἐνα καμάρι εἶναι ὁ ἔγγονός σου Σύντεκνε. Ὁ Θεὸς νὰ σοῦ τὸ χαρίσει. (Κάθεται βαρεῖα στὸ ἀριστερὸ κἀθισμα).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Αὐτάρεσκα, μισοσοβαρά, μισοαστεῖα). Τί νος λὲς νὰ μοιάσει! Τοῦ παποῦ (ν)του!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ρίχνει μιὰ ἐρευνητικὴ ματιὰ γύρω, σὰν ν' ἀναζητᾷ κάτι). Ἀλήθεια κι' οἱ κοπελιές ποῦ ἔναι;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ἡ ἔγγονή μου πήρε τὴ δική σου, νὰ πᾶν ὡς στὴν πλαγιὰ ἀντίκρου.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Κι' εἶναι πολυῶρα;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Σὰ δυὸ ὄρες.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καὶ δὲν ἀνεμαζωχτήκαν ἀκόμη;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Φιλοσοφικὰ καὶ κἄπως εὐτροπέλα). Ἐ γέρω Παυλῆ... Ξεχνᾶς πρέπει πῶς εἶναι ἀνοιξη καιροῦ! Φουσκοδεντρίες... Οἱ κάμποι κι' οἱ πλαγιές μοσκοβολοῦν ἀπὸ τοῖ μυρωδιές... Κι' αὐτὲς εἶναι στὸν ἀθὸ τῆς νιότης τους ἀπάνω... Ἰντὰ θεες; νὰ κάνουνε στράατα μὲ τὸ στροβοράβδι, (γ)ῆ νὰ πελεκοῦνε σπαθόβεργες, σὰν κι' ἐμᾶς;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἐχει γυρισμένον τὸ κεφάλι πρὸς τὸ παρᾶθυρο, κι' ἀφρονγκάζεται τοὺς ἤχους τῆς λύρας). Εἶναι καὶ κεῖνος σὲς ὁ διαολοβοσκός, ποῦ ξεσήκωσε σήμερο ὅλη τὴν πλαγιὰ μὲ τὸ λυράκι (ν)του.. (Πρὸς τὸν Κ. Σήφη). Δὲν τὸν ἀκοῦς; ἀπὸ τὴν ταχεινὴ δὲν τὸ σάπασε!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ὁ Ροῦσος τὸ φιλιότσο σου δὰ νὰ ναι. Τὸ δίχως ἄλλο, ἐκεῖ δὰ νὰν' ἀνεμαζωμένες οὐλές οἱ κοπελιές, νὰ χορεύουνε κιανένα συρτό.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σηκώνεται καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ παράθυρο). Μὰ ἔχει σου ἕνα δοξάρι τὸ σκοτωμένο, ποῦ ξελογιάζει καὶ παπάδες! (Ἡ λύρα ἀγούεται τῶρα πιὸ καθαρά νὰ παίξει μιὰ παιδιόρικη στροφὴ τοῦ συρτοῦ). Γροῖκα... (Σηκώνεται καὶ ὁ Κ. Σήφης, ποὺ δὲν τὸν ἀφίρουν κι' αὐτὸν τῶρα ἀδιάφορον οἱ προκλητικὲς νότες τῆς λύρας, καὶ κυτᾶζον μαζὺ ἔξω ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ἡ λύρα παίξει τίς πιὸ καλὲς τῆς «ὄρισε» κι' οἱ δυὸ γερόντοι, παρακολουθοῦν ψιθυρίζοντας τὸ σκοπὸ, ἐν ᾧ τὰ πόδια τους ἀσυναίσθητα συνοδεύουν ἐπὶ τόπου τὸ ρυθμὸ

τῆς λύρας). "Ακου... "Ακου καὶ μὴ χουλιαντιστεῖς... (Κάπως εὐθυμία). Μιρμιδιζοῦν τὰ πόδια μου διάλε τσ' ἀποθαμένους τσῆς πού τό κανε! (Γιὰ λίγες ἀκόμη στιγμὲς παρακολουθοῦν με τὸν ἴδιο τρόπο τῆ λύρα. Ὁ Κ. Παυλῆς δὲ βασιτεῖται πιά καὶ με κορυφωμένη εὐθυμία). "Ετσα μου δούδει ὁ διάολος Σύντεκνε νὰ σύρω ἕνα-δυὸ πηδαλάκια... (Σαλιώνει τὰ δάκτυλα τοῦ δεξιοῦ χερσιοῦ καὶ τὰ σηκώνει σὲ χειρονομία, σὰν ὅταν ἀρχίζουν τὸ χορό).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Μὲ διαρκῆ διάθεσι νὰ πειράζει τὸ φίλο του). Δὲ χορεύουμε με τὰ τρία πόδια Σύντεκνε!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Θαρρεῖς τᾶξε πῶς δὲ χορεύω καὶ με τὰ δυὸ ;... (Πεταίει περιφρονητικὰ τὸ στραβοράβδι καὶ κάνει ἕνα γύρο, χορεύοντας με τὸ ρυθμὸ τῆς λύρας. Χάνει ὅμως τὴν ἰσορροπία καὶ παρὰ λίγο νὰ σωριαστῆί κάτω. Μόλις προφταίνει νὰ πέσει βαρὺς κι' ἀσθμαίνοντας σὲ κάθισμά του).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Εἰρωνικά). Ὁ γέρως κι' ἄν ἀντρειεύεται, σὸ ρίζωμα κοντεύεται...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἀσθμαίνοντας—μὲ σαρκασμὸ γιὰ τὸ πάθημά του). Ὡς ἐκεῖά 'τον ἀφέντη Σύντεκνε...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Προχωρεῖ πρὸς τὸ ντουλάπι—μὲ εἰρωνία). "Αντε νὰ σὲ κερῶσω μιὰ ρακὴ μπᾶς καὶ συνειφέρεις.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Νὰ τῆνε πιῶ θέλω Σύντεκνε.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Φέρνει μιὰ μποτίλια με δυὸ ποτήρια. Τὴν ἀποθέτει σὲ τραπέζι, κάθεται καὶ γεμίζει τὰ ποτήρια). Σπιρτάδα ναι Σύντεκνε καὶ δὲ σηκώνει χωρατάδες!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σηκώνει τὸ ποτήρι ψηλὰ καὶ τὴν ἐξετάζει με ὄφρος εἰδικοῦ.—Σὰν νὰ κάνει μιὰ εὐχάριστη διαπίστωσι). Δὲν τὴνὲ γνωιάζει νὰ ναι μουρνόρακη!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Δὲν ἤπεςες ὄξω. (Σηκώνει τὸ ποτήρι). Στὴν ἀφεδιά σου Σύντεκνε. (Πίνει).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σηκώνοντας κι' αὐτὸς τὸ ποτήρι). Καλῶς νὰ ὀρῖσεις. (Πίνει καὶ κάνει μορφασμὸ ἱκανοποιήσεως). "Ανετράνισέ με ἢ εὐλοημένη. (Φιλοσοφικὰ με κάποια μελαγχολία). Κακὸ πρᾶμμα τὰ ἔρμα τὰ γεράματα. Ἐγροῖκουμέ (ν)το καὶ δὲν τὸ πιστευγα...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Τὸ ἴδιο φιλοσοφικά). Ὅσο ναι κιανένας νηός, θαρρεῖ πῶς δὲ δᾶ γεράσει ποτές του!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Συμπληρώνοντας μελαγχολικά). Θαρρεῖ πῶς δᾶ νὰ ναι πάντα παληκάρι!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. ("Υστερα ἀπὸ σκέψι—ἀποφασιστικά). "Ακου-

νά σοῦ πῶ Σύντεκνε. Δέ μέ τρώει ἡ σκάσι, πῶς ἐγέρασα! Δέν τὰ σκιάζομαι τὰ γεραθειά.... Νά θλιβουνται κείνοι πού γερνοῦνε χωρίς νά γευτοῦνε τή ζωή. Χωρίς νά τή νοιώσουνε καί νά τοί νοιώσει; Μά μεις—δόξα νά χει ὁ Θεός—τά ζήσαμε τὰ νειάτα μας. Τά δουλέψαμε, τὰ χαρήκαμε. ..

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέ σκεπτικισμό*). Τά χαρήκαμε.... "Ἰντα λοῆς χαρές γνωρίσαμε, ἄν ἀγαπᾶς τὸ Θεό; Δέ μοῦ λές; Οὔλο κι' ἐπανάστασες, ξεσηκωμούς, φωθια κι' αἷμα γνωρίσαμε. Ἰντα μᾶς ἤρωκ' ἡ ζωὴ ἀπού τοί χαρές τῆς;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Φιλοσοφικά*). Καί σ' ἄν ἴντα ἄλλο θαρρεῖς πῶς εἶν' ἡ ζωὴ Σύντεκνε; Αὐτές εἶν' οἱ χαρές τῆς, αὐτές πού γνωρίσαμε ἐμεῖς. Τὸ κλαρί, ἡ μαδάρα, τὸ ντουφέκι. (*Μ' ἐνθουσιασμό*) Αὐτὴ ν' ἡ νοστιμάδα κι' ἡ οὐσία τῆς!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέ τὸν ἴδιο σκεπτικισμό*). Γιὰ νά θωρεῖς τσί δικούς σου νά σκοτώνονται, τοί γενῆς νά ξεφλοῦνε, τὰ μαζούλια σου νά χάνονται, τὰ σπίθια καί τὰ λιόρτα σου νά γίνονται στάχτη καί καπνός! Κατέχεις το πῶς ἀπὸ ἓνα μιλιοῦνι ψυχομέτρι πού εἶχε κάποτες τὸ νησί, δέν ἀπομείνανε παρά τρακόσες χιλιάδες;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Σταθερά*). Τοῦτο νά ναι καπετὰ Παυλῆ τὸ ριζικό τῆ Κρήτης, ἀπὸ μιὰν ἀρχή. Τούτη νιά ν' ἡ μοῖρα τῆς. Κι' ὅτινος δέν τ' ἀρέσει (*μὲ περιφρονητικὴ χειρονομία*) ἄς πὰ νά βρεῖ ἄλλοῦ καλλίτερα....

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Πειραγμένος*). "Ε ὄϊ δὰ καπετὰ Σήφη κι' ὡς ἐκειά... Πλιά καλό ναι μᾶς πάλι τὸ Νησί μας, μ' οὔλον του τὸν κατατρεμό, ἀπ' οὔλο τὸν ἄλλον κόσμο... (*μὲ κάποιο παράπονο*). Μά νά... ἄς ἐγνωρίζαμε κι' ἐμεῖς λίγον καιρὸ ἡσυχία..., "Ας ἀνασαίναμε λιγάκι...

Γι' ἀνεστορήσου μόνο, πόσους δικούς μας ἔχουμε θαμένους! Τέσσερης ἄντρες ἀπὸ τὴν οἰκογένεια, μαζὺ μέ τὸ μακαρίτη τὸν πατέρα μου πού σκοτώθηκε στὰ 66, ἔχει φάει ἡ μπάλα! Καί σένα θαρρῶ ἄλλους τόσοι. Κούτσουρα 'πομείναμ' οἱ δύο μας, σ' ἄν τ' ἀποκαούδια τὸ ἔλληᾶς σὲ ρημασμένο χωράφι!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Πιὸ ἥροεμα καί μὲ κάποια συγκίνησι σὴν ἀνάμνησι κείνων πὸν ἔχασαν*). "Ὅσο γι' αὐτοὺς πού μισέψανε, θαρρῶ πῶς ἤσανε πλιά τυχεροί. Ἐγὼ μακαρίζω τὴ μοῖραν τος πολλές φορές. Αὐτοὶ σκοτωθήκανε παληκαρι-

τσιγάρο
σια. Σὰν ἄντρες. Πήγανε γιὰ τὴν Πατρίδα. Δὲ δοκιμάσανε τὰ φαρμάκια καὶ τσι πίκρες τῶν γεραθειῶ. Μὰ ἐμεῖς; Ἐμεῖς εἴχαμε τὴν κατάρρα νὰ ποθάνομε στὰ κρεβάθια μας, (μὲ ἀηδία) γέροι, ἀνήμποροι, κακομοιριασμένοι. (Φιλοσοφικά). Οἱ ἄθρῳποι μὲ τὸ καλὸ ριζικὸ, κατὰ ποῦ λέγανε κι' οἱ παλῆοι, γιὰ τσουροῦν' ἀπὸ κιανένα δέτη, (γ)ῆ σκοτώνονται! Μόνον οἱ ἄτυχοι ποθαίνουν στὸ κρεβάτι ντος!

(Μικρὴ σιωπὴ. Ὁ Καπ. Παυλῆς ἔχει βγάλει ἀπὸ τὴ ζώνη τὴν ταμπακιέρα του καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ σιγίψει σιγάρο. Τὰ χέρια του ὁμως δὲν ἔχουν τὴν ἀπαιτούμενη εὐκινησία. Πασχίζει κάμποση ὥρα, μὰ τοῦ κάκου. Βαγιστημένος, πετάει μὲ ἀγανάκτησι τὸν καπνὸ καὶ τὸ σιγαρόχαρτο στὸ πάτωμα).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἐζουγλαθῆκαν καὶ τοῦτα νά... Μοῦδε τσιγάρο δὲ μποροῦνε μπλιὸ νὰ στρουφιζοῦνε...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Γροικᾶς τα δά ποῦ σοῦ τὰ λέω; Δὲν ἦτονε πλιά καλά νὰ πᾶμε καὶ μεῖς μὲ τὴν ὄρα μας, ἔτσά ποῦ πῆγαν κι' οἱ ἀποδέλοιποι;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Δὲν λέω πὼς ἔχεις ἄδικο... Μὰ εἰ δά καὶ τέθιοιο κατατρεμὸς; Ἡ μιὰ μπόρα πάνω στὴν ἄλλη.... (Σὰν νὰ θυμᾶται τώρα τὴν πρόσφατη Ἐθνικὴ περιπέτεια). Ἀλήθεια κι' ὄλας... ἐγροίκηξες ἴντα γίνετ' ἀπάνω στὴν Ἑλλάδα;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ἐ δὲν τὰ κατέχωμε; Οἱ Γερμανοί, κατὰ ποῦ λένε, κατεβῆκανε ὡς στὸ Τσιρίγο.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καὶ λὲς ἐδὰ νὰ μὴν κατεβοῦνε καὶ παρκατάω;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Μὲ οἶκτο καὶ περιφρόνησι γιὰ τὴν ἀνόητη—ὅπως πιστεύει—ἐρώτησι). Νὰ πᾶνε ποῦ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Μμμ... Σὰν νὰ κιουκιουρίζεται πὼς δά κάμουν ἐπῆσει, νὰ πατήσουν καὶ τὴν Κρήτη.

Καπ. ΣΗΦΗΣ, (Γελᾷ εἰρωνικά). Λόμπης Σύντεκενε τρωζά-θηκες ἐδὰ στὰ γεραμαθειά σου! Πὼς δά πατηθεῖ μπρὲ τὸ Νησί, ποῦ τὸ χωρίζουνε τόσα μίλια θάλασσα; Ὅξω καὶ πῆξ' ὁ γιαλός!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ντ' ἀποῦ τὴ θάλασσα δά τὸ πατήσουν αὐτοί;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Κι' ἀμ' ἀπὸ ποῦ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἀποῦ τὸν ἀέρα.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ἰντα λοῆς μπρὲ

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. "Ηκουσα νά λένε πώς δά κουβαλήσουν άσκέρι, νά τό ριξουν άπό τ' άερόπλανα. Δέν τ' άκοϋς έδά και κάμποσες μέρες άπού σβουρίζουν, σάν τοί μέλισσες, πάν' άπό τή Χώρα ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Ναι άκούγω τα. Μ' αυτά μπορεί νά ρίχνουνε μπόμπες, δϊ άθρώπους ! Ντά δέ δά γενοϋνε μπρέ κομμάθια ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέ μυστηριώδες ύφος*). Σατανικά πράματα Σύντεκνε. "Έχουνε λείει ένα σόϊ μεγάλες όμπρέλλες, πού άποκρεμιοϋντ' οί άθρώποι και κατεβαίνουνε στή γής μαλακάα μαλακάα...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Μέ ειρωνία*). "Αν άγαπās τό Θεό Σύντεκνε, μη λές τρωζάδες σάν τά μικιά κοπελλια... 'Εγώ δά τά παραδεχτώ μπρέ κειανά τά «σατανικά πράματα»... Μά δέ μοϋ λές ; Μέ τσ' όμπρέλλες θά πατήσουνε τήν Κρήτη ; 'Εσυλοΐστηκές το καλά τούτο νε τό πράμμα ; (*Έρωθισμένος*). Ξεγιβέντισι και ρεζιλίκι για τσί Κρητικούς ήθελε νά ναι !

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέ ήρεμη πεποίθησι*), "Έμου νά δείς Σύντεκνε, πώς κειοσάς ό παλαβός ό Χίτλερης δά τ' άποκοτίσει και τούτο νά...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Σηκώνεται ταραγμένος άπό άγανάκτησι*). Δέν κατέχω άν έσογκουζουλάθηκε και κειοσάς ό Χίτλερης πού λές. Μά διάλε τσ' άποθαμένους τος, κι' άν άποκοτίσουνε μιά τέθοια τρωζάδα, οϋλοι διαόλοι τόν ένα πού δά γαΐρει ζωντανός όπίσω. (*Βηματίζει ταραγμένος*). Άκοϋς έκεί νά πατήσουνε λείει τήν Κρήτη μέ τσ' όμπρέλλες ! (*Στόν Καπ. Παυλή—έρωθισμένος περισ ότερο*). Κι' οί άποθαμένοι μπρέ δά σηκωθοϋν άπού τά μνήματα, νά τσί ζυγώνουνε μέ τσί χαχαλόβεργες.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέ τήν ίδια ήρεμία*). Λόμπης δέ σκέφτεσαι πώς οϋλοι μας οί βλαοτάκοι λειπουνε ! 'Η Κρήτη τούτη τή στιγμή Καπετά Σήφη εΐναι έρημη άπό άντρες ! Ποιοί δά τσί κυνηγήσουνε ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Ζωηρά σχεδόν θυμωμένα*). 'Η Κρήτη Καπετά Παυλή, καλά κατέχεις, έγνώρισε μεγαλύτερες φουρτοϋνες. Μά ποτέ δέν τση λειψανε οί (γ)άντρειωμένοι. Γιατί στο κίνδυνο πάνω κι' οί γέροι, κι' οί γυναΐκες και τά βυζανιάρικα κοπέλλια δά ζωστοϋνε τ' άρματα ! (γ)"Η δέ θυμάσαι τά παληά σεφέρια ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Με πικρία). Δά ζωστουνε τ' ἄρματα! Ποὺν' τα καί τ' ἄρματα; Ντ' ἀφήκανέ μας μουδὲ σκουριασμένη μπιστόλα; Δέ μας τὰ πήρανε κι' αὐτά;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Βηματίζει νευρικά καὶ σκέπτεται. Σταματάει προστὰ τὸν Κ. Παυλῆ, σχεδὸν ἔξαλλα, με ζωηρὲς χειρονομίες). Μὲ τσί βέργες μπρέ! Μὲ τὰ τσεκούρια, μὲ τσί σαράκους, μὲ τσί πέτρες... Μὲ τὰ δόδια καὶ μὲ τὰ νύχια, δά τοί ξεσκίσωμε τσί σκύλους! (Σᾶν νὰ μοιολογεῖ, με σφιγμένα δόντια). Ἄκους ἐκεῖ νὰ πατήσουνε τὴν Κρήτη μὲ τσ' ὀμπρέλλες!!! Ἄνι γενεῖ ἕνα τέθιοιο πράμμα, πρέπει νὰ σηκωθοῦνε οὔλοιο οἱ σκοτωμένοι νὰ μᾶς σὲ μουτζώσουνε μὲ τὰ τέσσερα!!!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Με μικρὸ χαμόγελο). Θαρρεῖς λέω πὼς εἶσαι ἀκόμη εἴκοσι χρονῶν ντελη-κανῆς. Λόμπης δὲ τὸ λογιαζεις πὼς εἶμαστε μιὰ σωρὰ κόκκαλα!

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Ἀποφασιστικά). Μ' οὔλα μου τὰ γεράματα Σύντεκνε, ἐγὼ γροικῶ τὴ δύναμή μ' ἀκόμη, νὰ κάμω ἄλλη μιὰ φορὰ κειονά ποῦ πρέπει. (Μ' ἔξαρση). Κειονά ποῦ μοῦ φωνιάζουν ἀποῦ τὰ μνήματὰ ντος τ' ἀδέρφια μου, ὁ πατέρας μου, ὁ παποῦς κι' ὁ προπάπους μου. (Κάνει ἕνα βῆμα περιφρονητικά πρὸς τὸ παράθυρο). Οἱ ἄλλοιο ξάντος!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Κάπως πικραμένος). Οὔλοιο μας δά τὸ κάμωμε τὸ χρέος μας. Αὐτὸ ν' ἀκούγεται. Μὰ νὰ τὰ βγάλωμε θέλει πέρα;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στρέφεται ζωηρὰ πρὸς τὸν Κ. Παυλῆ). Ὅπου τὰ βγάλωμε... Πότε ἡ Κρήτη ξεσηκώθηκε καὶ τὸ 'χε σίγουρο πὼς δά τὰ βγάλει πέρα; Πάντα γιὰ τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψί της πολεμοῦσε.

Σ κ η ν ἠ Ι V

(Ἡ λύρα παύει ἀπότομα ν' ἀκούεται, ἐν' ᾧ ἀπὸ μακρὰ φθάνει ὑπόκοφος βόμβος ἀεροπλάνων. Οἱ δυὸ γερόντοιο ἀφροσυκάζονται. Μιὰ φευγαλέα ἀνησυχία διακρίνεται σὴν ἔκφρασί τους, ποῦ σβύνει τὴν ἴδια ὥρα).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Σᾶν νὰ μὴν ἔδωσε καμμιά σημασία σὸ βόμβο τῶν ἀεροπλάνων. Μὲ φαινομενικὴ ἀδιαφορία). Ἐδὰ ποῦ σκόλασεν ἡ λύρα, μπορεῖ ν' ἀνεμαζωχτοῦν οἱ κοπελλιές...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ τὴν ἴδια προσποιητὴ ἀδιαφορία). Μὰ τὸ δαιμονισμένο, κι' ἂν ἐσώπασε τὸ δοξάρι (ν)του ὀποῦ τὰ ξημερώματα. Καὶ δά κοντεύγει μπλιὸ τσ' ἔντεκα.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Κυτάζει ἀπὸ τὸ παράθυρο τὸν ἥλιο). Καὶ τὸ ἔντεκα νὰ μὴν εἶναι, νὰ κοντοσιμῶνει θέλει.

(Ἀκούονται σὴν αὐτὴ ἔλαφρευιὰ βιαστικὰ βήματα. Τὴν ἴδια ὥρα μπαίνουν μέσα ἀλαφιασμένες ἡ Πελαγίτσα μὲ τὴ Σοφία. Σύγκαιρες σὴν ἡλικία, ὡς εἴκοσι χρόνων. Ἡ Πελαγίτσα λίγο μελαχροινή, μὲ ἀμυγδαλωτὰ μαῦρα μάτια καὶ μ' ἔκφραση ἀποφασιστικὴ. Μᾶλλον ὑψηλὴ, καλοδεμένη, μὲ δυὸ χονδρὸς πλεξοῦδες δεμένες στεφάνι πᾶν ἀπὸ τὸ κεφάλι της. Ἡ Σοφία εἶναι κασιτανή, στὸ ἴδιο σχεδὸν ἀνάστημα, μὰ πιὸ ντελικάτη. Τὰ μάτια της κασιτανοπράσινα, γελαστὰ κι' εὐθυμα. Δυὸ χονδρὸς πλεξοῦδες κρεμιώνται σὴν πλάτη της. Μπλουζίτσος ἔλαφρευιὸς καὶ φοῦστες ἀπὸ πρόχειρο ὕφασμα, παπούτσια σπορὸ μὲ χαμηλὸ τακοῦνι. Ἐνα λεπτὸ μανδύλι εἶναι δεμένο μὲ χάρι στὸ ἐπάνω μέρος τῆς κεφαλῆς τους. Στὰ χέρια κρατᾶνε, χωρὶς φροντίδα, μᾶλλον μηχανικὰ, μερικὰ ἀπομεινάκια ἀγριολοῦλουδα. Εἶναι ἀρκετὰ ταραγμένες καὶ τὰ μάγουλά τους κοκκινισμένα ἀπὸ τὸ τρέξιμο. Οἱ παπούδες τους, τίς κυτάζουν ἐρωτηματικὰ, ἐν' ὧ αὐτὲς ἀνασαίνουν βαρειά).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Φαινομενικὰ ἀδιάφορος). "Ἰντὰ χετε βρὲ φοραδίτσες καὶ κάνετε σ'ἄν τοῖ ξετρουμισμένες;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ λιγότερο συγκρατημένη ταραχή). "Ἰντα πάθετε;

ΣΟΦΙΑ. (Μὲ κομμένες φράσεις, μὲ μάτια τρομαγμένα καὶ μὲ χειρονομίες). Νὰ δεῖτε Παποῦ... Νὰ δεῖτε...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. "Ἰντα νὰ δοῦμε μωρὲ τρωζές;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἀνυπόμονα). Μιλήσετε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Κάνοντας σχέδια μὲ τὰ χέρια της). Νά... νά... ὀμπρέλλες ἄσπρες καὶ παρδαλὲς πού πέφτουν ἀπὸ τὸν οὐρανό...

ΣΟΦΙΑ. Ὁ κάμπος χαμηλὰ πλημμύρισε τέτοιες ὀμπρέλλες...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Κι' ὄσο πάει, πέφτουνε ψηλότερα, κατὰ τὸ ρίζωμα...

(Ὁ Καπ. Παυλῆς ρίχνει ἓνα χαρακτηριστικὸ βλέμμα στὸν Καπ. Σήφη, σ'ἄν νὰ τοῦ λέει «Εἶδες πού σοῦ τὰ λεγα;»)

Καπ. ΣΗΦΗΣ. ("Ἐκπληκτος, σ'ἄν νὰ μονολογεῖ). Ὡ τὸ ἄναθεματισμένους, ἀποκοτίσανέν τ'ηνε τούτη νὲ τὴν τρωζάδα; ("Ἀνακτὰ γοήγορα τὸ σκαπτικὸ του ὕφος, μὲ πρόδηλο τὸ σκοπὸ νὰ καθησυχάσει τὰ κορίτσια, ἐνῶ ὁ ἴδιος εἶναι ἀρκετὰ ἀνήσυχος). Καὶ ἐπειδὴς ἐπέσανε μερικὲς ὀμπρέλλες, ξετρου-

μιστήκετε ; Γιαέ νά δεῖς καρδιά πού σοῦ τήν ἔχουνε....
Κι' εἶναι λείε καί Κρητικοπούλες ! Κρίμα στό μαδαρίτικον
ἀέρα πού σᾶς ἀνέθρεψε.... (εἰρωνικά). Κάτσετε νά μὴ λιγο-
θυμήσετε....

(Ἡ Σοφία κάθεται πειραγμένη).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Προσβεβλημένη, ἐνῶ τοποθετεῖ νευρικά
τ' ἀγριολούλουδα στό βάζο), "Ἰντα θέλατε ; Νά καθόμαστε
νά χορεύουμε ἀκόμη ;

ΣΟΦΙΑ. (Τὸ ἴδιο προσβεβλημένη). "Ἦρθαμε νά τὸ ποῦμε
στοὺς ἄντρες.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τι ; μοναχές μας θά κατεβαίναμε στὸν
κάμπο νά τοὺς κυνηγήσωμε ;

ΣΟΦΙΑ. Καί χωρὶς τῆ βουλή σας ;

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στὸν κ. Παυλῆ, κλείνοντας τὸ μάτι καὶ χα-
μογελῶντας μὲ ἱκανοποίησι). Λόμπης πειραχτήκανε τὰ κορά-
σια μας Σύντεκνε.... (Πρὸς τὰ κορίτσια). Γιαὶ κάτσετε μωρὲ
κοπελλιές νά μᾶς σε πεῖτε, ἴντα λοῆς τσ' εἶδετε κείνους σᾶς
τσ' ὀμπρελλάδες νά πέφτουνε... (Κάθεται κι' ὁ ἴδιος στό κά-
θισμά του. Δίπλα του ἡ Πελαγίτσα καὶ δεξιά της ἡ Σοφία).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σοβαρὰ καὶ ἀργά). Ἐμεῖς χορεύαμε
ἕνα συρτό μὲ δύο-τρεῖς φιλενάδες ἀντίκρου στό ἴσωμα. Σὲ
μιὰ στιγμή βλέπωμε χαμηλά στὸν κάμπο, κάμποσα ἀερο-
πλάνα μεγάλα....

ΣΟΦΙΑ. (Πρὸς τὸν παποῦ της μὲ σχετικὴ χειρονομία) Θη-
ρία πράγματα παποῦ!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τὰ βλέπαμε καὶ χαμήλωναν, καὶ χαμή-
λωναν, πού θαρρούσαμε καὶ θ' ἀγγίξουν στὴ γῆ.... Ξα-
φνικὰ βλέπομε νά ξαμολοῦνται κάτι πράγματα, σὰν με-
γάλες ὀμπρέλλες.... "Ἐπεφταν ἡ μιὰ πίσ' ἀπὸ τὴν ἄλλη,
πέντε, δέκα, εἴκοσι, πενήντα.... Τότες μᾶς λείε ὁ Ροῦσος
πού ἔπαιζε τὴ λύρα : «Γιὰ δέστε βρέ κορίτσια.... Αὐτοὶ
δὰ νά ναι οἱ ἀλεξιπτωτιστάδες πού λένε....»

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καὶ γιάντα δὲν ἤρθετε ντελόγο νά μᾶς
τὸ πῆτε ;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Στάσου νά δεῖς.... Τὴν ἀρχὴ πέφτανε
πολύ χαμηλά, κοντὰ στὴ Χώρα. Μόλις πού τὰ διακρίνα-
με.... Ὑστερ' ἀπὸ λίγο ὅμως νά σου ἄλλα πιὸ πάνω, κι'
ἔπειτα ἄλλα κοντὰ στό ρίζωμα. Ὅσο πήγαινε κι' ἀνέβαι-
ναν στὸν ἀνήφορο. Ἐ τότε πιά εἴπαμε νά ρθωμε νά σᾶς
τὸ ποῦμε....

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Με την ἴδια φαινομενική ἀπάθεια, εἰρωνικά).
Καὶ σὰς ἐσκόλασαν τὸ χορὸ !! Γιάε δουλειές τσί κατα-
φέρνουνε τοῦ διαόλου οἱ (γι)δμπρελλάδες !

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Πειραγμένη). "Ε... ὄρεξι ἔχεις παποῦ
γιὰ πειράγματα. "Ἄς τ' ἄστεϊα καὶ δὲς τί θὰ κάνωμε.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στὸ ἴδιο εὐτοράπελο ὕφος). "Ἰντα δὰ κά-
νωμε; "Εγὼ λέω νὰ φωνιάξωμε ἔπαδε τὸ Ροῦσο μὲ τὸ λυ-
ράκι (ν)του, νὰ ξακλουθήξωμε τὸ χορὸ. (Κυτάζοντας πρὸς
τὴν πόρτα, βλέπει τὸ Ροῦσο νὰ ἔρχεται) "Ἐμου νὰ σου τονε
κι' ὄλας... Μὲ τὴ φωνή κι' ὁ Λάζαρος !

Σκηὴ V

(Μπαίνει μέσα νευρικός καὶ ταραγμένος ὁ Ροῦσος. Τζομ-
παρόπουλο 18 χρόνων, ἡλιοκαμένο καὶ ζωηρό, μ' ἀνεσκευπω-
μένα τὰ μανίκια τοῦ ποκαμισιοῦ. Φορεῖ γκιλότα μὲ σιβάνια
καὶ γιλέκο Κορητικὸ χωρὶς μεϊτάνι. Στὸ κεφάλι του ἔνα μαῦρο
μαντύλι μὲ κορσῖα. Στὸ χέρι κρατᾷ ἔνα στραβοράβδι καὶ στὴ
ζώνη ἔνα ἀστροϊάνικο μαχαῖρι).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Μόλις μπαίνει μέσα στὴν πόρτα ὁ Ροῦσος).
Καὶ ποῦ τ' ἀφήκες τὸ λυράκι σου φιλιότσο;

Κ. ΠΑΥΛΗΣ. "Ἰντα μαντάτα μὰς σὲ φέρνεϊς μωρὲ
Ροῦσο ;

ΡΟΥΣΟΣ. (Σοβαρὰ κι' ἀνήσυχα). "Ἀσκημα μαντάτα
θεῖο... Μόνο σηκωθεῖτ' ἀπὸ κεῖ, μὴν κάθεστε...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Σηκώνεται ἀπότομα ὄρθιος κι' ἀκουμπῶν-
τας τὰ χέρια στὸ τραπέζι). Γιάντα μωρὲ; "Ἰντα συμβαίνει;

ΡΟΥΣΟΣ. (Μὲ κοφτὲς λέξεις). Συμβαίνει πὼς δυό-τρία
μιλλια ἀπὸ παδὲ ποῦ καθόμαστε, πέφτουν 'Αλεξιπτωτιστές!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σηκώνεται καὶ αὐτὸς ὄρθιος ζωηρὰ, ὅπως
καὶ τὰ κορσῖα. "Ὅλοι κυτάζουν τὸ Ροῦσο στὰ μάτια μὲ ἀγω-
νία). Ποῦ μωρὲ;

ΡΟΥΣΟΣ. Πιὸ κάτωἀπὸ τὴν πλαγιὰ, στὸ «Λάκκωμα».
Χαμηλὰ στὸν κάμπο ὁ οὐρανὸς ἔχει μαυρίσ' ἀποῦ τ' ἀερο-
πλάνα. Θαρρεῖς κι' εἶναι μελίσσια τ' ἄτιμα.

ΣΟΦΙΑ. (Μ' ἔκκληξι). Τόσα πολλὰ ;

ΡΟΥΣΟΣ. Πολλὰ λέει;... μιλιούνια! Καὶ κατὰ ποῦ μοῦ-
λεγε ὁ Κωστής τοῦ Μανουσογιάννη, ποῦ ἀνέβαιν' ἀπὸ
κάτω, ὅλη ἡ χώρα καίγεται ἀποῦ τσί μπόμπες... Χαλα-
σμός Κυρίου γίνεται φαίνεται.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. Καὶ τσ' εἶδες μωρὲ καλὰ τσί διαόλους

κείνους σὰς τὸ ἄλεξιπτωτιστάδες πὼς ἐπέφτανε στὸ «Λάκ-
κωμς»; Μπὰς κι' ἤκανες λάθος;

ΡΟΥΣΟΣ. (Μὲ πεποίθησι). Ποτέ (ν)τους δὲ μ' ἐγελόσανε
τὰ μάθια μου.

(Ἀκούεται τώρα συνεχῆς βόμβος ἀεροπλάνων, πὸν φαίνε-
ται νὰ ἔρχεται ἀπὸ πολὺ κονιά. Ὅλοι ἀφρουγκάζονται μὲ ἀπό-
λυτη προσοχὴ καὶ προσήλωσι. Πότε πότε ἀκούεται καὶ καμμιὰ
ριπὴ πολυβόλου ἀπὸ τ' ἀεροπλάνο).

Κατ. ΣΗΦΗΣ. (Ὅπως ἀφρουγκάζεται—οἶν νὰ μονολογεῖ).
"Ἄκου τοις τοῖ δαιμόνους... ἀπὸ πάν' ἀπὸ τὰ δώματά μας
τριγυρίζουνε! (Σιωπὴ καὶ προσήλωσις ὀλίγων ἀκόμη στιγμῶν,
κι' ἔπειτα, σοβαρὰ κι' ἐπίσημο). Παιδιά, τὰ ψόματα φαίνεται
τελειώσανε... Τὸ πρᾶμμα δὲ σηκώνει ἀνοβολή. (Πρὸς τὸ
Ρουσο προστακτικά). Πὲς νὰ χτυπήσουν τὴν καμπάνα. Ν'
ἀνεμαζωχτοῦν ὅλοι οἱ χωριανοὶ νὰ ξεκινήσωμε. (Ὁ Ρου-
σος φεύγει—ζωηρὰ πρὸς τοὺς ἄλλους). Δὲ δ' ἀφήσωμε τού-
τους σὲς τοῖ δαιμόνους νὰ μποῦνε μέσα στὰ σπίθια μας.
(Ἀποφασιστικά ξεκρεμάει τὰ φουσελίκια ἀπὸ τὸν τοῖχο. Ἡ
καμπάνα ἀρχίζει νὰ χτυπᾷ βιαστικά κι' ἀνυπόμονο. Τὴν ὥρα
πὸν ζώνεται τὰ φουσελίκια στοὺς ὤμους χιαστί). Ὅποιος ἔχει
ντουφέκι νὰ πᾶ τὸ πόρει. Ὅ,τι θέλ' ἄς εἶναι. Σασεπό,
μορτίني, μπιστόλα, δικανό... Ὅποιος δὲν ἔχει, ἄς πάρει τὸ
τσεκοῦρι (ν)του, τὴν πολάμη (ν)του, ἓνα σάρακα, ἓνα σκε-
νι, ὅ,τι νὰ ναι. (Ὁ Κ. Παυλῆς κᾶτι παραγγέλει ψιθυριστὰ στὴ
Σοφία, ἢ ὁποία κατανεύει. Ἡ Πελαγίτσα τρέχει βιαστικά στὴν
ἀποθήκη καὶ γυρίζει μὲ μιὰ παλῆ ἀσκοριασμένη ξιφολόγη).

Σκηνὴ VI

(Μποῖνουν μέσα φουριόζοι ἢ θειά Καλλιό, κι' ἓνας χωρι-
κὸς μαζὺ μὲ τὸ Ρουσο πὸν ἐπιστρέφει. Ἡ θειά Καλλιό εἶναι
ντυμένη ὅπως ἡ θειά Ρηγιό. Ἡλικία 45 χρόνων ἔξυπνη καὶ
καπάτσα. Στὸ ἓνα χέρι κρατᾷ ἓνα τσεκοῦρι καὶ στ' ἄλλο ἓνα
μαλιτᾷ. Ὁ χωρικός ἡλικία 50 χρόνων μὲ γυλιότα, γιλέκι Κρη-
τικό, μαῦρο πουνκάμισο καὶ μαῦρο χροσαῖτο μανδύλι στὸ κεφάλι.
Κρατᾷ ἓνα μονόκανο κνηγεϊκό. Ἐσπίσω τους ἔρχονται ὁ ἓνας
μετὰ τὸν ἄλλο γυναῖκες, ἄντρες καὶ παιδιά, πὸν γεμίζει ἡ σκηνή.
Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς κρατᾶνε ἀπὸ κανένα σιδερικό. Στὰ πρό-
σωπά τους διακρίνεται ὁ ἐνθουσιασμός κι' ἡ ἀποφασιστικότητα,
ὅπως μαρτυροῦν τὸ σκοπὸ τοῦ συναγεροῦ).

ΘΕΙΑ ΚΑΛΛΙΟ. (Ζωηρὰ πρὸς τοὺς καπετάνιους). Ἴντα

κάθεστε κι' ἀνημένετε... Οἱ (γι)ὀμπρελλάδες γοργοφά-
νουν δξ' ἀπὸ τὰ σπῖθια.

ΧΩΡΙΚΟΣ. (*Ἀνυπόμονα πρὸς τὸν Καπ. Σήφη*). Καπετάνιο,
κάμε κουμάντο...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. "Ετοιμοί μαστ' ἀνήψιο, δὲ μᾶς σὲ θω-
ρεῖς; (*Πρὸς ὄλου*). Ἄκουτε ὄλοι σας ἴντα παραγγέρνω.
Οἱ σατανάδες τοῦτοι νιὲ (*δείχνοντας πρὸς τὸν οὐρανὸ*) μᾶς
παραμπήκαν στὴ μύτη. Κατὰ ποῦ φαίνεται, ἐδὰ καὶ λίγη
ὄρα, ρίχνουν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ ἀρματωμένους γιὰ νὰ πα-
τήσουνε τὸν τόπο μας. Μὰ κακὰ τοὺς τό 'πανε. Ἡ Κρήτη
δὲν εἶν' ἄφραγο χωράφι νὰ μπανοβγαίνει ὅποιος θέλει.
"Ἐχει μπετένια τὰ στήθια τῶν ἀντρῶς της, ποῦ δὰ τὸς
σὲ φράξουν ἄλλη μιὰ φορά τὸ δρόμο. Τὰ κοπέλλια τὸ'
ἀρώστους καὶ τσι γέρους νὰ πὰ τσι βολέψετε στὰ σπήλια
καὶ στσι βγάκες. "Ολοι οἱ ἄλλοι, μικροὶ μεγάλοι, πάρετε
ὄ,τι σιδερικὸ βρεῖτε καὶ μαζωχτεῖτε στὸν περίβολο τῆς
ἐκκλησιάς. "Ἐκεῖ θὰ μοιράσωμε τὰ πόστα. "Αἴντε πηγαί-
νετ' ἕνα ζᾶλο καὶ φτάνωμε κι' ἐμεῖς. (*Φεύγουν ὄλοι βιαστι-
κοί, μ' ἐνθουσιασμὸ κι' ἀπομένουν μονάχα οἱ δυὸ καπεταναῖοι
καὶ τὰ κορίτσια, τὰ ὁποῖα ὄλη τὴν ὄρα σιγοκουβεντιάξουν στὸ
βάθος, ἐν' ὧ ἀνασηκώνουν τις φούστες τους, καὶ δένουν σφιχτὰ
τὰ μανδύλια στὸ κεφάλι. Ἡ Πελαγίτσα ἔχει ξεκρεμάσει καὶ τὸ
δίκανο καὶ ζώνεται τὰ φρουσελίκια. Ὁ Κ. Σήφης στὸν Κ. Πανλῆ
ποῦ φαίνεται σὰν κᾶτι νὰ θέλει νὰ πεῖ*). "Αἴντε καὶ σὺ Σύν-
τεκνε. Γλᾶκα νὰ ξεκρεμάσεις τὴ «Λαζαρίνα» σου κι' ἔλα
στὴν ἐκκλησιά. Ἄπο κειὰ δὰ ντιδῆρωμε ὅθεν τὸν «ἀγρι-
μόπορο», Ὁρπιζῶ νὰ πέσουν ἀπάνω μας.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ (*Σχεδιάζοντας μὲ τὸ μυαλό του*). Ἐγὼ λέω
Καπετάνιε νὰ πᾶμε μιὰ μπατούλια ὅθεν τὸ «Σελί». Βο-
λεύγ' ὁ τόπος νὰ πέσουνε καὶ κατὰ κεῖ...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Καθηουχαστικά*). Συλλογίστηκά το κι'
ἐγὼ καπ. Παυλῆ. Βολεύγει νὰ πέσουνε, μ' ἀπό ποῦ δὰ
βγοῦνε; "Ἐναν πόρο ἔχει μόνο τὸ «Σελί» καὶ δὰ τσι ξε-
κόψωμ' ὄλους σὰν τσι τράγους!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Διστακτικὰ καὶ μὲ σεβασμὸ*). Ἐγὼ λέω κα-
πετὰ Σήφη...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Βάζοντας τὸ χέρι στὸ στόμα τοῦ Κ. Πανλῆ,
γιὰ νὰ μὴ συνεχίσει*). Μὴ λὲς πρᾶμμα... Σὰν πᾶμε παρακά-
τω, δὰ σοῦ πῶ ἐγὼ ἴντα λοῆς παιγνίδι δὰ τὸς σε παίξωμε.
(*Κτυπῶντας τὸν φλικὰ στὸν ὄμο*). "Ἄντε Σύντεκνε, ἄκουσέ

με και τούτη νιά τή φορά. Παρακάτω δά τά κουβεδιάσω-
με... (Ο Καπ. Παυλῆς κάνει νά φύγει διστακτικά, μέ κάποια κί-
νησι τῆς κεφαλῆς, σάν νά τοῦ λέει «ὄπως διατάξετε». Ο Καπ.
Σήφης τόν κατενοοῦνε ὡς τήν πόρτα). "Υστερα Σύντεκνε δι-
πλα δά νάμαστε ὅπως πάντα, ὀρτάκηδες κι' ἀδερφοχτοί.
Κι' ἄν θέλ' ὁ Θεός δά τό δεῖξωμε ἄλλη μιὰ φορά, σάν τσι
παληούς τσι χρόνους...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἐνῶ βγαίνει ἀπό τήν πόρτα. Στρέφεται
ἀποφασιστικά). Νά τό δεῖξωμε θέλει Σύντεκνε. (Φεύγει).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στρέφεται καί βλέπει τά κορίτσια πού εἶναι
ἔτοιμα γιά νά βγοῦνε). Τουλόγου σας γιά ποῦ μοῦ ἔτοιμά-
ζετε ;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Φυσικά). Θά πᾶμε μέ τούς ἄλλους...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Σταθερά). Ἐσὺ μέ τῆ Σοφία δά μᾶς ἀνη-
μένετε ἔπα δέ...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Πειραγμένη). Τί λέει ; Ν' ἀπομείνωμε
μέσα ; (Περόηματα καί πειστωμένα). Θαρρῶ πῶς ἡ Μάννα
μου κι' ἡ Γιαγιά μου, δέν ἐκάθονταν μέσα, ὅταν οἱ (γι)ἄν-
τρες ἔβγαιναν νά κυνηγήσουν τούς Τούρκους. Θάρθωμε
καί μεῖς.

ΣΟΦΙΑ. (Πεισματωμένα), Θάρθωμε μαζί σας.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Συμβουλευτικά). Ἀκοῦστε μέ παιδιὰ μου.
Ἴσως νά ναι πλιά μεγάλη ἀνάγκη ν' ἀπομείνετε στό σπι-
τι. Μπορεῖ νά χρειαστεῖ νά σᾶς σέ πέψωμε ποθές μαντα-
τοφοροῦς (γ)ῆ νά μᾶς φέρετε τίποτε... Ἀκοῦστε μέ καί
μένα... Ἄν τό καλέσ' ἡ ἀνάγκη, δά σᾶς σέ μηνύσωμε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ, (Περισσότερο πεισματωμένη). Ὁχι... δέ
μπορῶ ἐγὼ νά θωρῶ τσ' ἄλλους νά κάνουνε τό χρέος τους,
κι' ἐγὼ νά κάθωμαι μέσα σάν τῆ κοκῶνα...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Αἰσθητῶς κι' ἐπιτακτικά). Ἡ ὄρα δέν τό
καλεῖ γιά κουβέντες. Εἶπα ἕνα λόγο. Αὐτό πρέπει νά γίνη!

(Ἡ Περαγίτσα πέφτει σ' ἕνα κἀθισμα οἰκοκλαίοντας. Ἡ
Σοφία σκύβει καί κάτι τῆς λέγει σάν γιά νά τήν παρηγορήσει. Ο
κ. Σήφης ξεκορεμᾷ βιαστικά τό «Δεμπέλ» ἀπό τόν τοῖχο καί
κάνει νά φύγει. Τήν τελευταία στιγμή στορέφεται πρὸς τήν Πελα-
γίτσα, πού ἐξακολουθεῖ νά κλαίει. Τῆς χαϊδεύει στοργικά τὰ
μαλλιά, καί...) Ἄκου Περαγίτσα παιδί μου. Γιά νά σοῦ
λέω νά κάτσεις, πάει νά πεῖ πῶς αὐτό εἶναι τό χρέος
σου. Μέ καταλαβαίνεις ;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Τόν ἀντιζέει μέ παράπονο). Καλά παποῦ.

Καπ. ΣΗΦΗΣ, (Πιάνοντας σιά δυό του γέρια τὸ «Λεμπέλ», τὸ κυτᾶζει στοργικὰ καὶ τὸ χαϊδεύει. "Αντε καϋμένο μου ντουφεκάκι.. "Αντε ἀηδονολαλοῦσα μου... Ποτέ σου δὲ μ' ἐντρόπιασες... Νά σὲ δῶ καὶ τώρα... (πρὸς τὶς κοπέλλες). "Αντε γειά σας... (Φεύγει βιαστικὰ καὶ σβέλτα)

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ (Σηκώνεται καὶ τὸν συναποβγάζει). Στὸ καλὸ παποῦ...

ΣΟΦΙΑ. Ὁ Θεὸς μαζύ σας.

Σ κ η ν ῆ VII

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ξανακάθεται στὸ κάθισμα σκεπτικὴ καὶ στενοχωρημένη. Ἀπέναντί της, στὸ ἄλλο κάθισμα, κάθεται ἡ Σοφία καὶ τὴν παρακολοθεῖ μὲ συμπάθεια). Δὲ μπορεῖ νὰ τὸ χωρέσ' ὁ νοῦς μου. "Ολοι οἱ ἄλλοι νὰ φεύγουνε κι' ἐμεῖς νὰ καθόμαστε κλεισμένες μέσα... Τί θὰ πεῖ ὁ κόσμος; Πῶς οἱ ἐγγονές τοῦ Κ. Σήφη καὶ τοῦ Κ. Παυλῆ, φοβηθήκανε... (Σηκώνεται ἀτιμωσιακὰ). "Α ὄχι... θὰ πάω μαζύ τους!

ΣΟΦΙΑ (Σηκώνεται, τὴν πιάνει ἀπὸ τοὺς ὤμους καὶ τὴν ἀναγκάζει νὰ καθήσει. Συμβουλευτικὰ πρὸς τὴν Πελαγίτσα). "Ακου Πελαγίτσα, μὴν κάνεις σ'ἀν παιδί... Γιὰ νὰ τὸ λείει ὁ παποῦς σου, θὰ πεῖ πῶς αὐτό ναι τὸ σωστό καὶ τὸ προπύμενο... Μὴ ξεχνᾶς πῶς εἶναι πρωτοκαπετάνιος τοῦ τόπου καὶ σὲ τέτοιες ὄρες ἔχωμε χρέος νὰ τὸν ἀκούμε.

(Μικρὴ σιωπὴ. Ἡ Πελαγίτσα ἀκουμπισμένη στὸ πλευρὸ τῆς καθέκλας σκέπτεται. Ἡ Σοφία, γιὰ ν' ἀλλάξει ὁμιλία, πιάνει τὸ δίκανο ἀπὸ τὰ χέρια τῆς Πελαγίτσας καὶ τὸ περιοργάζεται). Δὲ μοῦ λές; ξέρεις νὰ σημαδεύεις;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Χωρὶς ν' ἀλλάξει θέσι, εἰρωνικὰ καὶ μὲ κάποια πευφρόνησι). Μὲ τὸ δίκανο;

ΣΟΦΙΑ. Μὲ ὅ,τι νὰ ναι.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Τῆς ἀρπάζει νευρικὰ τὸ δίκανο καὶ τὸ φέρνει στὸν ὄμο σημαδεύοντας). Θεὸς νὰ δεῖς;

ΣΟΦΙΑ. (Μὲ ταραχὴ σηκώνεται καὶ τῆς κατεβάζει τὰ ὄπλα). "Οχι καϋμένη... Τί πᾶς νὰ κάμεις; Ἐτρελλάθηκες; Θ' ἀκούσουν τὶς μπαλωθιές καὶ θὰ νομίσουν πῶς κάτι συμβαίνει. (Τῆς ἀρπάζει τὸ ὄπλο καὶ ξανακάθεται. Τὸ ἴδιο κι' ἡ Πελαγίτσα).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τότε; Γιατί θές νά μάθεις;

ΣΟΦΙΑ. "Ετσι... γιά νά δώ ἄν ξέρεις καί σὺ σημάδι.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ ελαφροειά εἰρωνία). Καί Σὺ!. Σἄν νά
λέμε δηλαδή... ἐσὺ ξέρεις νά σημαδεύεις;

ΣΟΦΙΑ. Μμ... Κάτι λέω πὼς κάνω.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Τὸ θέμα τῆς συζητήσεως τῆς κινεῖ τὸ ἐν-
διαφέρον καὶ φαίνεται νά ξεχνᾷ τὴ θλίψη τῆς). Σὲ πόσα μέτρα
παίρνεις τὸν κάλυκα;

ΣΟΦΙΑ. Μὲ πολεμικό;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ναί.

ΣΟΦΙΑ. Μὲ τὸ «Μάνλιγχερ» τὸν πῆρα κάποτε στὰ 25.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ καμάρι). Μά ἐγὼ μὲ τὸ «Λεμπέλ»
τοῦ παποῦ τὸν παίρνω στὰ σαράντα! Καί μὲ πιστόλι;

ΣΟΦΙΑ. Μὲ πιστόλι, νά σοῦ πῶ, δὲν ἔχω ρίξει πολλές.
Κάποτε ὅμως ποὺ ρίχναμε μ' ἓνα «γκόλιτς» στὸν κορμὸ
ἐνὸς πριναριοῦ, δὲ μοῦ ἔσφαλε καμμιὰ.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Βαρκοασικά). Στὸν κορμὸ... ὥστε σἄν
νά λέμε τό... βόδι τὸ βρίσκεις διάναι! ἔ; Ἐγὼ ὅμως κοπέλλα
μου μὲ τὸ πιστόλι, παίρνω ἓνα-ἓνα τὰ βελανίδια ἀπὸ τὸ
πρινάρι!

ΣΟΦΙΑ. (Δύσπιστα κι' εἰρωνικά). "Αν θέλωμε τὸ πι-
στεύομε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Θές νά δοκιμάσωμε;

ΣΟΦΙΑ. Τί; ἔχεις καί πιστόλι;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ καμάρι). Δικό μου.

ΣΟΦΙΑ (Ζηλόφθονα). Ποῦ τὸ βρήκες;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Κάπως ἐμπιστευτικά). Πέρισσιν ποὺ μᾶς
ξεγέλασαν καί μᾶς πῆραν τὰ ὄπλα, ὁ παποῦς ἤθελε νά
τὸ παραδώσει, κι' ἐγὼ τὸ κρυψα. Καί δὲν τὸ ἔμαθ' ἀκόμη!

(Ξαφνικά ἀκούεται βόμβος ἀεροπλάνων πὸν περνᾶνε πολὺ
κοντά. Ἀφρονγκάζονται κι' οἱ δυὸ τους ἀπὸ τὴ θῆσι πὸν βρι-
σκοῦνται καὶ ρίχνουν ἀνήσυχες ματιὰς ἢ μιὰ σὴν ἄλλη. Ἡ Σο-
φία σηκώνεται καὶ κοιτάζει ἀπὸ τὸ παράθυρο πρὸς τὰ ἐπάνω,
ὅταν μιὰ ριπὴ πολυβόλου ἀπὸ ἀεροπλάνο τὴν ἀναγκάζει νά τρα-
βήξει γρήγορα-γρήγορα τὸ κεφάλι μέσα. Σηκώνεται κι' ἡ Πελα-
γίτσα καὶ κάνει ἓνα βῆμα πρὸς τὸ παράθυρο).

ΣΟΦΙΑ. Πολὺ κοντά μας εἶναι... Θὰ πιάστηκαν ξέ-
ρεις μὲ τοὺς δικούς μας!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σκεπτική). Οἱ δικοί μας, δὲν εἶναι τόσο

κοντά... (Μιά στενόχωρη σκέψι περιάει ἀπὸ τὸ μυαλό της).
Ἐκτὸς ἄν...

ΣΟΦΙΑ, (Κυτάζει μὲ ταραχὴ τὸ συνοφρουωμένο πρόσωπο τῆς Πελαγίτσα). Ἐκτὸς ἄν;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ τὴν ἴδια προσήλωσι στοὺς ἐνδόνυχους φόβους της). Φοβοῦμαι μπάς καὶ βάλανε τοὺς δικούς μας στὴ μέση...

ΣΟΦΙΑ. (Νευρική κι' ἀνήσυχη). Λές καϋμένη;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τὸ φοβοῦμαι. Οἱ δικοί μας πρέπει νὰ βρίσκωνται τώρα χαμηλά στὸν «ἀγριμόπορο». Κι' οἱ ντουφεκίες ἀκούγονται στὸ ρίζωμα. Χίλια μέτρ' ἀπὸ τὰ σπίτια. (Οἱ οἱπὲς συνεχίζονται ἀραιές). Δὲν ἀκούς;

ΣΟΦΙΑ. (Μὲ νευρική ταραχὴ). Ναί... ἔχεις δίκηο... Δὲν πρέπει νὰ καθίσωμε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια... Τί νὰ κάνωμε;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ἀποφασιστικά καὶ κοφτά). Ὅ,τι θὰ κάναν σὲ μιά τέτοια περίστασι οἱ Μανάδες καὶ οἱ Γιαγιάδες μας!..

ΣΟΦΙΑ. (Ἀποφασιστικά κι' αὐτῆ). Θὰ πάρωμε ὅ,τι ὄπλο βροῦμε καὶ θὰ τρέξωμε δίπλα τους.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μ' ἐλαφροειᾶ εἰρωνία). Χωρὶς νὰ περιμένωμε τίς διαταγὲς τοῦ Παποῦ!

ΣΟΦΙΑ. Σὺμφωνοί. Δόσε μου μένα τὸ δίκανο καὶ κράτα σὺ τὸ πιστόλι, πού σημαδεύεις καλλίτερα. (Παίρνει τὸ δίκανο). Δόσε μου καὶ τὸ φυσεκλίκι.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ξεζώνεται τὸ φυσεκλίκι). Μέσα στὴν ἀποθήκη εἶναι κι' ἓνα κοφτερό τσεκοῦρι. Τρέχα νὰ τὸ πάρεις. Ἐγὼ θὰ πάρω μιά σακατοῦρα.

(Ἡ Σοφία πηγαίνει μέσα βιαστική, ἐν' ᾧ ἡ Πελαγίτσα ἀνοίγει τὸ σιγῆρι τοῦ τραπεζιοῦ καὶ βγάζει σφαῖρες πιστολιοῦ, μὲ τίς ὁποῖες γεμίζει τίς τζέπες της).

ΣΟΦΙΑ. (Ἐπιστρέφοντας μ' ἓνα τσεκοῦρι σιὸ χέρι). Εἶσαι ἔτοιμη;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σκύβοντας κάτω ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ βγάζοντας μιάσανατοῦρα). Ναί. Ζώσου τὸ φυσεκλίκι...

(Ἡ Σοφία ζώνεται τὸ φυσεκλίκι, ἐν' ᾧ ἡ Πελαγίτσα δοκιμάζει τὸ πιστόλι ἂν λειτουργεῖ κανονικά).

ΣΟΦΙΑ. Ἐν τάξει... πάμε!

ΠΕΛΑΓΙΣΤΑ. *(Κοιτούστέκεται)*. "Άκου Σοφία... 'Από 'δω ἴσια θά τρυπώσωμε μέσα στὰ σπαρτά. Τὰ στάχυα εἶναι ψηλά καὶ μποροῦμε νὰ συρθοῦμε μέσα, χωρὶς νὰ φαινόμεσθε. 'Απὸ κεῖ... βλέποντας καὶ κάνοντας.

ΣΟΦΙΑ. *(Βιαστικῆ)*. Ναί. Πᾶμε γρήγορα..

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. *(Πιάνοντάς την ἀπὸ τὸ χέρι, σοβαρὰ καὶ ἐπίσημα)*. "Άκουσε Σοφία καὶ κάτι ἄλλο. "Αν τὸ καλέσ' ἡ ἀνάγκη θά σκοτωθοῦμε... Μὰ δὲ θά ντροπιάσωμε τ' ἄρματά μας!

ΣΟΦΙΑ. *(Προήφανα, μὲ κοφτεὲς λέξεις)*. "Ὅπως θά κάναν οἱ Μανάδες καὶ οἱ Γιαγιάδες μας...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ναί... Πᾶμε!

(Φεύγουν βιαστικῆς ἀπὸ τὴν ἀριστερῆ πόρτα)

ΑΥΛΑΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΙ

Τὰ σπίτια ρημώθηκαν. Τὰ χωριά ἄδειασαν. Οἱ ἀρῶστοι καὶ τὰ μωρά, ἀσφαλίστηκαν στὰ σπηλιάρια καὶ στὶς ρεματιές, γιὰ νὰ γλυτώσουν τὴ ζωὴ τους, ἀπὸ τὰ μανιασμένα «στούκας» ποὺ σὰν μαῦρα κοράκια, σὲ πυκνὰ ἀτέλειωτα κοπάδια, ὀργώνουν τὸ ἔδαφος τῆς Κρήτης μὲ τὶς βόμβες καὶ τὰ πολυβόλα τους!

“Ὅλοι οἱ ἄλλοι, γερόντοι, γυναῖκες, κοπέλλες καὶ παιδιὰ, ὅλοι ὅσοι μποροῦν νὰ κρατήσουν κάτι σὰν ὄπλο στὰ χέρια τους, ξεχύνονται στὶς πλαγιές καὶ στοὺς κάμπους. Ἕνας ξέφρενος συναγεμῶς, ποὺ ξεπέρασε κάθε προηγούμενο τόλμημα τοῦ ἀτίθασου αὐτοῦ λαοῦ, ξεσηκώνει ὀλόκληρο τὸ Νησί.

Τὰ πιὸ ἀπίθανα ὄπλα χρησιμοποιοῦνται στὸν παράξενο αὐτὸν ἀγῶνα.

Οἱ γυναῖκες μὲ τὰ τσεκούρια καὶ τὰ δρεπάνια τοῦ θερισμοῦ, οἱ γερόντοι μὲ τὶς καραμπίνες καὶ τὰ λιανοτούφεκα τῶν παληῶν τους θριάμβων, τὰ παιδιὰ μὲ τὶς πέτρες καὶ μὲ τὰ ξύλα, τρέχουν ἀδίστακτα ν’ ἀναμετρηθοῦν μὲ τοὺς θρασεῖς ἐπιδρομεῖς τ’ οὐρανοῦ.

Κι’ ἓνα ἀνθρωποκυνῆγι περίεργο, μὰ ἄγριο, σκληρὸ κι’ ἀλύπητο, γίνεται τώρα ἀπ’ ἄκρη σ’ ἄκρη τοῦ Νησιοῦ.

Μπροστὰ σ’ αὐτὴ τὴν ἀπερίσκεπτη κι’ ἑξαλλή ὀρμητικότητά, ποὺ τὸ κάθε ἀντικείμενο, στὰ χέρια τῶν παράτολμων πολεμιστῶν, μεταβάλλεται σὲ τρομερὸ φονικὸ ὄπλο, οἱ ἀλεξιπτωτιστὲς τὰ χάνουν! Δὲν ξέρουν σὲ ποιά κατεύθυνσι ν’ ἀμυνθοῦν. Ἀρχίζουν νὰ φοβοῦνται καὶ τὰ ἄψυχα. Κι’ ἀλήθεια: Τὰ βράχια, οἱ λόχμες, τὰ χαντάκια, οἱ θάμνοι, τὰ στάχυα, οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων, μεταμορφώνονται σὲ στοιχειωμένα κάστρα, μέσα στὰ ὁποῖα παραμονεύει ὁ θάνατος.

Εὐχὴ καὶ ὄρκος τοῦ κάθε Κρητικοῦ: «Νὰ κάμει τὸν ἕνα του». Νὰ σκοτώσει ἀπὸ ἕναν Γερμανὸν ἀλεξιπτωτιστή...

Ἕνα Γερμανικὸ αὐτόματο, κι’ ἕνα ἀλεξιπτωτο, εἶναι τρανὸ σημάδι καὶ μαρτυρία, πῶς... ἐκπληρώθηκεν ὁ ὄρκος!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΙ

Σ κ η ν ή Ι

Στὸ ἴδιο δωμῆτιο, ὅπως ἔμεινεν ἐγκαταλειμμένο, ὕστερ' ἀπὸ τὴν ἀναχώρησι τῆς Πελαγίτσας καὶ τῆς Σοφίας, ἀδειανό.

Ἄνοίγει ἡ ἀριστερὴ πόρτα καὶ μπαίνουν μέσα οἱ τελευταῖες. Ξεμαλλιασμένες, μὲ τὸ πρόσωπο ξαναμμένο καὶ χωματιασμένο. Ροῦχα σκονισμένα καὶ στραπατσιρισμένα. Κρατῶνε ἀπὸ ἓνα Γερμανικὸ αὐτόματο στὸ χέρι. Ἐνα ἀλεξιπτωτο κουβαριασμένο, σηκώνει κάθε μιά τους σὺς πλάτες. Μόλις μποῦν μέσα ἀσθμαίνοντάς, μὲ βαρεῖα κουρασμένα βήματα, ρίχνουν στὴ μέση τοῦ δωματίου τ' ἀλεξιπτωτα καὶ πέφτουν βαρεῖς, ἡ Σοφία στὸ ἀριστερὸ κάθισμα τοῦ τραπεζιοῦ, κ' ἡ Πελαγίτσα στὸ κρεβάτι. Ἄραιοι πυροβολισμοὶ καὶ βόμβος ἀεροπλάνων, ἀκούονται κατὰ διαστήματα.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σκουπίζοντας τὸν ἰδρωῶτα ἀπὸ τὸ μέτωπό της, μὲ τὸ δάκτυλο). "Ἐ... Δόξα σοι ὁ Θεός! Τὸν κάμαμα κ' ἐμεῖς τὸν ἓνα μας, γιὰ σήμερο...

ΣΟΦΙΑ. (Μισογελαστά, μισοφοβισμένα). Τὴ γλυτώσαμ' ὁμῶς ἀπὸ τρίχα!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Νὰ τὸ χρωστοῦμε στὰ στάχια ποῦ ἦσαν ψηλά, ἀλλοιώτικα (κάνει χαρακτηριστικὴ χειρονομία) πηγαίναμε χαμένες!

ΣΟΦΙΑ. "Ἄν βρισκόμαστε σ' ἀκάλυπτο μέρος, ἀλλοίμονό μας! "Ἐτσι ὅπως πέσανε μπροστά μας, δὲ γλυτώναμε μὲ κανένα τρόπο.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Καὶ ξέρεις; Λίγον ἔλλειψε νὰ τὴν πάθω χωρὶς νὰ τὸ καταλάβω. Ὅπως συρνώμουνα μὲ τὴν κοιλιά μέσα στὰ στάχια καὶ κοντοσίμωνα δέκα μὲ δέκα-πέντε μέτρα, κάτι ψυχανεμίστηκε αὐτὸς ποῦ εἶχε πέσει κοντά μου. Μόλις ποῦ εἶχε ξεμπλεχτεῖ ἀπὸ τὰ λουριά του, κ' ἦταν πεσμένος μπροῦμπτα, μπροστ' ἀπὸ μιὰ μεγάλη κοτρῶνα. Γυρίζει ξαφνικὰ τὴν κεφαλὴ καὶ τὸ αὐτόματό του

πρὸς τὸ μέρος μου. Δὲν χάνω τότε καιρὸ καὶ τοῦ τὴν ἀνά-
ψω ἴσια στὸ κούτελο... Δὲν εἶπε οὔτε ὦχ!

ΣΟΦΙΑ. Κι' ὁ ἄλλος πού εἶχε πέσει δίπλα του πιὸ
πέρα;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ὁ ἄλλος ὡς ἤκουσε τὴ μπαλοθιά, τὰ
σάστισε! Δὲν ἤξερε ἀπὸ ποῦ τοὺς ἦρθε τὸ ξαφνικό. Ρί-
χνει μιὰ γρυλιά ὀλοτρίγυρα καὶ γυρίζει τὸ αὐτόματό του
κατὰ τὰ σπαρτά. Δὲν προφτάνει νὰ ρίξει, καὶ τοῦ τὴν ἀνά-
βω κι' αὐτουνοῦ. Τὴν πήρε, κατὰ ποῦ κατάλαβα, ξέφορ-
τσα, γιατί τὸν εἶδα νὰ στραβομουτσουιάζει καὶ νὰ μου-
γκαλιέται σὰν τὸ σφαχτό. Ὡς τόσο κατάφερε νὰ συρθεῖ
μὲ τὰ τέσσερα ὡς τὸ ρυάκι πιὸ πίσω, ρίχνοντας στὴν τύχη
μὲ τ' αὐτόματό του. Ἐθέρισεν ὁ ἄτιμος τὸ μισὸ σπαρτὸ
δίπλα μου. Ἄν μ' ἔπαιρνε τὸ μάτι του, θὰ μ' ἔκανε κό-
σκινο!

ΣΟΦΙΑ. (*Ἀνυπόμονα*). Καλὰ δὲν τοῦδινες δεύτερη;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ποῦ νὰ προφθάσω παιδί μου; Κουβα-
ριάστικα μέσα στὰ στάχια, γιατί κι' ἡ πιὸ μικρὴ κίνηση
θὰ μ' ἐπρόδιδε.

ΣΟΦΙΑ. (*Ἐπιδοκιμαστικά*). Ἐ βέβαια... Δὲ μὲ ρωτᾶς
τώρα καὶ μένα νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀτσιποδιά πού μοῦ τυχε;
Ἐγὼ τὰ εἶδα πιὸ ζόρικα ἀπὸ σένα, γιατί αὐτὸς πού πεσε
πρὸς τὸ μέρος μου, βρέθηκε μακριὰ ἀπὸ τὰ στάχια. Σύρ-
θηκα μὲ τὴν κοιλιά ὡς στὴν ἄκρη. Μὰ πάλι δὲν τὸν ἔφτα-
ναν τὰ σκάγια... Περίμενα κάμποση ὥρα, ὡς πού τὸν
ἔστράβωσεν ἡ μοῖρα του καὶ βλέποντας ἕνα χοντρό πρι-
νοκούτσουρο, δίπλα στὰ σπαρτά, σέρνει ἕνα σάλτο καὶ
πιάνει τὸ πρινοκούτσουρο, γιὰ νὰ καλυφθεῖ. Βρέθηκε ξέ-
ρεις μπροστὰ σὴ μποῦκα τοῦ τουφεκιοῦ μου. Οὔτε πέντε
μέτρα...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Ἀνυπόμονα*). Καὶ δὲν τοῦ τὴν ἄναβες
καυμένη...

ΣΟΦΙΑ. Νὰ σοῦ πῶ τὴν ἀλήθεια, μιὰ-δυὸ φορές μοῦ
ἦρθε νὰ τραβήξω τὴ σκανδάλη. Μὰ θυμήθηκα τὴ συνεν-
νόησί μας. Νὰ μὴν πυροβολήσω ἂν δὲν πρωτορίζεις ἐσοῦ.
Ἦτανε τόσο κοντὰ μου ξέρεις, πού θὰ τὸν ἔκαιγ' ἡ φωτιά
τοῦ τουφεκιοῦ. Ἄφ' οὔ καὶ τὴν ἀναπνιά μου κράτησα, μὴ
μὲ πάρει εἶδησι.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Μ' ἐνδιαφέρον*). Ναί, λοιπόν;

ΣΟΦΙΑ. 'Επί τέλους πυροβολας έσού από την άλλη μεριά. Και τότε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τότε;

ΣΟΦΙΑ. Τότε... αρχίζει το δράμα: Τραβάω τη σκανδάλη, τσάφ... δέν παίρνει φωτιά! Τραβάω την άλλη, τσάφ... δέν παίρνει μήδ' αυτή! Τι νά κάνω; Θάνατος μου ρθε κεινη την ώρα.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Με λαχτάρα). 'Ανεδομένο θά τονε τό μπαροϋτι κακορίζικο...

ΣΟΦΙΑ. "Ετσι φαίνεται. Εύτυχως πού ό «φίλος» ακούγοντας τις δικές σου μπαλοθιές από τ' άλλο μέρος, κάνει μιá στροφή και μου γυρίζει την πλάτη. Δέν χάνω καιρό, χύνομ' έπάνω του με τό τσεκοϋρι και τοϋ διδω μιá στην κεφαλή, μ' όλη μου τή δύναμι. Κίχ δέν εΐπεν ό πίσσης!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σαρκαστικά). Αϋτά ναι τά «θερία», πού αποκοτίσαν νά πατήσουνε την Κρήτη «με τ' όμπρέλλες» κατá πού λέει κι' ό παποϋς!

ΣΟΦΙΑ. (Σοβαρά). Μήν τό λές αυτό καϋμένη... Δέν εΐναι βέβαια θεριά μά... τί θές, τί γυρεύεις; Γερή καρδιά θέλει νά ρχασαι από την άλλην άκρη τοϋ κόσμου, νά πέφτεις από τόν οϋρανό σ' άγνωστους τόπους, μέσα σ' ανθρώπους πού σ' έχθρεύονται, και πριν άκόμη πατήσεις στη γή, νά βρίσκεσαι ζωσμένος από έναν κόσμο, έτοιμο νά σε ξεσκίσει με τά δοντια... Τι τά θές; Δέ μπορούμε ν' άρνηθοϋμε πώς όλ' αϋτά χρειάζονται δυνατή ψυχή!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Έν' ό σηκώνεται και πλησιάζει προς τό παράθυρο) Μωρέ έπρεπε νάχωμε όπλα!., Όπλα και φυσέκια! Κι' ύστερα σοϋ λεγα 'γώ τί άξίζει ή καρδιά κι' ή ψυχή τους. (Κιτάζει έξω από τό παράθυρο έρευννητικά).

ΣΟΦΙΑ. "Εννοια σου, μά οι Κρητικοί την ξέρουν τή δουλειά τους, από παλιά.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Δηλαδή;

ΣΟΦΙΑ, (Χαμογελώντας πονηρά και με σημασία). Σε λίγες μέρες θά ναι όλοι άρματωμένοι με αϋτόματα... τελευταίας μόδας! (Μικρή σιωπή).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Όπως κινιάζει έξω). Λές Σοφία νά ήσαν μόνο οι τρεις τους;

ΣΟΦΙΑ. Μμ... ξέρω κι' έγώ; Μ' άν ήσαν κι' άλλοι, δέ θά ρίχναν όταν άκοϋσαν τις μπαλοθιές;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Αυτό λέω κι' ἐγώ... (Στρέφεται πρὸς τὴ Σοφία). Μὰ παράξενο τό χεις, νὰ πέσαν πιδό κάτω; (Ἐὶς βόμβος τῶν ἀεροπλάνων καὶ οἱ πυροβολισμοὶ δὲν ἀκούονται τώρα).

ΣΟΦΙΑ. Ἐννοια σου κι' ἄλλοι θὰ βρεθῆκαν νὰ τοὺς ὑποδεχοῦνε. (Σηκώνεται καὶ πλησιάζει κι' αὐτὴ τὸ παράθυρο). Αὐτοὶ μοιάζει νὰ ἴσαν ξενερισμένοι. Δὲν τοὺς εἶδες πὼς κυτάζανε δῶθε-κειθε, μὲ γουρλωμένα μάτια, σὰν τοὺς ξετρομισμένους; (Πάλι μικρὴ σιωπὴ).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ὅπως ἀφρουγκάζεται ἀπὸ τὸ παράθυρο, μὲ κάποια ἀνησυχία). Χαμηλά δὲν γροικᾶται ἀνεκαπνιά (Πρὸς τὴ Σοφία). Τί λὲς ν' ἀπόγιναν οἱ δικοὶ μας; Δὲ σοὺ φαίνεται πὼς λείπουν πολυῶρα;

ΣΟΦΙΑ. Τί νὰ σοὺ πῶ κι' ἐγώ... Ὅς τόσο ἡ γνώμη σου νὰ πᾶμε νὰ τοὺς βροῦμε, δὲ μοὺ φαίνεται σωστή.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Κι' ὅμως δὲν ξέρεις... μπορεῖ νὰ εἶχαν ἀνάγκη.

ΣΟΦΙΑ. Μὰ πρῶτα-πρῶτα Πελαγίτσα, δὲν ξέραμε ποῦ ἀκριβῶς θὰ τοὺς βρῖσκαμε. Κι' ὕστερα ἂν πέφταμε πάνω σ' ἄλλους Γερμανοὺς, τί θὰ γινόμαστε μ' ἓνα πιστόλι;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Παίροντας ξαφνικὰ ἔκφρασι χαρούμενη, καὶ δείχνοντας τὰ αὐτόματα πάνω στὸ τραπέζι). Ξεχνᾶς φαίνεται, πὼς τώρα ἔχουμε καὶ δυὸ αὐτόματα.

ΣΟΦΙΑ. Ποῦ δὲν ξέραμε μήτε πὼς γεμίζουν...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Πλησιάζοντας στὸ τραπέζι). Ἀλήθεια λὲς... Δὲν κάνουμε μιὰ δοκιμὴ; (Παίρνει τὸ ὄπλο καὶ τὸ ἐπεξεργάζεται μὲ ἀπορία.— Πλησιάζει κι' ἡ Σοφία). Πὼς νὰ τις βγάξει ἄραγε μαζεμένες, καὶ πὼς τις βγάξει μιὰ-μιὰ;

ΣΟΦΙΑ. (Ποὺ τὴν παρακολουθεῖ μ' ἐνδιαφέρον). Μμ... ξέρω κι' ἐγώ; Καὶ δὲν ἔχομε καὶ κανένα νὰ μᾶς δείξει! (γελῶντας). Ὅρες εἶναι νὰ πλακώσουν τίποτε Γερμανοὶ καὶ νὰ χῶμε τ' αὐτόματα μόνο γιὰ τὸ λοῦσο!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ἐν' ᾧ προσπαθεῖ νὰ βρεῖ πὼς γεμίζει). Καλὰ νὰ ναι τὸ τσεκούρι! (Σὰν νὰ μονολογεῖ). Κι' ὕστερα πὼς μπαίνει ὁ γεμιστήρας; Παράξενα ντουφέκια μὰ τὴν ἀλήθεια!

ΣΟΦΙΑ. (Ὅπως περιεργάζεται κι' αὐτὴ τὸ ὄπλο). Νὰ βρέ, ἀπὸ κεῖ πρέπει νὰ μπαίνει...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Γιὰ στάσου... στάσου... Θαρρῶ πὼς τὸ

βρήκαμε. (Τοποθετεί τὸν γεμιστῆρα, τὸν πιέζει καὶ τὸν ἐφαρμύζει. Μ' ἐνθουσιασμό). Ἐν τάξει... Αὐτὸ 'τανε... (Πρὸς τὴ Σοφία). Τώρα ἔχουμε δυὸ αὐτόματα ! Ξέρεις τί σημαίνει αὐτό ;

ΣΟΦΙΑ. (Εἰρωνικά). Σημαίνει πῶς... δὲ θ' ἀφίσεις βελανίδια στὰ πρινάρια !

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Βρὲ ἄστα τὰ βελανίδια... Τώρα ἔχουμε Γερμανοὺς νὰ σημαδεύουμε...

Σ κ η ν ῆ ΙΙ

(Ἀκούονται βιαστικὰ γυναικεῖα βήματα ἔξω ἀπὸ τὴν εἴσοδο. Κι' οἱ δυὸ κοπέλλες σιγέρονται πρὸς τὴν πόρτα).

ΘΕΙΑ ΚΑΛΛΙΟ. (Πρὶν ἀκόμη μπῆ τὴν πόρτα). Ἐπαδᾶσαστε μωρὲ κοπελλιές ; (Προχωρεῖ στὸ ἐσωτερικό. Ἡλικία 45 χρόνων, μαῖλλον ὑψηλή, καὶ σφιχτοδεμένη, μὲ ζωηρὰ ἔξυπνα μάτια. Φορεσιὰ ὅπως τῆς Θεῖας Ρηνιὸς περίπου, πὸν φαίνεται στρατατισαρισμένη καὶ σκοτισμένη. Στὸ κεφάλι μανθύλα (τζευπέρι) ἀναδιπλωμένη ἀπὸ τὰ πλάγια μὲ δεμένες τὶς ἄκροες πίσω. Στὸ δεξιὸν ὄμο κρατᾷ ἀνηρητημένο ἓνα αὐτόματο καὶ στὸ ἀριστερὸ χέρι μιὰ μποτίλια ἀδειανή). Πολλὰ τὰ ξητ σας... Ἴντα πολεμᾶτε ;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Προχωρεῖ νὰ τὴν κολωσοῖσει). Καλῶς ἐκόπιαζες.

ΣΟΦΙΑ. Καλῶς τὴ θεῖα Καλλιό.

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. (Ρίχνει μιὰ ματιὰ στ' ἀλεξίπτωτα καὶ στ' αὐτόματα πὸν εἶναι στὸ τραπέζι. Εὐθύμα μὲ ἱκανοποίησι καὶ θαυμασμό). Μμμ... Κατὰ πού θωρῶ καλὸ κυνηγι 'κάμετε ...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Δείχνοντας τὸ ἀνηρητημένο στὸν ὄμο τῆς ὄπλο). Καὶ τοὐλόγουσου, ὡς φαίνεται δὲν ἔμεινες πίσω ! (Πειρακτικά, κλείνοντας τὸ μάτι στὴ Σοφία). Ἐξὸν καὶ τὸ βρῆκες πεταγμένο στὰ χωράφια... (Ἡ Πελαγίτσα κι' ἡ Σοφία γελοῦν).

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. (Δίγο πειραγμένη). Τ' ἄρματα κοπέλλες μου δὲν τὰ βρίσκουν στὰ χωράφια... Ὅποιος θέλει ἄρματα, σκοτώνει καὶ τὰ παίρνει.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Δὲν πιστεύω θεῖα Καλλιό νὰ μὲ παρε-

ξηγησες ; Στ' άστεϊα σου τό 'πα. Κάθησε... (Της δίδει τό κάθισμα πού βρίζεται στό βάθος του τραπεζιού).

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Μπρέ δέν εΐναι ώρα για παρεξήγησες; μόνο κατέχεις γιάντá 'ρθα ;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ποϋ θές νά ξέρω ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Λιγάκι ξύδι γυρεύω, κι' ηρθα μπá νά χετε τούλόγου σας.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Παίρνοντας της τήν μπιτόλια από τό χέρι). Μετά χαράς σου, θειά Καλλιό. Καθώς φαίνεται, σαλατικό σου μύρσε.

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. (Είρωνικά). "Ίντα λογάται... Δέν έμπορούσαμε νά φάμε τό ψητό χωρίς σαλάτα ! (Σοβαρά). Μωρέ γιατρικό τό θέλω...

ΣΟΦΙΑ. (Μ' έκπληξι)! Γιατρικό; Ποιός άρώστησε;

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μ' ενδιαφέρον). Τί πάθετε;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. "Άστε τα, μη σάς τά διγοϋμε, γιατί ναι νά κλαΐς και νά γελάς.

(Η Πελαγίτσα κι' η Σοφία τήν κοιτάζουν στά μάτια έρωτηματικά).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. "Έ πές μας τα θειά Καλλιό.

ΣΟΦΙΑ. Κάθησε νά μάς τά πεις.

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. (Πού βιάζεται νά φύγει, μá και πού δέν κρατείται σόν πειρασμό νά διηγηθεΐ τá νέα). Μωρέ βιάζομαι νά πάω τό ξύδι...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. ('Άστεϊα, εν' ό' κάθεται στό δεξιό κάθισμα). "Έ, δέ σου δίδω κι' έγώ τό ξύδι, αν δέ μάς τά πεις...

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. (Σύνει τό κεφάλι της σέ σημείο άμηχανίας). "Ω καλομοΐρες μου, πώς μ' έπαΐψανε για γιατρικό, κι' έγώ δά κάτσω στήν κουβέντα... ('Αποφασίζει και κάθεται στό κάθισμα του βάθους. Κάθεται κι' η Σοφία στό άριστερό).

ΣΟΦΙΑ. Λοιπόν ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Λοιπόν, άκοϋτε και θαμάξετε. 'Από νωρίς έβγήκαμε κι' έμεις ποϋρι, μαζϋ με τ' άλλους, για τσι άλεξιπτωτιστάδες. Μιά μπατούλια, καμμιά δεκαρά νομάτοι, τραβήξαμε θθεν τήν πέρα βρύσι, σι' άμπέλια. "Υστερ' από πολυώρα πετύχαμε πεντέξη και τσι ζώσαμε. Μά τά έρμα τά ντουφέκια μας, ντουφέκια ησαν αυτά ; Μούδε τά σκάγια, μούδε οι μπάλες τός έσιμώνανε.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Γιατί δέ τούς τσακώνετε τήν ώρα πού έπεφταν, προτου ξεζαλιστουνε ;

ΣΟΦΙΑ. (*Ἐπιδοκιμαστικά*). Βέβαια.

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Ἐ καλορίζικα... Κατέω το κι' ἐγώ, μὰ προφτάξαμε; Ἐμεῖς ἄλλους ἀνημέναμε νὰ πέσουνε, κι' ἄλλοι ξεπροβάλανε. Ἴντα θέλετε νὰ κάμωμε; Νὰ τὸς σὲ γυρίσωμε τσί πλάτες; Ὅϊ δά! Ἀρχίξαμὲν τζις μὲ τὰ λιανοτούφεκα, μὰ τᾶξε πὼς τσί ρίχναμε στὴν ξεφάντωσι! Ὅλους ἤθελα μᾶς σὲ μακελέψουνε, ἄ δὲν ἤπεμτ' ὁ Θεός...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ—ΣΟΦΙΑ. Ποιόν;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Ἀπάνω στὴν ὥρα, ἀνεβολέψαν ἀπὸ τὴν πέρα μεριά πεντέξε δικοὶ μας καὶ τσ' ἀρχίξανε κι' αὐτοὶ ἀπὸ πίσω.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ποιοὶ σανε ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Δὲν τσί καλογνώρισα γιατί σανε ξενοχωργιανοὶ Εἶχανε ὅμως μαζύ (ν)τος δυὸ-τρία γερά ντουφέκια, πὸ φτάνανε τσί μπᾶλες. Οἱ Γερμανοὶ τὰ χρειαστήκανε καὶ τρυπώσανε σ' ἓνα σπιτάκι πὸ ναι στὴ μέση τ' ἀμπελιοῦ. Βάνουνε ἓνα πολυβόλο στὸ παραθύρι, κι' ἄλλο ἓνα πίσ' ἀπὸ τὴν πόρτα. Ποῦ νὰ σιμώσῃ ἄθρωπος; Μουδὲ νὰ ξεμυτίσωμε δὲν ἀποκοτούσαμε.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Μ' ἐνδιαφέρον*). Ἐπειτα τί γίνηκε;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Σᾶ μιὰ ὥρα τσ' εἶχαμε ζωσμένους. Μὰ μούδ' ἐμεῖς μπορούσαμε νὰ κουνηθοῦμε, μούδ' αὐτοὶ. Ὅλο ἀμπέλια βλέπεις... Μῆδε δέντρο, μῆδε βγάγκα, μῆδε τράφος γιὰ νὰ σιμώσεις... Μιὰν κοπανιά θωροῦμε ὀμπρὸς στὰ μάθια μας ἓνα πράμμα ἀγριοπαράξενο! Κι' ἐδὰ πὸ σᾶς τὸ διγοῦμαι μωρὲ κοπελλιές, σηκώνουντ' οἱ τρίχες τῆ κεφαλῆς μου!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τί 'ταν ἐπὶ τέλους;

ΣΟΦΙΑ. (*Ἀνυπόμονα*). Μᾶς ἔσκασες θειά Καλλιό!

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Θωροῦμε νὰ ξεπροβαίνει σκυφτᾶ-σκυφτᾶ μεσ' ἀπὸ τσί κουρμούλες ἓνα κοπέλι καὶ νὰ σιμῶνει πρὸς τὸ σπιτάκι.

ΣΟΦΙΑ. (*Μὲ ἀπορία*). Κοπέλι;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Τὸ Μανωλιὸ τσ' ἀδερφῆς μου...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Παιὸ μπρέ; Κοῖνο τὸ κοντοπίλατο;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Νάϊσκε... Δώδεκα χρονῶ ἄθρωπος καὶ δὲς διαολιές τσί σοφίστηκε.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Γιὰ λέγε...

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Τὸ θωροῦμ' ἀπὸ λέτε, μ' ἓνα κοφίνι στὰ χέρια νὰ σύρνεται μέσα στ' ἀμπέλι καὶ νὰ σκαρφα-

λώνει άπάνω στο δώμα... 'Εκόπηκ' όλονῶ μας ή άναπνιά
νά τὸ δοῦμε θεομόναχο μέσα στί Γερμανούς!

ΣΟΦΙΑ. Καλά, αὐτοί δέν τὸ πῆραν εἶδησι ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. "Ίδια σάν τὸν κάτη ἐσύρνουντονε μέσα
στί κουρμούλες. "Αν ἀκούγεται ὁ συρμός τοῦ ὄφι, ἀκού-
γονταν κι' ὁ δικός του...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ναι, καλά. Μά τί γύρευε 'κεῖ μέσα;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Κάνετε ὑπομονή... Μὸς καὶ σκαρφά-
λωσε στὸ δῶμα, πιάνει τὸ κοφίνι καὶ τὸ ρίχνει ἀπὸ τὸν
ἀνηφορὰ μέσα στὸ σπίτι !

(*Ἡ Σοφία μὲ τὴν Πελαγίτσα κινάζονται δύσπιστα*).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Μ' ἑλαφρεια εἰρωνία*). Μπάς κι' εἶχε
μπόμπες τὸ κοφίνι θειά Καλλιό ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. (*Ἀντιλαμβάνεται τὴν εἰρωνία. — Ἀργὰ καὶ
τοιμισμένα*). Κάτι καλλίτερο, πού δὲ μπορεῖ νά τὸ χωρέσει τὸ
μυαλό σας. "Ἰντα θαρρεῖτε πῶς ἦτονε ; (*Ἡ Σοφία κι' ἡ Πε-
λαγίτσα ἀνασηκώνουν τοὺς ὤμους μὲ μορφασμὸ ἀπορίας*). Μ έ-
λίσσεσες...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ—ΣΟΦΙΑ. (*Μὲ ξαφνικὴ καιάπληξι*). Μέ-
λισσες ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. (*Ἰκανοποιημένη. "Υφος θριαμβευτικό*).
Ναῖσκε σας. Μέλισσες! Καὶ νά σαςτ' ἀπὸ ποθὲς νά κά-
νετε χάξι τὸ τί γίνηκε! Οἱ μέλισσες μιλιούνια ὅπως ἦσανε,
κι' ἀγριεμένες, χυθῆκανε στί Γερμανούς νά τὸς σὲ βγά-
λουνε τὰ μάθια. Βάνουνε τσι φωνές, παραιτοῦνε πολυβόλα
καὶ ντουφέκια καὶ ξεχύνουνται στ' ἀμπέλια σάν τσι ξε-
τρουμισμένους. Κι' οἱ μέλισσες σύνεφο νά τσι κυνηγοῦνε
ἀξοπίσω...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Ἐνθουσιασμένη*). Τί λὲς μωρὲ θειά.
'Αλήθεια;

ΣΟΦΙΑ. Μά μὲ τὰ σωστά σου τὸ λές; Γίνηκε ἕνα τέ-
τιο πρῆμα;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Ὡς μὲ θωρεῖς καὶ σὲ θωρῶ... Νά τσι
βλέπατε νά κοιλοῦνται στ' ἀμπέλι, νά τριβγουνε τσι μοῦ-
ρες τος στὰ χῶματα καὶ νά μουγκαλιῶνται σάν τὰ μισο-
σφασμένα βούγια, καὶ νά μὴ σᾶς ἀπομείνει σωθικὸ νά
γελᾶτε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Κι' ὕστερα ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. "Ε, δέν καταλαβαίνετε; Ἐκάμαμε
γιουροῦσι ἀπὸ γύρου γύρου καὶ τσι πιάσαμε ὄλους. Μά

ἦσαν νὰ τοὶ κλαῖς καὶ νὰ τοὶ λυπᾶσαι. Ὀλόπριστοι...
Μούδε μάθια χῶριζες, μούδ' ἀφθιά, μούδε μύτες !..

ΣΟΦΙΑ. Καὶ τὸ κοντοπίλοτο τὸ Μανωλιό;

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. (Μὲ συμπάθεια). Δὲν τὴν ἐγλύτωσε τὸ
κακορίζικο ὡς τὰ ὕστερα. Γιατὶ ξεφύγανε φαίνεται καμ-
πόσες μέλισσες ἀπὸ τὸν ἀνηφορὰ καὶ τὸ κάμανε τὸ
ἄζουδο ἀγνώριστο! Σηκωτὸ τὸ πήγαμε στὸ σπίτι!

ΣΟΦΙΑ. Τὸ καῦμένο... Αὐτὸ βρῆκαν νὰ κεντρώσουν
οἱ μέλισσες ;

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. (Μὲ εἰρωνία). "Ἐ, δὲν τό... μυριστήκανε,
νὰ δοῦνε πῶς δὲν εἶναι Γερμανάκι! (Γελοῦν). Τὸ πλύνανε
μὲ λίγο ξύδι ἀπού 'χαμε, μὰ δὲ μπορεῖ ἀκόμη νὰ ξεπρι-
στεῖ. Κι' εἶπα, ἄς πεταχτῶ ὡς τοῦ Μπάρμπα Σήφη κι'
ἐκεῖνοι δὰ νὰ χουνε. (Πρὸς τὴν Πελαγίτσα). Σήκω δὰ Πελα-
γίτσα νὰ μοῦ τὸ βάλλεις κι' ἤργησα... (Σηκώνεται κι' ἡ ἴδια.
Ἡ Πελαγίτσα φεύγει μὲ τὴν μποτίλια ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Μωρὲ μπράβο του, τοῦ Μανωλιοῦ. Μιὰ
χαρὰ τὰ κατάφερε.

ΣΟΦΙΑ. (Πρὸς τὴ θεῖα Καλλιό). Τό πιανε τὸ μάτι σου,
γιὰ τέτοιο διασολάκι;

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. Εἶδες μωρὲ παιδί μου; Ἄπο ἄθρωπο
πού δὲν τ' ἀνημένεις νὰ σοφιστεῖ ἔτσά λοῖς πονηργιές;
(Μικρὴ σιωπή). Ἔσεῖς πῶς τὰ καταφέρετε;

ΣΟΦΙΑ. (Χαμογελαστά. Μὲ μετριοφροσύνη). Καλοῦτσικα...
"Ἄν δὲν μᾶς κλειοῦσε μέσα ὁ Καπετάνιος...

(Ἡ Πελαγίτσα φέρνει τὸ ξύδι καὶ τὸ ἀποθέτει στὸ τραπέζι).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Περαιτικά του καὶ νὰ μοῦ τὸ φιλήσεις...

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. Εὐχαριστῶ. Στς' ὄρισμούς σου.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ἀλήθεια, μπᾶς καὶ νταμώσετε μὲ τοὺς
δικούς μας ;

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. Μπᾶ... Κεῖνοι πῆγαν κατὰ τὸν «Ἀγρι-
μόπορο».

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ναι τὸ ξέρω... μὰ ἄργοβν νὰ γυρίσουν
καὶ στενοχωροῦμαι.

Θεῖα ΚΑΛΛΙΟ. (Καθησυχαστικά). Μὴν ἔχεις ἔγνοια.
"Ὅπου κουτελώσαν' οἱ δικοὶ μας μὲ τς' ὀμπρελλάδες, τοὶ
κάμανε χασόφτερα. Καὶ μὲ τὴν δύναμι (ν) τοῦ Θεοῦ, (σταν-
ροκοπιέται) δὲν ἀκούστηκε ὡς αὐτὴν τὴν ὥρα, κιανένας
σκοτωμένος ἀπὸ τοὶ δικούς μας.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Μπάς κι' άκουσες, ποῦ άλλοῦ πέσαν
ἀλεξιπτωτιστές ;

Θειά ΚΑΛΛΙΟ. Καί ποῦ δέν ἐπέσανε ; Μά, κατὰ ποῦ
λένε, δέν ἀπόμεινε ἀρθοῦνι. Τᾶξε πῶς ἐσκίστηκεν ἡ γῆ καί
τοί κατὰπτε. Μόνο καλό βράδου σας, γιατί ἤργησα καλο-
μοῖρες μου. (*Ἐν' ᾧ φεύγει*). Ἐπέψασί με γιά μαμή, κι' ἐκάτσα
γιά λουχοῦνα.

ΣΟΦΙΑ. Καλό βράδου θειά Καλλιό.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Στό καλό... (*Τὴν κατενοδώνει ὡς τὴν
πόρτα*).

Σ κ η ν ἠ III

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Ἐπιστρέφοντας. Μὲ θαναασμό*). Εἶδες
τὸ διςβολοκόπελο δουλειές ποῦ τίς σκάρωσε ;

ΣΟΦΙΑ. Βρ' ἐγὼ σκέφτομαι τὴν ἀποκοτιά του ! Ἄκο-
μη δέ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω ! Δέν τὸ χωρεῖ τὸ μυαλό μου...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Μ' ἐλαφροειά εἰρωνία*) Χωρεῖ τούλάχιστο
τὸ μυαλό σου, πῶς ἐμεῖς κατὰ ποῦ φαίνεται, δέν κάναμε
τίποτε μπροστά στοὺς ἄλλους ;

ΣΟΦΙΑ. Δέ φταίμε μεῖς γι' αὐτό ! Ἐμεῖς ὅ,τι μπορού-
σαμε τὸ κάναμε !

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ἦ, τί λές τώρα ; ξαναβγαίνομε ;

ΣΟΦΙΑ. Νά πάμε ποῦ ; Δέν ἄκουσες πῶς ὄλους ποῦ
πέσαν ὀλοτριγυρα τοὺς ξεκαθάρισαν ; Φύλαξε τὴν ὄρεξι
σου γιά αὔριο.

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Καλά γιά αὔριο. Μὲ τίς ἀλυσσιδές νὰ
μὲ δένουν δέν κάθομαι μέσα. Ἄλλὰ τώρα τί γίνεται ; Πά-
με κατὰ τὸν « Ἀγριμόπορο » ;

ΣΟΦΙΑ. (*Γελώντας*). Ἄν θέλεις νὰ μᾶς πάρει μὲ τὸ
ξύλο ὁ παπούς σου ; (*σοβαρά*). Πᾶλι καί θέλεις πάμε...

(*Στὴν αὐτὴ ἀκούεται φασαρία καὶ θόρυβος. Φωνές « Πιὸ
ἴσια μωρὲ Ροῦσο », « Βάστα πλιά γερά μωρὲ », « Μὴν τονε γέ-
νοις ἀπὸ μωρός ». Ἡ Πελαγίτσα μὲ τὴ Σοφία ξαφνιασμένες, ἐ-
τοιμάζονται νὰ βγοῦν ἔξω. Κεῖνη τὴν ὄρα μπαίνει μέσα ἡ θειά
Ρηνιό, μὲ συγκρατημένη ἀνησυχία καὶ ταραχὴ*).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (*Πολὺ ἀνήσυχη*). Τί συμβαίνει ; Τί γί-
νεται ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Σκονισμένη, ἀποθέτει βιαστικὰ τὸ ὄπλο*

πὸν κρατάει σὲ μιὰ γωνιά. Πρὸς τὴν Πελαγίτσα μὲ προσπάθεια νὰ φανεῖ ἡρεμῆ). Ἐσύχασε κοπέλλα μου, ἡσύχασε... Πρᾶγμα δὲν εἶναι...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ἐπιχειρεῖ νὰ βγεῖ ἔξω, μὰ συγκροτιέται ἀπὸ τὴ θειά Ρηγιό. Μὲ κορυφωμένη ἀνησυχία). Μὰ πῶς δὲν εἶναι τίποτε; (ὅπως κυτᾶζει πρὸς τὴν πόρτα καὶ βλέπει τὸ φορεῖο). Ποιὸν φέρνουνε στὴν τάβλα; ποιὸς σκοτώθηκε;

Θειά ΡΗΝΙΟ. Δὲ σκοτώθηκε κανένας! Ὁ παποὺς σου πῆρε μιὰ λαβωμαθιά...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σὰν ἔξαλλη ἀπὸ τὴν ἀπροσδόκητη εἶδησι). Ὁ παποὺς μου; Λαβώθηκ' ὁ παποὺς μου; (Κρούβει τὸ πρόσωπο στὸ σιῆθος τῆς θειάς Ρηγιὸς καὶ κλαίει μὲ λυγμούς).

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Χαῦδεύοντάς της τὸ κεφάλι). Μὴν κάνεις ἔτσι κοπέλλα μου. Κάνε καερέτι... Δὲν εἶναι τίποτε...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ πονεμένο ἀπλανὲς βλέμμα, σὰν νὰ μονολογεῖ). Ὁ παποὺς μου πῆρε λαβωμαθιά... Ὁ παποὺς χτυπήθηκε... (Βάζει τὰ χέρια στὰ μάτια καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κλαίει μὲ λυγμούς).

ΣΟΦΙΑ. (Ἐχει πλησιάσει ἀπὸ πίσω, μὲ ἓνα κάθισμα. Τὴν πιάνει ἀπὸ τοὺς ὤμους στοργικὰ καὶ τὴν παρακινεῖ νὰ καθίσει. Ἡ Πελαγίτσα ἐξαντλημένη πέφτει βαρεῖά στὸ κάθισμα). Ἐλα Πελαγίτσα... Μὴν κάνεις ἔτσι... Δὲ θά ναι σοβαρό... (Πρὸς τὴ θειά Ρηγιὸ σιγά, μ' ἀνήσυχια). Κι' ὁ παποὺς μου;

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ὅλοι οἱ ἄλλοι γιαγύρανε καλοὶ καὶ γεροί.

(Ἐν τῷ μεταξὺ ἔχουν μεταφέρει μέσα στὸ δωμάτιο τὸν Καπ. Σήφη ξαπλωμένο σ' ἓνα πρόχειρο φορεῖο. Τὸ κρατᾶνε ὁ Ρουῖος κι' ὁ χωρικός τῆς ἀ'. πράξεως. Βοηθοῦν μιὰ χωρική κι' ὁ Καπ. Παυλῆς καὶ τὸν ἀποθέτουν στὸ κρεβάτι. Φαίνεται ἀνάσθητος μὲ κλειστὰ μάτια. Ἡ ἀναπνοή του βαρεῖά καὶ δύσκολη).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μόλις ἀντιλαμβάνεται πὼς ἔφεραν τὸν παποῦ της στὸ κρεβάτι σηκώνεται, τρέχει, γονατίζει, τὸν ἀγκυλιάζει καὶ τὸν φιλεῖ). Παπούλη μου...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Ἀνοίγει ἀργὰ τὰ μάτια. Μὲ ἀσθενική φωνή καὶ μὲ κομμένες φράσεις). Ἐσύχασε παιδί μου. Πρᾶγμα δὲν εἶναι...

(Στ' ἀριστερὰ τῆς Πελαγίτσας στέκεται ἡ Σοφία, δεξιὰ της

ἡ θειά Ρηνιό, πὺ πίσω ὁ Ροῦσος, ὁ χωρικὸς καὶ ἡ χωρική. Στὴν ἄλλη μεριά τοῦ κρεβατιοῦ, πᾶν ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ Καπ. Σήφη στέκεται ὁ Καπ. Πανλῆς σκυφτὸς καὶ συντηρημμένος. Στὴν ἔκφρασι ὁλονῶν εἶναι ζωγραφισμένος ὁ πόνος κι' ἡ ἀγωνία).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Ἀπὸ τὴν ἴδια θέσι, στρέφει τὸ κεφάλι πρὸς τοὺς παρισταμένους. — Μὲ ἔκφρασι ἰκεσίας). Ἐνα γιατρό.. Τρέξτε νὰ φέρετε τὸ γιατρό.. Θειά Ρηνιό στεῖλε νὰ βροῦν ἕνα γιατρό.. Γρήγορα... Ὅσο μπορεῖτε γρήγορα. (Κλείνει ξανά τὸ κεφάλι στὸ στήθος τοῦ παποῦ της καὶ κλαίει. Ἡ θειά Ρηνιό πλησιάζει, λέει κἄτι στὸ Ροῦσο, ὁ ὁποῖος φεύγει βιαστικός).

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Κάνει χειρονομία δυσανασητήσεως γιὰ τὴν πρόσκλησι γιατροῦ), Ὅχι... Ὅχι... δὲ χρειάζομαι γιατρό... Μόνο... ἀνασηκώστε με λίγο...

(Σπεύδουν ἡ θειά Ρηνιό καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Πελαγίτσας καὶ τῆς Σοφίας, τὸν ἀνασηκῶνουν, προσθέτοντας ἕνα δυὸ μαξιλάρια ἀκόμη. Τώρα διακρίνεται καλλίτερα τὸ πρόσωπο καὶ τὸ στήθος του. Τὸ πονκάμισο στὸν ἀριστερὸν ὄμο εἶναι ματωμένο. Μὲ ἀδύνατη ὑπόκωφη φωνή). Λίγο νερό... (Ἀνασαίνει βαρειά. Πένθιμη σιωπή, ἐν' ᾧ ἡ θειά Ρηνιό τρέχει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα καὶ ἐπιστρέφει μ' ἕνα ποτήρι νερό. Τὸ πλησιάζει στὸν Καπ. Σήφη καὶ τοῦ δίνει νὰ πιεῖ δυὸ-τρεῖς γουλιές). Ἐδὰ μαι καλλίτερα...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Τώρα ποὺ θάρθει κι' ὁ γιατρός, θὰ σὲ γιατρέψει τὸ γρηγορότερο.

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (Στρέφει τὸ βλέμμα του στοργικὰ πρὸς τὴν ἑγγονή του καὶ μὲ πικρὸ χαμόγελο). Νὰ μὲ γιατρέψει... Ἐγὼ... γιατρεύτηκα... Γιατρεύτηκα ἀπὸ τὸ μαράζι τῶν γεραθειῶν... Τὸ μολύβι τοῦτο (δείχνει τὸ μέρος τῆς πληγῆς) ἦταν εὐλογημένο... Ἦτανε θέλημα Θεοῦ... Μὴν ξεχνᾶς πὼς ὄλ' οἱ δικοί μου, γενηές γενηῶν... σκοτώθηκαν στὸν πόλεμο... πῆγαν σὰν ἄντρες... (μὲ οἶκτο). Καὶ μόνο ἔγώ... (Σὰν νὰ μολογοεῖ. Στὴν ἔκφρασί του ἀντιανακλᾷ μὴ ἀπόλυτη ψυχικὴ ἀγαλλίασι). Μὰ τώρα... Νά... ἦρθε καὶ τὸ δικό μου ριζικό... Ὅμοιο μὲ τὸ ριζικό τῆς γενηᾶς μου... (Μὲ ἱκανοποίησι). Δὲν τοὺς ντρόπιασα... Πῆγα κι' ἐγὼ σὰν ἀνδρειωμένος... Δόξα σοι ὁ Θεός! (Ἀνασαίνει κουρασμένος. Μικρὴ σιωπή. Στὴν Πελαγίτσα ἡ ὁποία κλαίει μὲ λυγμούς). Ἄ... δὲν κάνει

νά κλαῖς παιδί μου... Δέν κάνει... Στοι μεγάλες τσι χαρές
ξεφαντώνουν... δέ θλίβονται... (*Ὁπως ἀντιλαμβάνεται τὸν
Καπ. Παυλῆ, νά κλαίει κι' αὐτὸς με λυγμούς, προσπαθεῖ ν' ἀ-
νακτῆσει τὸν νῶριμο εὐτράπελο τόνο, πὸν χαρακτηρίζε τις συνο-
μιλίες τους*). Σύντεκνε Παυλῆ ;... Κι' ἐσύ ;... Κατέχω το γώ,
γιάντα θλίβεσαι ... Γιατί δέ στάθηκες καί σύ... τυχερός !

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μέσ' ἀπὸ τοὺς λυγμούς*). Καί γιὰ τὰ
δυὸ Σύντεκνε...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Στὸ ἴδιο εὐτράπελο ὄψος*). Πάντα παρα-
πονιάρης ἦσουνε... Μὰ μὴ μαραζώνεις γιὰ τοῦτο νά... Ἡ
τύχη ἔχει πολλὰ ξαφνικά !... "Ἄλλο ὀρτάκη δὰ βρεῖς ὡς
τόσο...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. "Ἐνα ὀρτάκη ἦκαμα σ' ὄλη μου τῆ
ζωή . . .

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Σὰν ν' ἀνακτῶ δυνάμεις. Ἡ φωνή του
γίνεται πῶς σταθερὴ καὶ δυνατώτερη. Πρὸς ὄλους πὸν σιροκλαί-
νε γύρω*). Ἄκουτε παιδιά μου... οἱ κλαῖψες τέθοιες ὄρες...
μουδε ταιριάζουν... μουδ' ὠφελοῦνε... Οἱ ὄχτροι εἶν' ἀκό-
μη κοντά μας... Πρέπει νά ξεμαγαρίσουν οἱ κουρσάροι...
τὸν τόπο μας... Θά ναι ντροπὴ νά πατηθεῖ τὸ νησί μας ..
ντροπή.. Βάλτε τὰ δυνατὰ σας .. Μὴν κάτσετε, ἄ δὲν ξε-
κουμπιστοῦνε ὄλοι ἀπὸ τὴν Κρήτη.. (*ζωηρότερα*). Ἄκουτε;..
Ἄκοὸς Σύντεκνε Παυλῆ ; (*Ἐξηνητημένος κλείνει τὰ μάτια
του*). Ἡ Κρή ..τη μας... νά... μὴν... πατηθεῖ... (*Μικρὴ σιω-
πή*). Ἀναπνοὴ βαρεῖα καὶ κουρασμένη. Γιὰ μιὰ στιγμή μισανοί-
γει τὰ μάτια του καὶ κοιτάζει τὴ θεῖα Ρηγιό). Καί σύ... Ρηγιό...
γνοιόσου γιὰ τὴν... Πελαγιόσσα μας... Πεντάρφανη ἀπομέ-
νει τώρα... Στὰ χέρια σου... τὴν ἀφίνω... (*Μικρὴ σιωπή*).
Τ' ἄρματά μου... τ' ἀφίνω στό... Σηφαλιό... Πέτε του... νά
μὴν τὰ ντροπιάσει...

(*Κλείνει ξανά ἐξαντλημένος τὰ μάτια καὶ μονολογεῖ*)

Ἡ Κρήτη... μας... Τό... Νη...σί... μας... (*Φαίνεται τε-
λείως ἀποκαμωμένος*).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Σκύβει συγκεκλινημένος, ὅσο νοιώθει πὸς
εἶναι οἱ τελευταῖες στιγμὲς τοῦ φίλου του. Μὲ φωνὴ πὸν προ-
δίδει τὸ σπαραγμὸ καὶ τὴ θλίψη του). Σύντεκνε Σήφη...

Καπ. ΣΗΦΗΣ. (*Ἀνοίγει γιὰ μιὰ στιγμή τὰ μάτια του.*

Βλέμμα θολό κι' αποκαμωμένο. Προσπαθεῖ νά χαμογελάσει στὸν Κ. Παυλῆ). "Ὡς ἐκεῖ... τότε Σύντεκνε... (Γέρνει τὸ κεφάλι στὸ ἓνα πλάϊ ξευρυσμένος. "Ὀλοι κλαῖνε μὲ ἀναφυλλητά).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Τὸν ἀγκαλιάζει καὶ τὸν φιλεῖ). Παποῦ μου... Παποῦ μου...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ σπαραγγό). Σύντεκνε... 'Ορτάκη μου... 'Αδερφοχτέ μου...

(Μικρὴ σιωπὴ, ποὺ ἄλλοι σιγοκλαῖνε, κι' ἄλλοι κλαῖνε μ' ἀναφυλλητά).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Σηκώνεται ἀποφαστικά. Στὰ μᾶτια της τὰ θολωμένα καὶ κόκκινα ἀπὸ τὰ δάκρυα, διακρίνει κανεὶς μιὰν ἀπόφασι. Στρέφεται πρὸς ὄλους). 'Ακούσατε τί εἶπεν ὁ Παποῦς; Τὸ Νῆσι μας πρέπει νά ξεμαγαρίσει ἀπὸ τοὺς κουρσάρους. 'Η Κρήτη δὲν πρέπει νά πατηθεῖ. "Ἦταν ἡ στερνὴ παραγγελία τοῦ Καπετάνιου μας. Μ' αὐτὴν σὰν νά μᾶς ἔβαλε σὲ κάποιον ὄρκο. Κι' αὐτὸν τὸν ὄρκο, πρώ-τη ἢ ἔγγονή του θὰ τὸν κρατήσῃ!

(Ἀρπάζει τὸ αὐτόματο ἀπὸ τὸ τραπέζι, ζώνεται τὸ πιστόλι, σκουπίζει τὰ δάκρυα ἀπὸ τὰ μᾶτια της κι' εἰσιμάζεται νά φύγῃ).

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. (Μὲ ἄνησυχία, πιάνοντάς την ἀπὸ τὸν ὄμο). "Ἰντα λογιάζεις νά κάμεις παιδί μου; Ποῦ δά πᾶς; ("Ὀλοι κυτίζου μ' ἔκπληξι τὴν Πελαγίτσα).

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Ποῦ θὰ πάω; ("Ἠρμα, σταθερὰ κι' ἀποφασιστικά). Ἐκεῖ ποῦ πῆγε ὁ παποῦς μου κι' ἐσκοτώθηκε. Ἐκεῖ ποῦ θὰ ξαναγύριζεν ἂν ζοῦσε!

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. (Δειλὰ καὶ διστακτικά). Κὰ ἴντα λογᾶται κοπέλα μου; Μοναχὴ σου δά ξεκινήσεις, κορίτσι πρᾶμμα; "Ἄν ἦσουν ἄντρας...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Μὲ σπαραγγό). Τὸ σότι μας θειὰ Ρηνιό, δὲν ἔχει πιά ἄντρας... Ξόφλησε... 'Ὁ τελευταῖος ἄντρας τῆς γενηᾶς μας, σκοτώθηκε σήμερο! Ποιὸς θὰ πάρει πίσω τὸ αἷμα τοῦ σκοτωμένου;

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. Τὸ αἷμα τοῦ παποῦ σου, πολλοὶ θὰ βρεθοῦνε νά τὸ πάρουν ὀπίσω... μὴ γνοιιάζεσαι!

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. (Περήφανα). Παλῆα παράδοσι στὸν τόπο μας εἶναι—τὸ ξέρεις καλὰ—τὸ αἷμα τοῦ σκοτωμένου νά

τὸ παίρνει πίσω ὁ πιὸ στενὸς συγγενής. Ἐγὼ θὰ τὸ πάρω!
(*Χαμηλώνει τὴ φωνή. Παρακλητικά*). Σὲ παρακαλῶ μονάχα
θειὰ Ρηνιό, φρόντισε νὰ θαφτεῖ ὁ παποῦς μου... Κάνε ὅτι
χρειάζεται γιὰ τὸ μεγαλύτερό σου ἀδελφό, μὰ ποῦ τὴν
ἐγγονή του τὴν κράζει βιαστικὰ κάποιο ἄλλο χρέος...

(*Κάνει ἓνα βῆμα ἀκόμη πρὸς τὴν ἔξοδο*).

Θειὰ ΡΗΝΙΟ. (*Σὲ μιὰ στερεὴ προσπάθεια γὰ τὴν μεταπί-
σει. Ἰκετευτικά*). Σκέψου Πελαγίτσα μου καλά, αὐτὸ ποῦ πᾶς
νὰ κάμεις. Ἄκουσε καὶ τὴν ἄμοιρη τὴ θειά σου...

ΠΕΛΑΓΙΤΣΑ. Συχώρεσέ με θειὰ Ρηνιό ποῦ δὲ θὰ σ'
ἀκούσω. Δὲν ἀκούω κανένα! Αὐτὴ τὴ στιγμή, μόνο τὴ
φωνὴ τῆς γενιᾶς μου ἀκούω, ποῦ μοῦ φωνάζει μὲ χιλιά-
δες στόματα... Ἐκδίκησι! (*Φεύγει βιαστικῶς*).

ΑΥΛΑΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΙ

Σκληρή πάντα ή μοίρα τής Κρήτης.

"Ετσι και τώρα. Πάλαιψε παληκαρίσια έννηά δλόκληρες ήμέρες. "Αντιστάθηκε με πείσμα—μιά χούφτα άνθρωποι—στις πιό διαλεχτές μονάδες, τής τελειότερης πολεμικής μηχανής του κόσμου.

Και τις άνέτρεψε, και τις έξευτέλισε, και τις έξουθένωσε, χιλιάδες πολλές, τὰ Γερμανικά κουφάρια, σαπίζουν στο έδαφος, που στοχάστηκαν να βεβηλώσουν, πέφτοντας από τον ουρανó. "Η φλέγα των "Αλεξιπτωτιστών, στους όποιους στήριξε το παράτολμο έγχείρημά του ó Χίτλερ, είχε στερέψει πιά.

Επίως

Κάθε άπειλή φαινόταν ~~πια~~ μακρυνε από τó Νησί.

"Ο Λαός γιόρταζε περήφανος τó θρίαμβό του.

Και ξάφνου ή σκηνοθεσία αλλάζει. Τήν ώρα που όλο τó Νησί άπ' άκρη σ' άκρη είχε ξεκαθαριστεί, ένα μοιραίο σφάγμα, για τó όποιον δέν εύθύνονται οί ύπερασπιστές τής Κρήτης, δίδει στον έπιδρομέα τις δυνατότητες να μεταφέρει καινούργιες χιλιάδες "Αλпинιστών και να κατεβάσει βαρειά όπλα, κι έλαφρεία μηχανοκίνητα.

Οί λίγες Συμμαχικές δυνάμεις έγκαταλείπουν τήν Κρήτη. Τά Γερμανικά θωρακισμένα ξεχύνονται σ' όλες τις κατευθύνσεις κι' άνοίγουν τó δρόμο στους πεζούς. Είναι άτρωτα από τήν ψιλή φωτιά, που διαθέτουν οί ύπερασπιστές του Νησιού.

Και, άναγκαστικά, έγκαταλείπουν τόν άγώνα.

Με βουρκωμένα μάτια και με τὰ δόντια σφιγμένα, βουβοί κι' ώχροί σάν φαντάσματα, έπιστρέφουν από κεί που ξεκίνησαν πριν έννηά μέρες.

"Άλλοι τραβοϋν άρματωμένοι ίσια στα βουνά, κι' άλλοι κρύβουν τὰ όπλα τους στα σπηλιάρια και γυρίζουν στα χωριά τους.

.....

"Η έκδικητική manía του κατακτητή, έκδηλώνεται άπάνθρωπη και άγρια σε καταστροφή και ξεθεμελιώματα χωριών, σε άθρόες συλλήψεις και σε όμαδικές έκτελέσεις.

Ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται βαρειά, ἀποπνιχτική, ἀνυπόφορη. Κι ὁ βραχνᾶς τῆς σκλαβιάς πλακώνει ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη τὴν Κρήτη.

Τὰ στόματα μένουν ἐρμητικὰ κλεισμένα.

Μὰ μέσα σὲ κάθε καρδιά, στὸν κάθε λογισμό, στὴν κάθε σκέψι, γιγαντώνεται καὶ σχεδιάζεται μυστικά ὁ πόθος κι' ὁ τρόπος τῆς ἐκδίκησης.

Καὶ μὲ τὰ χεῖλη, μὲ τὴν προσευχή, μὲ τὴν ἀνάσα, σιγοφιθυρίζουν, τὸ γνώριμο συμβολικὸ τραγοῦδι τῆς νοσταλγικῆς προσμονῆς τοῦ σκλάβου:

- « Πότες θὰ κάμει ξαστεριά, πότες θὰ φλεβαρίσει
- « Νὰ πάρω τὸ ντουφέκι μου, τὴν ὀμορφὴ πατρώνα
- « Νὰ κατεβῶ στὸν «Ὁμαλό» στὴ στράτα τῶ Μουσουρῶ
- « Νὰ κάμω μάνες δίχως γιουούς, γυναῖκες δίχως ἄντρες...

ΠΡΑΞΙ ΤΡΙΤΗ

Σ κ η ν ή Ι

(Ἡ σκηνή στο ἴδιο δωμάτιο, πού τώρα παρουσιάζει μιὰ πένθιμη ἀτμόσφαιρα. Οἱ πλουμιστές πετιστές κι' οἱ κουβέρες λείπουν ἀπὸ τοὺς τοίχους κι' ἀπὸ τὴν «κοντάδα». Τὰ κάδρα εἶναι σκεπασμένα μὲ μαῦρο τοῦλι, καὶ μπροστὰ ἀπὸ τὸ παράθυρο, μιὰ μαύρη διαφανῆς κουρίνα. Τὸ τραπεζομάνδουλο εἶναι ἐπίσης μαῦρο. Τὰ κρεβάτια στρωμένα μὲ σκοῦρες κουβέρες. Τουφέκια καὶ φισεκλίκια ἔχουν ἀφαιρεθεῖ ἀπὸ τοὺς τοίχους. Πίσ' ἀπὸ τὸ κρεβάτι πού ξεψύχησεν ὁ Καπ. Σήφης, πάνω σ' ἓνα τραπεζάκι, καίει ἓνα καντύλι, ἢ «βιόλια».)

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Κάθεται ἀκριβῶς στὴ θέσι πού καθόταν ὁ παποῦς του στὴν Α'. πρᾶξι καὶ εἶναι ἀφοσιωμένος στὸ γὰ πελεκᾷ μιὰ σπαθόβεργα, ἐν' ᾧ δίπλα του εἶναι ἀφισμένη μιὰ δευτέρη μισοτελειωμένη. Τὰ πόδια του εἶναι μισοκουρμένα σ' ἓνα σωρὸ ροκανίδια. Φορεῖ τὴν ἴδια φορεσιά τῆς Α'. πρᾶξεως, μὲ τὴ διαφορὰ πὼς τὸ πονκάμισο καὶ τὰ υποδήματα εἶναι μαῦρα. Ἀπὸ τὴ μέση του λείπει τὸ ἀσπρομάνικο Κορητικὸ μαχαῖρι. Μὲ κομικὴ σοβαρότητα μιμεῖται τὶς κινήσεις καὶ τὶς χειρονομίες τοῦ παποῦ του, ὅπως μὲ καμάρι κυτᾶζει τὴ σπαθόβεργά του μὲ τὸ ἓνα μάτι, ἀπὸ τὴ μιὰ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, κι' ἐπιφέρει τὶς τελευταῖες ἐπιδιορθώσεις)

Μήτε ὁ παποῦς δὲ θὰ σκάρωνε τέτοια σπαθόβεργα!
(Τὴν ξανακυτᾶζει μὲ τὸ ἓνα μάτι). Σαῖτα εἶναι!... (τὴν πιάνει ἀπὸ τὴ λαβὴ καὶ τὴν κραδαίνει). Καὶ γερή...

(Τὴν ξύνει προσεκτικὰ μ' ἓνα κομμάτι γυαλί).

Θεοῦ ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα, κρατῶντας μιὰ σκοῦλα. Καταβεβλημένη καὶ πῶ ἀδύνατη, μὲ τὸ μαῦρο μαχδύλι τοῦ κεφαλιοῦ κατεβασμένο σχεδὸν ὡς τὰ μάτια. Φαίνεται κουρασμένη ψυχικὰ καὶ σωματικὰ καὶ περπατᾷ μὲ ἀργὰ καὶ κουρασμένα βήματα. Ρίχνοντας μιὰ ματιά στὸ σωρὸ τῶν ροκα-

νιδιῶν ποῦ εἶναι σκορπισμένα μπροστὰ στὸ Σηφαλιό—μὲ ἀπελ-
πισία, μὰ καὶ μὲ τρυφερότητα στὸν τελευταῖο).

"Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα... "Ὀλη μέρα δὰ κάθεσαι νὰ
πελεκᾶς ; Πές μου στὸ Θεό σου, ἴντα δὰ τοὶ κάμεις τοὶ
σπαθόβεργες ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Συνεχίζοντας τὸ ξύσιμο μὲ τὸ γυαλί καὶ μι-
μούμενος τὸ ὄφος τοῦ παποῦ του) Χρειαζόμενα πράγματα
εἶναι θειά Ρηνιό. (Ξανακντάζει τὴ σπαθόβεργα μὲ τὸ ἓνα μά-
τι). Μὰ ξάνοιξέ τηνε Θειά Ρηνιό, δὲν εἶναι ἴδια σαῖτα ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Μὲ προσποιητὴ ἀπειλή, πλησιάζοντας ἓνα
βῆμα πρὸς τὸ Σηφαλιό). Νά την πιάσω θέλω, μὰ τὸ ναίς,
καὶ θὰ τὴ βάλω στη φωτιά... Ξάνοιξε χάλια ποῦ μοῦ κά-
κανε. Δὲν ἐβάρεθηκες μπλιό ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Ξεσηκώνεται μὲ τὸ πλησίασμα τῆς Θ. Ρηνιὸς
καὶ ὀπισθοχωρεῖ πρὸς τὴν ἀριστερὴ πόρτα, προστατεύοντας πίσω
του τίς σπαθόβεργες.—Μὲ πείσμα). "Ὅχι δὲ βερέθηκα. "Ὅταν
ἔσεῖς πηγαίνατε καὶ μαζεύατε τ' ἀληθινὰ ντουφέκια, ἐμένα
μ' ἐκρύψετε μέσα στὸ σπηλιάρι... Σὰν νᾶμουνε βυζανιάρι-
κο ! "Ἄν μ' ἀφίνατε καὶ μένα νὰ σκοτώσω ἓνα Γερμανό,
δὲ θὰ πελεκοῦσα τώρα σπαθόβεργες.

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐνῶ σκουπίζει τὰ ροκανίδια, σὶν νὰ μονο-
λογεῖ θλιμμένα). "Ἄχ... Καὶ κεῖνοι ποῦ τὰ πήρανε, χαρήκα-
νέ (ν)τα... Δέκα μέρες δὲν τὰ κράτησαν στὰ χέρια (ν)τος.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Τὸ ἴδιο πεισματάκι). Δηλαδή ; Τί τὰ κά-
ναν ὕστερα ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐνῶ ἐξακολουθεῖ νὰ σκουπίζει). "Ἄλλοι
τὰ παραδῶκανε μόλις μπῆκαν' οἱ Γερμανοί, κί' ἄλλοι τὰ
πετάξανε στὰ πηγάδια καὶ στοὶ λατοῖδες.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ κάποια εἰρωνία). Ἄλλοῦ αὐτὰ Θειά
Ρηνιό ! Κανέννας δὲν τὰ παράδωκε... Θαρρεῖς πὼς δὲν τὰ
ξέρω ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἀνήσυχη). Σώπα κουζουλοκόπελο, μὴ
βάλεις σὲ μελαδες τὸν κόσμο. "Ἰντά ναι τα λόγια ποῦ
λές, ν' ἀκουστοῦνε καὶ παραόξω ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Ὀπισθοχωρῶντας ἀκόμη περισσότερο καὶ ἀ-
κουμπῶντας τὴν πλάτη στὸν τοῖχο, δίπλ' ἀπὸ τὴν πόρτα). Ναί...
Ναί... τὰ παραδῶκανε ! (Μὲ χαμηλωμένη φωνὴ καὶ μὲ κοφτὲς
λέξεις). "Ὅλες οἱ κουφάλες τῶν Ἐληῶ, κί' ἄλλα τὰ σπηλιά-
ρια, εἶναι γεμάτα ἀπὸ Γερμανικὰ ντουφέκια...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Σηκώνοντας μὲ ἀπελπισία τὰ χέρια, ἐνῶ

χοιτάει τὴ σκοῦπα). Φράξε το, τὸ στόμα σου σκοτωμένο, μὴν κάψεις τὸ χωριό! Ποῦ τὰ δεξ μωρὲ ἐσύ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Γελῶντας πειραχικὰ). Ποῦ τὰ εἶδα; "Ἐλὰ νὰ πᾶμε ἴδια τώρα στὸ σελί, νὰ σοῦ δείξω (σχετικὴ χειρονομία μὲ τὰ δύο δάκτυλα) δυό, κρυμμένα μέσα στὶς τρύπες.

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ μεγαλύτερη ἀνησυχία). Πότε τὰ εἶδες μωρὲ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ ἀπάθεια). Μὲ τὸ Μανωλιό τῆς γειτόνισσας εἶχαμε πάει γιὰ φωλῆς, καὶ τὰ βρήκαμε.

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Σταυροκοπιέται μ' ἀπελπισία). Βάλε Χριστέ μου τὸ χέρι σου, γιατί δά μας σέ κάψουνε οἱ κηβουλήτες! Κι' ἴντα τὰ κόμειτε;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ τὴν ἴδια ἀπάθεια). Τὰ ξαναφυλάξαμε ὁμορφα ὁμορφα στὶς τρύπες τους, καὶ σημάδεψαμε τὸν τόπο...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Ἀπελπισμένη, σ' ἐμπιστευτικὸ τόνο). Μπάς καὶ κόμειτε μωρὲ Σηφαλιό κουβέντα ποθές;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ ὕφος). Γιὰ μικρὰ παιδιὰ μὰς πέρασες;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Συμβουλευτικὰ). Μὴ σοῦ φύγει κακορίζικο λόγος παραόξω, γιατί δ' ἀνάψετε φουνάρα σ' ὄλο τὸ χωριό. Καὶ νὰ μὴν ξαναπατήσεις ὄθεν τὸ σελί.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Δινηγματικὰ). "Ἄν ἔλεγα ἐγὼ ὅτι ἤξερα... Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ φαινομενικὴ εἰρωνία, μὰ ἀνήσυχη καὶ μὲ τὴν πρόθεσι νὰ τοῦ πάρει λόγια). Σὰν ἴντα ξέρεις δηλαδὴ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Πονηρὰ). Ποῦν' ἢ Πελαγίτσα μὰς;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ φαινομενικὴ φυσικότητα κι' ἀπάθεια). Στὴ νονά τῆς, στὴ Χώρα.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Τὸ ἴδιο πονηρὰ). Στὴ Χώρα; Δὲ μοῦ λές; Ποῦν' ἢ Χώρα; Στὶς μαδάρες; (Μὲ χαμηλωμένη τὴ φωνή, μὰ μὲ πεποίθησι). Ἡ Πελαγίτσα μὰς εἶναι στὸ βουνό! Θαρρεῖς πῶς δὲν τὸ ξέρω;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Περισσότερο ἀνήσυχη). Ποιὸς σοῦ το' εἶπε πᾶλι, τοῦτες σὰς το' ἀνοσθιές; (Σταθερὰ). Ἡ Πελαγίτσα εἶναι στὴ Χώρα.

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μὲ πεποίθησι). Τὸ ξέρω πολὺ καλά, ὅτι καὶ νὰ μοῦ λές. Μὰ δὲ μολογῶ σὲ κανένα τίποτε. (Μικρὴ σιωπὴ. Κάποια στενόχωρη σκέψι στριφογυρίζει στὸ μυαλό του. Διστακτικὰ). Μόνο ξέρεις; ... ἤθελα νὰ μάθω, τὸν τόπο ποῦ βρίσκεται.

Θειά ΡΗΝΙΟ. Για ποιό λόγο ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Τὸ ἴδιο διστακτικά, μὲ σιγανή και θλιμμένη φωνή). Νά πήγαινα κι' ἐγὼ μαζύ της... Νά τῆς κάνω συντροφιά θειά Ρηνιό. (Σᾶν νά μονολογεῖ). Ποιὸς ξέρει πῶς νά περνᾶ... Κι' ἂν ἄρρωστήσει τί θά γίνει ; Ποιὸς θά τὴν κυτᾶξει ; Ποῦ κοιμᾶται τίς νύχτες ;... Κι' ἂν τὴν βροῦν οἱ Γερμανοί ; (Μὲ ἀγωνία στὴ Θ. Ρηνιό). Θά τὴν σκοτώσουν κι' αὐτὴν θειά Ρηνιό ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Καθησυχαστικά, μὲ συγκίνηση). Δὲν παθαίνει παιδί μου τίποτε ἢ Πελαγίτσα μας. (Ἄόριστα). Καλά ναι κειὰ πού ναι... (Ἐμπιστευτικά). Μόνο νά χεῖς τὴν εὐκὴ μου, μὴ μεταπείς τέθοια κουβέντα ποθές ! (Σηκώνοντας τὰ μάτια πρὸς τὸν οὐρανὸ μὲ κατάνυξη). Ὁ Θεὸς νά τὴ φυλάει κι' αὐτὴ κι' ὄλους μας. (Συνεχίζει τὸ σκούπισμα, ἐνῶ τὸ Σηφαλιό, πηγαίνει και φυλάει τίς σπαθόβεργες, στὸ διπλανὸ δωμάτιο).

ΣΗΦΑΛΙΟ. Μὴ μοῦ τίς βάλεις στὴ φωτιά ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐλθωνικά). Μὴ φοβᾶσαι και δὲν ἀγγίζει κανένας στ' ἄρματα σου...

Σ κ η ν ῆ ΙΙ

(Ἐξω ἀπὸ τὴν ἀριστερὴ πόρτα ἀκούονται βαρεῖα και κουρασμένα βήματα, κι' ὁ χαρακτηριστικὸς θόρυβος μαγκοῦρας ποὺ σέρνεται στὸ πλακόστρωτο).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Πρὶν μπεῖ μέσα, ἀκούεται βαρεῖα ἢ φωνὴ του). Ἔπαδά στε νοικοκυροί ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Στρέφοντας πρὸς τὴν πόρτα, ἐνῶ τακτοποιεῖ τὸ τραπέζομάνδυλο). Κι' ἀμὲ στὸ πανηγῦρι, ἤθελα λειπώμε ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Φορεῖ τὰ ἴδια ροῦχα τῆς Α'. πράξεως, μόνάχα ποὺ τὸ πογκάμισο εἶναι μαῦρο και τὸ μαχαῖοι λείπει ἀπὸ τὴ ζώνη του. Φαίνεται περισσότερο γερασμένος. Οἱ ρυτίδες τοῦ προσώπου του εἶναι βαθύτερες και στὸ βλέμμα του διακρίνεται ἕνας βαθὺς συγκρατημένος πόνος, μὰ και μιὰ ἀποφασιστικότητα, τὴν ὁποία χαρίζει μόνο ἢ περιφρόνησι πρὸς τὴ ζωὴ. Ἐνῶ μπαίνει στὴν πόρτα). Ὡρα καλὴ τσ' ἀφεδιάς σας.

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Προχωρεῖ δυὸ βήματα πρὸς τὴν πόρτα). Καλῶς νά ὀρίσ' ἢ ἀφεδιά σου. Ὅρίστε (Τοῦ προσφέρει ἕνα

κάθισμα στο ἀριστερό μέρος τοῦ τραπεζιοῦ). Χαμήλωσε. Ἐμένα νά με συμπαθᾶς μιὰ στιγμή νά βγάλω τὰ σκουπίδια τοῦ προκομένου, κι' ἔφταξα. (Παίρνει μέ τή σκουπια σ' ἕνα φτυάρι τὰ σκουπίδια πού ἔχει κάνει σωρό. Ὁ Σηφαλιός ἐκείνη τή στιγμή μπαίνει ἀπό τήν πόρτα).

Κ. ΠΑΥΛΗΣ. "Α... ἔπαδά ναι κι' ὁ Ντελη-κανῆς !

Θειά ΡΗΝΙΟ (Δείχνοντας τὰ σκουπίδια στοῦ φτυάρι). Δέ θωρεῖς τοί προκοπές του ; (Φεύγει ἀπό τήν πόρτα πού μπῆκε τὸ Σηφαλιό).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Πρὸς τὸ Σηφαλιό). Ἴντα πολεμᾶς μωρὲ Σηφαλιό ; Γιάντα σ' ἀνεμολιχνᾷ πάλι ἡ θειά σου ;

ΣΗΦΑΛΛΙΟ. (Πλησιάζει χαμογελαστὰ καὶ στοργικὰ πρὸς τὸν Κ. Παυλῆ). Νά... δε μ' ἀφίνει νά πελεκῶ σπαθόβεργες, γιατί λέει τῆς κάνω... σκουπίδια !

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Γελῶντας, ἐνῶ θῆτει τὸ χέρι του χαϊ-δευτικά στὸν ὦμο τοῦ Σηφαλιοῦ). Χά... Χά... Χά... Δέν τῆ λές, ἔν ἤκανε ἄλλη δουλειά ἐδὰ καὶ 40 χρόνους ; Κάθα μέρα τσ' ἴδιους και γάδες εἶχε μέ τὸν παπού σου ! Ἄλη-θεια ποιὸς σοῦμαθε τὴν τέχνη Σηφαλιό ;

ΣΗΦΑΛΙΟ (Σοβαρά). Ὁ παπούς.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἀναστενάζει θλιμμένα, ἐνῶ κυτάζει πρὸς τὸ ἄπειρο, μέ τὰ μάτια ἔτοιμα νά δαιρῶσουν). Ὁ παπούς... (Ἀνακτιῶντας τὴν αὐτοκυριαρχία του—πρὸς τὸ Σηφαλιό). Τόνη θυμάσαι Σηφαλιό τὸν παπού ; τόνη θυμάσαι ;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μέ κᾶποια συγκίνηση). Δυὸ ἀθρώπους δέ μπορῶ νά ξεχάσω ποτέ. Τὸν παπού καὶ τὴν Πελαγιτσα μας...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σκουπίζει μέ τὸ μανδύλι ἕνα δάκρυ πού κυλᾷ ἀπὸ τὰ μάτια του. Κυτάζοντας στοργικὰ τὸ Σηφαλιό). Τὸν παπού νά μήν τονε ξεχάσεις ποτέ, σ' ὄλη σου τὴ ζωῆ. Καὶ νά κυτάξεις νά τοῦ μοιάσεις. Ἦτονε τὸ καλλίτερο παλη-κάρι τοῦ καιροῦ μας... Ὁ πλιά γερός καὶ πλιά ψυχωμένος ἄντρας τοῦ τόπου...

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Μέ παιδική περιέργεια). Ὅταν ἦτανε σᾶν καὶ μένα τί ἔκανε ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνοντας μέσα. Κρατᾷ μιὰ ρόκα μέ μαλλι γιὰ νά γνέθει. Πρὸς τὸ Σηφαλιό). Σπαθόβεργες ἐπελέκα σᾶν καὶ τὴν ἀφεδιά σου !

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Φεύγει ἀπὸ τὸν Κ. Παυλῆ καὶ πλησιάζει πει-

σμομένα τὴν θεῖα Ρηϊό). Τί κοροΐδεύεις; Μακάρι νά ξερες καί σὺ νά πελεκᾷς...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ προσποιητὴ ἀπειλή, σηκώνοντας τὴ ρόκα). Ἄνι σὲ πιάσω γὼ δά σοῦ δείξω. (Τὸ Σηφαλιὸ φεύγει πρὸς τὴν ἀριστερὴ πόρτα, γιὰ ν' ἀποφύγει δῆθεν τὸ κτύπημα). Ποῦ δά μοῦ κοπιάζεις πάλι κηβουλήτη;

ΣΗΦΑΛΙΟ. (Στρέφοντας ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ κλείνοντας πονηρὰ τὸ μάτι πρὸς τὴ θεῖα Ρηϊό). Στὸ Σελί... γιὰ φωληές! (Φεύγει τρεχᾶτο).

Σκηνὴ III

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Παρακολοῦθεῖ μὲ τὸ βλέμμα τὸ Σηφαλιὸ ὅπως φεύγει. Πρὸς τὴ θεῖα Ρηϊό). Ὁ ἴδιος κι' ὁ ἀπαράλαχτος ὁ παποῦς του δά γενεῖ. Καί στὸ μπόϊ καί στὴν προπατησιά...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ, (Συμπληρώνοντας, ὅπως κάθεται ἀντίκρου στὸν Κ. Παυλῆ). Καί στὰ μυαλά... (Ἐν' ᾧ στηρίζει τὴ ρόκα στὸν κόρφο της γιὰ νά γνέθει). Δὲ μπορῶ πλιά νά τὸν κάμω καλά. Ὅλο κι' ἄρματα μοῦ γυρεύει, Ὅπου βρεῖ κανένα παλαιοσιδερικό τὸ στολίζεται γιὰ μπιστόλι. (Ἐμπιστευτικά). Ἐδὰ, ἐδὰ, τοῦ κάπνισε πάλι νά βγεῖ στὸ βουνό! Ἄκους;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Χαμογελᾷ μὲ ἱκανοποίησι). Αὐτὸ πάει νά πεῖ πὼς ἡ Κρητικὴ ράτσα δὲν ἐμπασιτάρδεψε! Τὰ ἴδια δὲν ἐκάναμε καί μεῖς στὴν ἡλικία του;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Τότε σὰς, ἦσαν ἄλλοι καιροί... Ἐδὰ τὰ πράματα εἶναι σκοῦρα. Καμμιά ὥρα δά τονε μακελέψουνε ἔκειά ποῦ γυρίζει.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ ἀπορία). Καλά, ἴντα κάνει;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Ἰντα κάνει; Ντ' ἀφίνει ἀγύρευτὴ πλαγιά; Ὅλο κι' ἀνεμολιάζει τσι τράφους, νά γυρεύει ντουφέκια!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἀνησυχεῖ ξαφνικά). Ἄραγε, Θεέ μου, κι' ἐπήγανε κι' ὅθεν τὸ «σελί»;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Πέτρα πάνω σ' ἄλλη πέτρα δὲν ἔχουν ἀφίσει. Ἐδὰ καί λίγη ὥρα μοῦλεγε πὼς εὐρήκανε δυὸ Γερμανικά ὄπλα μέσα στισί τρύπες.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ, (Ἀνήσχα). Ποῦ; Στὸ «Σελί»;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Στὸ «Σελί».

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Με ἀπελπισία*). ὦ τὰ διαολοκόπελα...
Τὸ δικό μου ντουφέκι βρήκανε. Ἐγὼ κι' ὁ Ἀνεγνώστης
τὰ εἴχαμε χωσμένα ἔκειά πέρα... Κι' ἴντα τὰ κάμανε λέει;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Γιὰ τὴν ὄρα φαίνεται δὲν τὰ πειράξανε.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Μπά... ἐγὼ πρέπει νὰ πὰ τὰ μεταξε-
σύρω τὸ γρηγορότερο, γιατί δὲν τὰ γνοιάζει νὰ ξαναπᾶνε...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (*Ἐν' ᾧ γνέθει*). Μπρὲ δὲν πᾶτε νὰ πὰ τὰ
κάψετε (γ)ῆ νὰ τὰ πετάξετε σὲ κανένα πηγαΐδι, νὰ βγεῖτ'
ἀπού τὴν ἔγνοια (ν)τος;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἰντά πες; Νὰ τὰ κάψωμε; Τέθιοι
ἄρματα μπρὲ δὰ κάψωμε; Καλλιὰ νὰ καγοῦνε τὰ χέρ-
για μου!

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Αὐτά, εἰν' ἀπού ν' ἄχρηστα...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Δίνυματικά*). Ἐνα καλὸ ντουφέκι
ποτέ δὲν εἶναι ἄχρηστο. Καί μάλιστα ὄντεν ἔχεις στὸ
λαιμό σου τὸ ζυγὸ τῆ σκλαβιάς...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (*Σᾶν νὰ μονολογεῖ*). Καί τέθιοις σκλα-
βιάς...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Μὴν ἀκοῦς. Ὅλες οἱ σκλαβιὲς οἱ
ἴδιες εἶναι... Ἡ Κρήτη τσι δοκίμασε ὄλες! Περάσαν' ἀπὸ
πάνω τῆς Σαρακηνοῖ, Ἀραπάδες, Βενετσιάνοι, Τοῦρκοι...
Ὅλοι οἱ ἴδιοι ἦσαν... μά...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Τοῦτοι νιέ ναι πολλὰ ἄγκριγοι φαίνεται...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Νὰ μερώσουνε θέλει κι' αὐτοί... Στά-
σου νὰ βγοῦνε τὰ πρῶτα μπαίράκια στὸ κλαρί, κι' ὕστερα
σοῦ λέω γώ!

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Τοῦτοι νιέ Σύντεκνε Παυλῆ, δὲ μοιά-
ζουνε μὲ τσ' ἄλλους! Ἄκου μου ἴντα σοῦ κουβεδιάζω κι'
ἐγώ! Τοῦτοι νιέ ναι θεργιὰ ἀνήμερα πού δὲ μπιστεύ-
γουμε Θεό...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Περήφανα*). Αὐτὰ μπορεῖ νὰ τὰ
λένε κεῖνοι πού δὲν τσι γνωρίσαν' ἀπὸ κοντά. Μὰ
ἐμεῖς, ἐμεῖς πού τούς παραβγήκαμε μπέτη μὲ μπέτη, κατέ-
χωμε ἴντα παράδες κάνουνε... Ἐννῆά μέρες τσι κυνη-
γοῦσα, καί μ' οἶλα μου τὰ γεράματα διάλε τσ' ἀποθαμέ-
νους τος, μὰ δυὸ-δυὸ τσ' ἦπιανα καί τσ' ἦσυρνα σᾶν τὰ
μαρτάρικα...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Καλὸς ὁ λόγος σου. Μ' αὐτοὶ ἐτσά π'
ἀρχίξανε, πᾶνε νὰ τὸ ξεκληρίσουνε τὸ Νησί. Δὲν ἀκοῦς
κάθε μέρα καί καινούργιους σκοτωμούς; Προχθὲς στή

χώρα, στέσανε λείε στὸν τοῖχο πενήντα νομάτους καὶ τοὶ μουσκετάρανε ὄλους μοζύ! Ἀλήθεια νά ναι;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Κι' ἀμέ ψόματα. Αὐτοὶ ἔχουνε τὸ σχέδιό ντος. Νά σκοτώσουνε τοὶ πλιά καλόσειρους τοὺς κάθε χωριοῦ, γιὰ νά μὴν μπορέσουνε νά ξεσηκωθοῦν οἱ ἀποδέλοιποι!... Μὰ κακὰ ἐκάμανε τὸ λογαριασμό (ν)τος. Γιατί ὁ διάολος νά τοὶ πάρει μὰ κι' οἱ (γι)ἀποθαμένοι δὰ ζωντανέσουνε, ὄντε δὰ νάρθει ἡ ὥρα. (Σὺν μονολογῶντας). Φτάνει νά μὴν ἀργήσει...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ δυσπιστία). Ἰντά θές νά πεῖς; Πῶς δὰ σηκώσωμε μπλιό κεφάλι;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἄνι σηκώσωμε κεφάλι; Μπᾶς καὶ τὸ σκύψαμε καὶ καθόλου; (Ἐμπιστευτικά). Τὸ καζάνι βράζει... Μὰ στάσου νά περάσ' ἡ πρώτη μπόρα...

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Μ' αὐτὰ τὰ μυαλά, κατὰ ποῦ φαίνεται, πηγαίνει κ' ἡ προκομένη ἡ Πελαγίτσα καὶ δὲν τὸ βάνει στὸ νοῦ τῆς νά κατεβεῖ.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ὅτι μόνο ἡ Πελαγίτσα δὲ δὰ κατεβεῖ, μὰ κι' ὄλοι ἐμεῖς δο πᾶμε νά τοὶ βροῦμε. Ὅλοι δὰ μσδαρώσωμε σιγὰ σιγὰ. (Σὺν νὰ δραματίζεται) Θὰ ξαναγεμίσουν κλέφτες τὰ Κρητικὰ βουνὰ καὶ καινούργιοι χαϊνήδες δὰ ξεχυθοῦνε στοὶ κόμπους, φόβος καὶ τρομάρα τοῦ κάθε ἀδικητῆ...

(Ἀκούεται βόμβος ἀεροπλάνου ποῦ περνάει πολὺ χαμηλά. Ἀφρουγγάζονται κι' οἱ δυό. Ἡ θεῖα Ρηνιό σηκώνεται καὶ κυτᾶζει ἀπὸ τὸ παράθυρο).

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Καιρὸ χαμε ν' ἀκούσωμε τὸ σβούρισμά (ν)τος.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ μῖσος). Φτερό νά μὴν ἀπομείνει.

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Ἐξακολουθῶντας νά κυτᾶζει ἀπὸ τὸ παράθυρο). Σῶπα μπρέ γιατί μπορεῖ νά ναι κι' Ἑγγλέζικο.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἄν ἦτον Ἑγγλέζικο, δὲν ἤθελα πετᾶ ἔτσὰ χαμηλά.

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Δείχνοντας πρὸς τὰ ἔξω) Γιαέ... Γιαέ... Ἰντά ναι καιανὰ ποῦ ρίχνει;

(Ὁ Καπ. Παυλῆς σηκώνεται κάπως ράθυμα, καὶ πλησιάζει πρὸς τὸ παράθυρο. Σηκώνει τὴν ἄλλη ἄκρη τῆς κουρτίνας καὶ κυτᾶζει πρὸς τὰ ἔξω, βάζοντας τὸ χέρι πάν' ἀπὸ τὰ μάτια). Χαρτάκια θαρρῶ πῶς εἶναι...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Φερμάνια... Γερμανικὰ φερμάνια...

Ποιός κατέχει, πάλι ποιούς σκοτώσανε και τὸ διαλαλοῦνε, σ' ὅλη τὴν Κρήτη, γιὰ νὰ τρομοκρατήσουνε τὸ ἄθρῳπος !
Θειά ΡΗΝΙΟ. "Ἰντα λές, νὰ πεταχτῶ μιὰ στιγμή νὰ πὰ νὰ φέρω ἕνα, νὰ δοῦμε ἴντα γράφει ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μάλλον ἀδιάφορα*). "Α' δὲ βαρυέσαι...

Θειά ΡΗΝΙΟ. "Ἐποδὲ δίπλα πέσανε...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καὶ δὲν πᾶς. (*Ἡ θειά Ρηγιὸ φεύγει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα. Ὁ Καπ. Παυλῆς ἐξακολουθεῖ νὰ κυτᾶζει κάμποσα δευτερόλεπτα. Στρέφεται ἔπειτα ἀργὰ καὶ κουνάει τὸ κεφάλι του μελαγχολικά*). Ποιούς νὰ σκοτώσανε πάλι... (*Τὸ βλέμμα του πέφτει σιὸ χάσμη τῆς Κοήτης*). Κακομοῖρα Κρήτη... "Ατυχο Νησί... "Ἰσαμε πότε εἶναι γραφτὸ σου νὰ βασιανίζεσαι ; Ποιὸ ναι τὸ φταιξιμό σου καὶ σὲ κατατρέχου-νε, ἔτσα λοῆς, ἀπὸ μιὰ τζ' ἀρχῆς ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μπαίνει μέου βιαστικῆ, κρατῶντας ἕνα μᾶτσο χαρτάκια*). Κοντὰ σὴν ἀυλὴ μας ἐπέσανε. Διάβασέ τὰ νὰ δοῦμε τοὶ καινούργιους χαιρετισμοὺς ποὺ μᾶς πέμπουνε . . .

(*Ὁ Καπ. Παυλῆς τὰ παίρνει, ξεδιαλέγει ἕνα καὶ τ' ἄλλα τ' ἀποθέτει σιὸ τραπέζι. Βάζει τὰ μιτογνάλια του καὶ διαβάζει. Κουνᾷ θλιβερὰ τὸ κεφάλι του*). Διάβασέ το δυνατὰ ν' ἀκούσω κι' ἐγώ.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ, (*Χωρὶς νὰ σηκώσει τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ χαρτί*). Ἐκάψαν' οἱ σκύλοι τὴ Κάντανο.

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μὲ δυσάρεστη ἔκπληξι*). Τὴ Κάντανο ; Στὸ Σέλινο ; (*Ἀνυπόμονα*). Γιὰ διάβασέ μού το νὰ χαρεῖς ὅλο . . .

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Διαβάζει ἀργὰ τὴ Γερμανικὴ προκήρυξι*).

« Πρὸς τὸν Κρητικὸν Λαόν

» Παρὰ τὸ Διεθνὲς Δίκαιον, ἔνοπλοι πολῖται,
» ἄνδρες καὶ γυναῖκες τῆς Κανδάνου, ἐπετέθη-
» σαν καὶ ἐφόνευσαν Γερμανοὺς Στρατιώτας.

» Ὡς ἀντίποινα, κατὰ τῆς βαρβάρου ταύτης
» πράξεως, διετάξαμεν, ἐντολῇ τοῦ Φύρερ, τὴν
» διὰ πυρὸς καὶ ἐκ θεμελίων καταστροφὴν τῆς
» Κανδάνου καὶ τὸν τουφεκισμὸν τῶν κατοί-
» κων αὐτῆς, πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ τι-
» μωρίαν.

Ἐν Χανίοις τῆ 3 Ἰουλίου 1941.

Ὁ Διοικητῆς Φρουρίου Κρήτης.

(*Ἀποῦ τὸ διαβάσει τὸ ἀρίνει στὸ τραπέζι, βγάζει τὰ γυαλιά του καὶ τὰ φυλάσσει. Μοιάζει βυθισμένος σὲ λογιόμους. "Ὦστερ' ἀπὸ μικρῆ σιωπῆ).* "Ὦστερα μοῦ λές ἐμένα νὰ μὴν ξαναπιάσωμε τ' ἄρματα. (Ζωηρά). Θέλομε δὲ θέλομε ὅλοι δὰ μαδαρώσωμε.

Θειά ΡΗΝΙΟ. Γιά νὰ ξεθεμελιώσουνε μιὰ ὥρ' ἀρχήτερα ὅλη τὴν Κρήτη!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἄρθουνη νὰ μὴν ἀπομείνει... "Ἄς γενεῖ ὅλο τὸ Νησι μιὰ Κάντανος... "Ἄς γενεῖ ἓνα καινούργιο Ἄρκάδι. Μὰ μέσα στοὺς καπνοὺς καὶ στὰ χολάσματα, δὰ θαφτοῦνε κι' οἱ φονηάδες τῶν παιδιῶν καὶ τῶν ἀδελφιῶν μας... Κι' οἱ φλόγες του θὰ δεῖξουν ἄλλη μιὰ φορὰ καὶ στὸ ἀποδέλοιπους — σ' ὅλο τὸν κόσμο—τὸ δρόμο τῆ τιμῆς καὶ τῆ λευτεριᾶς!

Θειά ΡΗΝΙΟ. Τὸ λές Ἐσύ, μὰ νὰ τὸ ποῦνε θέλει κι' οἱ ἄλλοι;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Κάθειαι βαρεῖὰ στὸ κάθισμά του*). "Ὅλοι δὰ τὸ ποῦνε. Κι' ἐκεῖνοι ποὺ δὲν τὸ καλοσκεφθήκανε ἀκόμη. Κανένας δὲ δὰ λογαριάσει τὴ ζωὴ του, μπροστὰ στὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψι. "Ὅλα τὰ σημάδια αὐτὸ δείχνουν. Δὲν ἤκουσες τσί προάλλες ἴντα γίνηκε σ' ἓνα χωριὸ τῆ Βιάννος;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μὲ περιέργεια*). "Ὅχι...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Εἶχαν πιάσει καμμιὰ δεκαριά νομάτους καὶ τσί πήγανε νὰ τσ' ἐχτελέσουνε. Πηγαίνανε νὰ τῆ σκοτώσουνε, κατάλαβες;

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ναί. Λοιπόν;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μὲ καμίρι κι' ἐνθουσιασμό*). Λοιπόν αὐτοὶ οἱ δέκα, μπροστὰ στὸ ἐχτελεστικὸ ἀπόσπασμα, τὴν ὥρα ποὺ τσί σημαδεύανε, ἀρχίξαν ὅλοι μαζί κι' ἐτραγουδοῦσανε τὸν Ἐθνικὸ ὕμνο...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Σκουπίζει ἓνα δάκρυ*). Χαρὰ στὸ κουράγιο (ν)τος...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Κι' οἱ ἴδιοι οἱ Γερμανοὶ θαμάξανε τὸ θάρρος τος καὶ τσ' ἀφήκαν νὰ τὸν τελειώσουν, κι' ὕστερα τσί σκότωσαν!

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μὲ θανατισμὸ ἐνῶ τὰ δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τὰ μάτια της*). Μιπράβσ (ν)τος!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καὶ μόν' αὐτό; "Ενας ἄλλος πάλι στὴ χώρα, τὴν ὥρα ποὺ τὸν γαζώνανε οἱ σφαῖρες τοῦ ἐχ-

τελεστικοῦ ἀποσπάσματος, φώναζε μ' ἄλλην του τῆ δύναμι
«Ζήτω ἡ Ἑλλάδα»... Κανένας δὲν ἐδείλιασ' ὡς τὰ τώρα.
Θειά ΡΗΝΙΟ. Καθμένα παιδιά...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σ' ἔξαοσι). Λοιπὸν μὲ τέτοιον κό-
σμο, ποῦ δὲ δειλιάζει μπροστὰ στὸ θάνατο, ποῦ τραγου-
δεῖ καὶ φωνάζει «ζήτω» μπροστὰ στὰ Γερμανικά πολυβό-
λα, ὄχι ἓνα, μὰ ἑκατὸ καινούργια Ἀρκάδια θὰ ὑψώσουνε
τσί φλόγες τος ὡς τὸν οὐρανό...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἡ φωνή της εἶναι λιγισμένη ἀπὸ συγκί-
νησι). "Ἰδια πὼς ἀκούγω τὸ συχωρεμένο τὸν ἀδερφό μου...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ μικρὸ χαμόγελο). Ναι... βέβαια...
τὸ ξέρω... Ἐγὼ ἤμουν πάντα γιὰ ἄλους σας ὁ «γνωστι-
κός», ὁ «ἥσυχος», ποῦ τὰ μετροῦσα καὶ τὰ ζύγιζα ὅλα...
Κι' ἐδὰ σοῦ φαίνεται παράξενο νὰ μὲ θωρεῖς ξεσπαθω-
μένο! Χά... χά... χά... Δὲν ἄλλαξα! Ὁ ἴδιος εἶμαι! Κι'
αὐτὰ ποῦ σοῦ λέω τούτη τῆ στιγμή, τὰ καλοζύγιασα... Τὸ
πρᾶμμα τὸ μέτρησα πολλῶ λογιῶ... Μὰ εἶδα πὼς δὲν ἔχει
ἄλλη θεραπείαι... Ὁ κακὸς θέλ' ἀντίκακο. (Ζωηρά) Φωθιά
τοῦ φωθιάς κι' ὅπου τὸ βγάλ' ἡ ἄκρη...

Σ κ η ν ῆ IV

(Κάποιος κτυπᾷ τὴν ἀριστερὴ πόρτα. Ἀφρουγκάζονται κι'
οἱ δυό. Μὲ κάποια ἀνησυχία, κινιάζουν ἀπὸ κεῖ ποῦ κάθονται
πρὸς τὴν πόρτα).

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Σηκώνεται καὶ προχωρεῖ πρὸς τὴν πόρτα).
Ποιὸς εἶναι;

ΡΟΥΣΟΣ. (Ἀπ' ἔξω). Ἐγὼ θειά Ρηνιό. Ἐπαδά ναι ὁ
Σάντολος ὁ Παυλῆς;

(Καὶ τῶν δυὸ ἡ ἔκφρασις ἀνακτᾷ τὴν πρωτεινὴ ἡρεμία, κι'
ἓνα ἐλάφρὸ χαμόγελο ἰκανοποιήσεως φωτίζει τὰ πρόσωπά τους).

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ἄ Ἐσύ σαι Ρουσο; (Προχωρεῖ βιαστικῶ
κι' ἀνοίγει τὴν πόρτα). Καλῶς τονε... Πέρασε. Ἐπαδά ναι
κι' ὁ Σάντολος.

ΡΟΥΣΟΣ. (Μπαίνει μέσα. Ντυμένος ὅπως στὴ Β'. πράξι,
ἐξὸν ἀπὸ τὸ πονκάμισο, ποῦ εἶναι μαῦρο, κι' ἀπὸ τὸ μαχαῖρι
τῆς μέσης. Ἐλαφρὸ γενάκι σκεπάζει τὸ ἐφηβικὸ του πρόσωπο
καὶ φαίνεται πιότερο ἡλιοκαμένος). Πολλὰ τὰ ἔτη σας.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Όπως έχει γυρισμένο τὸ πρόσωπο πρὸς τὴν πόρτα). Μωρέ καλῶς τὸ φιλιότσο... Καλῶς ὤρισες... (Ὁ Ροῦσος προχωρεῖ πρὸς τὸ τραπέζι, ἐνῶ ἡ θειά Ρηγιὸ ἔχει γυρισμένη τὴν πλάτη, μὲ τὸ νὰ κλείνει τὴν πόρτα. Ὁ Κ. Παυλῆς τοῦ κλείνει μὲ σημασία τὸ μάτι). Κι' ἔντα χαμπάρια μᾶς σὲ φέρνεις ;

ΡΟΥΣΟΣ. (Κλείνοντας ἐπίσης τὸ μάτι καὶ κάνοντας μιὰ χειρονομία μὲ τὸ δεξιὸ χέρι πού σημαίνει «ἐν τάξει»). "Ἄς τὰ λέμε καλὰ...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Τοῦ δείχνει τὴν καρτέκλα στὸ τραπέζι δίπλα του). Χαμῆλωσε... (Ὁ Ροῦσος κάθεται).

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐνῶ πηγαίνει νὰ καθῆσει στὴ θέσι της). Μέρες εἶχαμε νὰ σὲ δοῦμε ἀνήψιο, ποῦ σουνε ;

ΡΟΥΣΟΣ. Κᾶμποσα ὥζᾳ ἐχάσαμε καὶ τὰ γύρευγα. Γιὰ τοῦτο νὰ ἤθελα νὰ συμβουλευτῶ καὶ τὸ Σάντολο.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Τονίζοντας μὲ σημασία τὶς λέξεις). Κι' εὔρηκες τα σκιᾶς φιλιότσο ;

ΡΟΥΣΟΣ. (Στὸν ἴδιο τόνο). Τρεῖς μέρες ἐξεθεώθηκα νὰ τὰ γυρεύω στα βουνά, μὰ εὔρηκα τα.

Θειά ΡΗΝΙΟ. "Ἐ, χελάλι ὅτ ποδοκόπι σου, οἶν τὰ βρῆκες.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Πρὸς τὴ θειά Ρηγιό). Δὲ μᾶς σὲ κερνάς, λέω γῶ, μιὰ ρακῆ, ἐδᾶ πούρθε καὶ τὸ φιλιότσο, γιατί δὰ νὰ ναι δρωμένος ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Ἐν' ᾧ ἀφίνει τὴ ρόκα καὶ σηκώνεται γιὰ νὰ φέρει τὴ ρακῆ—πειρακτικά). Δὲ λὲς ἐδᾶ πὼς τὴ θέλ' ἡ ἀφεδιά σου, μόνο ἐγνοιάστηκες γιὰ τὸ φιλιότσο... (Φεύγει πρὸς τὴ δεξιὰ πόρτα).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. "Ὡς θὲς τὸ πέ... ἀνὶ θὲς σπᾶσε μᾶς καὶ δυό-τρια μύγδαλα.

Θειά ΡΗΝΙΟ. Μετὰ χαρᾶς σας. (Εἰρωνικά). Μόνο νὰ σοῦ φέρω καὶ μερικά δόδια γιὰ νὰ τὰ μασήσεις. (Κλείνει πίσω της τὴν πόρτα).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Πιάνοντας ἀπὸ τὸ χέρι τὸ Ροῦσο, μὲ ἀνυπομονησία). Λοιπὸν λέγε μου... Τσι βρῆκες ;

ΡΟΥΣΟΣ. Δὲν τὸ κατάλαβες ; Τρεῖς μέρες ἐγύριζα ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνὸ ὡς πού νὰ τσι πετύχω.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καλὰ δὲν ἐρώτας νὰ σοῦ δείξουνε τὸ λημέρι ;

ΡΟΥΣΟΣ. Ποιὸς μολογᾷ τέθιοια πράματα ! Κανένας

δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα του νὰ σοῦ πεῖ κουβέντα. Εἴμητα
νὰ σαι τσ' ἐμπιστοσύνης ἢ νὰ ξέρεις τὸ σύνθημα.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Εἶδες τὸν ἴδιο τὸν καπετὰ Μανοῦσο;
ΡΟΥΣΟΣ; Καὶ τὸν Καπετάνιο εἶδα κι' ὅλα τὰ παιδιὰ.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Κι' ἔχει πολλοὺς μαζὺ (ν)του;

ΡΟΥΣΟΣ. Καμμιά τριανταριά θά ναι. Μ' ἂν κρα-
τοῦσε λέει ὄλους ποὺ πηγαίνουνε κοντά του, θά χε σικιάς
πεντακόσους.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καλά, γιάντα τσι διώχνει;

ΡΟΥΣΟΣ. Κατὰ ποὺ μοῦλεγε δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ
ὄπλα. Ὑστερα δὲν πρόκειται—λέει—τώρα σύντομα, ν'
ἀνοίξουνε ντουφέκι μὲ τσι Γερμανούς. Πρὸς τὸ παρὸν
ἓνα σκοπὸ ἔχουνε. Νὰ δώσουνε κουράγιο στὸν κόσμο
καὶ πρὸ παντός νὰ περμαζέψουνε τσ' Ἑγγλέζους ποὺ
ἀπομείνανε στὴν Κρήτη, καὶ νὰ τοὺς μπαρκάρουνε γιὰ τὴν
Αἴγυπτο.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καλὸς ὁ λόγος του, μὰ δὲν τοῦ περ,
πὼς χωρὶς ψητό, γάμος δὲν γίνεται;

ΡΟΥΣΟΣ. (Γελῶντας μὲ τὴν παραβολή). Μὰ γιὰ τὴν ὥρα
φαίνεται πὼς βρισκόμαστε στ' ἀραβωνιάσματα. Ὑστερα
μοῦ εἶπε, πὼς πρέπει πρῶτα νὰ δεθεῖ καλὰ ἡ δουλειά,
νὰ βρεῖ ἀθρώπους τσ' ἐμπιστοσύνης στὰ χωριά καὶ στὰ
πολιτεῖες, ποὺ νὰ συνεννοοῦνται γιὰ τὸ κάθε τί...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Διακόπιοντάς τον). Δὲν τοῦ περ πὼς
ἔστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ δὲ θά βρίσκονται ζωντανοὶ
ἀθρώποι, γιατί δὰ τσι ντουφεκίσουνε ὄλους οἱ Γερμανοί;

ΡΟΥΣΟΣ. Κατέχει τα ὄλα... (Σἂν νὰ θυμᾶται κᾶτι).
Ἄλθθεια μοῦδωκε κι' ἓνα χαρτί νὰ σοῦ τὸ δώσω. (Σηκώ-
νεται βιαστικά καὶ ἀρχίζει νὰ ξετυλίγει τὴ ζώνη του, ἐν' ὧ κυτά-
ζει πρὸς τὴν πόρτα μὴν τὸν προφθάσει σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι ἢ
θεῖα Ρηνιό. Μέσ' ἀπὸ τὴν «τακουργιάστρα» τῆς βράκας, βγάξει
ἓνα χαρτί τυλιγμένο ρολὸ καὶ τὸ δίνει στὸν καπ. Παυλῆ. Ξανα-
τυλίγει τὴ ζώνη του, ἐν' ὧ ὁ καπ. Παυλῆς βάζει τὰ γυαλιά του
καὶ διαβάζει).

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ὅσο διαβάζει τὸ σημείωμα, τόσο γίνεται
καὶ πὼ σκνθρωπός. Ἄφ' οὔ τελειώσει τὸ διάβασμα, χωρὶς νὰ
πεῖ λέξι, ἀνάβει ἀργὰ ἓνα σπύργο καὶ τὸ καίει κρατῶντας το ἀπὸ
τὴ μιὰν ἄκρη, ἐν' ὧ παρακολουθεῖ μελαγχολικὰ τὴ φλόγα του,
ὡς τὴν τελευταία της σπύθα, ὁπότε τοποθετεῖ τὴ σιάκη στὸ στα-
κτιδοχεῖο. Βγάξει ἀργὰ τὰ γυαλιά του, τὰ φυλάσσει, κι' ἔπειτα

ήρεμα και με μικρό χαμόγελο προς τὸ Ρουσο). Ζαχαρομένο μου τὸ πέμπει τὸ χάπι ὁ καπ. Μανουσος... (Κουνάει θλιμμένα τὸ κεφάλι του).

ΡΟΥΣΟΣ. (Μ' ἐνδιαφέρον, παραξενεμένος ἀπὸ τὴν ἔκφρασι τοῦ Καπ. Παυλῆ). Δηλαδή; Τί σοῦ γράφει;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ τὸ ἴδιο μικρὸ χαμόγελο και με κά-ποια εἰρωνία). Νά... Θέλει νὰ πεῖ, ναί και καλά, πὼς θὰ τὸ εἶχε τιμῆ (ν)του νὰ με δεῖ στὰ λημέρι (ν)του... μὰ πὼς τάχα εἶμαι πλιὰ χρειαζόμενος στὸ χωριό... και τὰ τέτοια...

ΡΟΥΣΟΣ. (Μ' ἐνδιαφέρον). Μ' αὐτὲ μοῦπε και μένα. Πὼς πιὸ πολλὲς ὑπηρεσίες, θὰ προσφέρεις ἀπὸ τὸ χωριό, γιατί σὲ σέβονται και σ' ἐκτιμοῦνε ὄλοι... Και πὼς καλ-λίτερο ἀπὸ τούλόγου σου νὰ συνονοῦνται δὲ θὰ μπορούσε νὰ βρεῖ...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Κουνῶντας θλιμμένα τὸ κεφάλι του). "Ἐτσά σοῦπε; (Ζωηρά, σχεδὸν θυμωμένα). Δὲν ἤθελε νὰ σοῦ πεῖ τὴν ἀλήθεια... (Ζωηρὰ και πονεμένα). Δὲν ἤθελε νὰ σοῦ πεῖ πὼς δὲ με χρειάζεται, γιατί μαι γέρος και σακά-της... Ἐντράπηκε νὰ σοῦ πεῖ καθαρὰ και ἑάστερα πὼς ὁ Καπετὰ Παυλῆς, δὲν κάνει μπλιὸ για τὸ βουνό... (Μὲ μικρὸ παράπονο σὰν νὰ μονολογεῖ). Σὰν νὰ φταίω γώ, πού εἶμαι γέρος και σακάτης. (Ἀπότομα και ζωηρὰ πρὸς τὸν Ρουσο). Που γέρασα; Στσί δουλειές μου (γ) ἢ στὰ χωράφια μου; (Πιὸ ἥρεμα). Ἄπάνω στσί μαδάρες πρωτογνώρισα κόσμο... "Εκειὰ μεγάλωσα μαζὺ με τ' ἀγρίμα... "Εκειὰ εἶδα στσί πρῶτες ἄσπρες τρίχες στὰ μαλλιά μου... (Μὲ παράπονο σὰν νὰ μονολογεῖ, κουνῶντας μελαγχολικὰ τὸ κεφάλι του). Και δά... ὁ γέρω Παυλῆς, δὲν κάνει μπλιὸ για τὸ βουνό... (Ζωηρὰ πρὸς τὸν Ρουσο). "Ἐπρεπε νὰ τοῦ πεῖς ὅμως πὼς οὐτὰ τὰ γέρικα κούτσουρα (δείχνοντας τὰ πόδια του) θὰ μπορούσαν ἀκόμη νὰ παραβγοῦν στὸ γλάκι με τὸν κάθε ἀνδρειωμένο, ἂν δὲν ἦσαν βαρειά ἀπὸ τὸ μολύβι που κρατοῦνε μέσα (ν)τος.

ΡΟΥΣΟΣ. (Μὲ ὕφος συνδιαλλαγῆς).—Μὰ δὲν ἤθελε νὰ πεῖ αὐτὸ ὁ Καπ. Μανουσος...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Φιλοσοφικά, με ἥρεμη πεποίθησι). Ἐμεῖς οἱ πλιὰ παλαιοὶ φιλιότισο, διαφέρωμε ἀπὸ σὰς τσί ὄψιμους, σὲ δυὸ πράμματα. Πρῶτα πρῶτα, ὅ.τι θέλαμε νὰ ποῦμε, τὸ λέγαμε ὀρθά-κοφτά. Ἐσεῖς τοῦ βάζετε πολλὰ πιπερο-κῦμινα για νὰ τὸ σερβίρετε τάχα πλιὰ νόστιμο...

ΡΟΥΣΟΣ. (Χιμογελαστά). Καί τό ἄλλο;
Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἐσεβόμαστε κι' ἐχτιμούσαμε τσ' ἀν-
τρειωμένους, πιο πολύ ἀπο σᾶς... ἄς ἦσαν καί γέροι!

ΡΟΥΣΟΣ. Ἰα-Ἰα πού ὁ Καπ. Μανοῦσος σ' ἐχτιμᾷ
ὅσο κανέναν ἄλλο στό χωριό.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μέ πικρία) Ἐχτιμᾷ τ' ἄσπρα μου
μαλλιά καί τὰ γένηια. Μονάχ' αὐτά! (Στρέφοντας ἄλλοῦ τὸ
κεφάλι). Κι' ἴσως νά μὴν ἔχει ἄδικο... (Μέ πικρὸ χαμόγελο
πρὸς τὸ Ροῦσο). Οἱ γέροι πρέπει νά κάνουν τόπο στά
νειάτα... (Σαρκαστικά). Ἐμεῖς μοιάζουμε δά με τὰ γέρικά
κουφαλισμένα δέντρα, μέ τσι σαπιμένες ρίζες... (Τονισμένα
πρὸς τὸ Ροῦσο). Ἀπό κείνες σᾶς ὄμως τσι ρίζες, παίρνου-
νε αἷμα καί ζωὴ κι' οἱ σημερινοὶ βλαστᾶκοι!

ΡΟΥΣΟΣ. Σωστά Καπετὰ Παυλῆ.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Σᾶν νά μὴν ἄκουσε, μονολογεῖ μέ πι-
κρία). Πανιέρμα νειάτα... Ποτὲ δὲ σᾶς ἐλαχτάρησα σᾶν καί
τώρα... (Πρὸς τὸν Ροῦσο ζωηρά). Ὅχι γιὰ μένα! Ὅχι... Τά
λαχτάρησα γιὰ νά τὰ δώσω ἄλλη μιὰ φορά στήν Πατρίδα!

ΡΟΥΣΟΣ. (Μέ συγκίνηση). Μαγάρι κι' ἄλλοι σᾶν ἐλό-
γου σου Σάντολε.. Ἐσοῦ δλα σου τὰ νειάτα, ὅλη σου τῆ
ζωὴ γιαυτήν τὰ δώκες. Ὅλος ὁ κόσμος τὸ λέει.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Τότες, γιατί μ' ἐμποδίζουνε νά δώσω
καί τὰ γέρα μου; Γιατί νά μοῦ ἀρνιόυνται τὴν ὕστερη
αὐτὴ χαρά;

ΡΟΥΣΟΣ. (Μέ ἀμνηγία). Μά νά... κατὰ πού λέει κι' ὁ
Καπ. Μανοῦσος, πλιό πολύ θά χρειαστεῖς στό χωριό.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Κουνώντας τὸ κεφάλι του μέ θλίψη).
Στό χωριό... (Ζωηρὰ πρὸς τὸ Ροῦσο), Μπορεῖ ὁ ἀητὸς νά
κάμει κυνήγι στό κάμπο; Μπορεῖ ν' ἀφήσει τσ' ἀψηλές
κορφές καί νά χτίσει φωλιὰ στά χαμόκλαδα; (Μικρὴ σιωπὴ
πού μέ σκυφτὸ κεφάλι εἶναι βυθισμένος σὲ σκέψεις. Σᾶν νά
παίγνει κάποιαν ἀπόφασι). Μά ἴντα κάθωμαι καί τὰ λέω σὲ
σένα! Αὐτὰ δά τὰ ποῦμε οἱ δυὸ μας! ἴντα ὥρα σεῦ' πε
πὼς δά κατεβεῖ;

ΡΟΥΣΟΣ. (Κυτίζοντας ἀπὸ τὸ παράθυρο). Μά ὅπου νά
ναί... Μὲ τὸ γύρισμά πού ἡλίου μοῦ πε πὼς θά ξεκινήσει.
Κοντὰ βασιλέμματα θά φτάξει στὸν «πόρο». Ἀπὸ κει θά
ντιδῆρουνε στήν ἀντικρυνὴ πλαγιά. (Δείχνει μέ τὸ δάκτυλο
ἀπὸ τὸ παράθυρο). Κι' ὅταν θ' ἀκούσεις τὸ συνθηματικὸ
τραγοῦδι, θά ξεκινήσεις!

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. «Πότες θά κάμει ξαστεργιά...» Ξ ;
ΡΟΥΣΟΣ. Ναι... σοῦ το γράφει ;
Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Φοβήθηκε φαίνεται μὴ λαθέψεις !

Σ κ η ν ῆ Χ

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνει μέσα κρατῶντας σ' ἕνα δίσκο δυὸ ποτήρια ρακί, ἕνα πιάτο ἀμυγδαλόκαρπους καὶ ἕνα πιάτο ξερὰ σῦκα, πὸν τ' ἀποθέτει στὸ τραπέζι). Ἄργησα λιγάκι, μὰ τὰ μύγδαλά σανε ποταμίτικα καὶ δὲν ἐσπούσανε τὰ παντέρμα.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἐχει πάρει μὲ μιᾶς τὸ πρωτεινὸ ἥρομο καὶ συγκροτημένο ὕφος). Συμπαθησμένη νάσαι... Ἐμεῖς τὰ λέγαμε ὡς τόσο μὲ τὸ φιλιότσο. (Πρὸς τὸ Ρούσο οἶν νὰ συνεχίσει κάποια συζήτησι πὸν ἀφήκαν σὴ μέση). Λοιπὸν, μιὰ ποῦ τὰ βρήκες ὅλα τὰ ζωντανά, χρωστεῖς νὰ μᾶς σὲ ψήσεις ἕνα μαρτὴ στὴ σοῦβλα.

ΡΟΥΣΟΣ. Μετὰ χαρᾶς σου Σάντολε.

Θειά ΡΗΝΙΟ. Δὲν πίνετε δὰ καὶ τὴ ρακὴ σας ; (Εἰρωνικά). Γιατὶ θωρῶ τὸ Ρούσο κι' ἔχει λυώσει τὸ καῦμένο στὸν ἰδρώτα !

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἄληθεια λές... (Πιάνουν τὰ ποτήρια καὶ τζουγκρίζουν). Πάντα κερδισμένος φιλιότσο.

ΡΟΥΣΟΣ. Καὶ καλὴ λευτεριά ! (Πίνουν).

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ἄμην καὶ πότε...

ΡΟΥΣΟΣ. (Σηκώνεται καὶ τακτοποιεῖ τὴ ζώνη του). Ἐγὼ εἶναι ὥρα νὰ γκάψω...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Σηκώνεται κι' ἐκείνη βιαστικά). Ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸ κάμει ἀνήψιο. Κὰ μὲ τὸν ἕνα πόδα μπήκες ; Στάσου νὰ σὰς σὲ βάλω ἄλλη μιὰ ρακὶ νὰ τὴν πιήτε. (Παίρνει τὰ ποτήρια καὶ φεύγει ἀπὸ τὴ δεξιὰ πόρτα).

Κ. ΠΑΥΛΗΣ. Γιάντα βιάζεσαι φιλιότσο ; Ἄπονωρίς εἶν' ἀκόμη.

ΡΟΥΣΟΣ. Βιάζομαι γιατί αὔριο ταχεινὴ-ταχεινὴ πρέπει νὰ πεταχτῶ ὡς στὴ χώρα.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Κι' ἴντα καλὲς δουλειές στὴ Χώρα ;

ΡΟΥΣΟΣ. (Ἐμπιστευτικά). Ἦ δὲν καταλαβαίνεις ; Πα-ραγγελιές τοῦ Καπ. Μανοῦσο σὲ κάτι δικούς μας.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Τὸ νοῦ σου μόνο φιλιότσο, μὴ σὲ τσακώσουν στὸ δρόμο τίποτε Γκεσταπίτες.

ΡΟΥΣΟΣ. Ναί, από τὸ δρόμο πάω γώ ; Ντὰ γιάντα κάμαν' οἱ ἀθρώποι τὰ μονοπάτια !

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Μπαίνει μέσα κρατώντας τὰ ποτήρια γεμάτα καὶ δίδει ἀπὸ ἕνα στὸν Κ. Παυλῆ καὶ τὸ Ροῦσο. Κυτάζοντας πότε τὸν ἕνα πότε τὸν ἄλλο μὲ πονηρία). "Ἄς ἐκάτεχα, ἴντα κιοκιουρίζετε ὄση ὥρα λείπω. Κακαφοροῦμαι πῶς μοῦ κάνετε διαβούλια !

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Γελαστὰ καὶ εἰρωνικά). Παντρολογῶ τὸ φιλιότσο, δὲν τὸ κατέχεις ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Εἰρωνικά καὶ δύσπιστα). Μπά ; ἴντα λογάται ; (Πρὸς τὸ Ροῦσο). Καὶ πότε μὲ τὸ καλὸ ;

ΡΟΥΣΟΣ. Αὔριο μισεύγω στὴ Χώρα γιὰ τὰ νυφικά.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Τζουγκρίζει τὸ ποτήρι μὲ τὸ Ροῦσο). "Ἄντε καλὰ στέφανα φιλιότσο.

ΡΟΥΣΟΣ. Εὐχαριστῶ καὶ στὸ' ἐγγονῆς σου... (Ἄφίνει τὸ ποτήρι καὶ φτιάχνει τὸ μανδύλι του στὸ κεφάλι). Ἐγὼ σὰς ἀφίνω τώρα, μόνο καλὸ βράδου σας. (Πρὸς τὸν Κ. Παυλῆ). Κι' ὅπως εἶπαμε τὸ τραγοῦδι...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. "Ἐγνοια σου... "Ἐγνοια σου...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Κατευοδώνοντάς τον ὡς στὴν πόρτα). "Ἄντε στὴν εὐκὴ τοῦ Θεοῦ καί... καλὰ ξετελέματα σοὶ δουλειές σου ! (Κλείνει τὴν πόρτα, γυρίζει καὶ κάθεται στὴ θέσι της. Κυτάζει πονηρὰ στὰ μάτια τὸν Κ. Παυλῆ). Δὲ μοῦ λές ; ἴντα σημαίνει τὸ τραγοῦδι πού σοῦ παράγγελνε ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Γελῶντας ἀδιάφορὰ). "Ἐνα παλαινὸ τραγοῦδι, πού θέλει λέει νὰ τοῦ τὸ τραγοῦδήξω στὸ γάμο (ν)του...

Θειά ΡΗΝΙΟ. Μωρὲ δὲν παραιτᾶτε τὸ' ἐξυπνάδες ; Ἄλλου αὐτά.. Ἐσεῖς ποᾶμμα ἄσκάρωνετε, μὰ ὁ Θεὸς νὰ σὰς τὸ βγάλει σὲ καλὸ. (Πιόνει τὴ ρόκα της κι' ἀρχίζει νὰ γνέθει). "Ἄς πιάσω νὰ κάμω μιὰ μπελονιά, γιατί ὅπου νὰ ναι δὰ σημάνουν τὰ σπερνά...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Σᾶν νὰ μοῦ λές δηλαδή, σκώσου νὰ γκάψεις ! Ἄλήθεια ἐπαραμάκρυνά τηνε τὴ γειτωνιά ἀπόψε. Μὰ δὲν εἶχα καὶ ποῦ νὰ πάω...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (Γνέθοντας). Θαρρῶ πῶς ὄσο γεράς, γίνεσαι παράξενος... ἴντά ναι, πού λές στὸ Θεὸ σου ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. ("Υστερὸ ἀπὸ μικρὴ σιωπὴ, σᾶν νὰ ἐκδηλώνει κάποια σκέψη του). Ἄλήθεια, ἴντα μαθαίνεις ἀπὸ τὴν Πελαγίτσα ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Ἀναστενάζοντας, ἐν ᾧ γνέθει*). "Ὅ,τι κατέχεις, κατέχω. Μηνᾶ μου πότε-πότε πῶς εἶναι καλά και πῶς δὲ δὰ κατεβεῖ λείει ἀπὸ τὸ βουνό, ἃ δὲ διώξουν τοὶ Γερμανούς...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Καλὰ ποῦ βρίσκεται ; Κοντὰ ναι ; μακρῶ ναι ;

Θειά ΡΗΝΙΟ. Κανένας δὲν τὴν εἶδε. Τσι προάλλες ἔμαθα πῶς ἐγύριζε στὰ ριζὰ και μάζωνε κοπελιές, γιὰ νὰ κάμει δικό τῆς μπαῖράκι. "Ἄς ἔχει τὴν εὐκὴ μου, κι' ὅπου θέλ' ἄς εἶναι.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Μ' ἐνθουσιασμό*). "Ἄξια κοπελιά ἡ Πελαγίτσα. "Ἐχει τὸ αἷμα τῆς γενηᾶς τῆς !

(*Ἀπὸ τὴν ἀπέναντι πλαγιά ἀκούεται μὲ συνοδεία λύρας, τὸ οἰζίτιχο τραγοῦδι :*)

- » Πότες θὰ κάμει ξαστεργιά, πότες θὰ Φλεβαρίσει
- » Νὰ πάρω τὸ ντουφέκι μου, τὴν ὁμορφὴ παιρῶνα
- » Νὰ κατεβῶ στὸν Ὀμαλό, στὴ στράτα τῶ Μουσουόρω
- » Νὰ κάμω μάνες δίχως γιουούς, γυναῖκες δίχως ἄντρες.

(*Ἡ Θειά Ρηνιό ἀφίνει τ' ἀδράχτι, κι' ἀφρουγκάζεται. Ἀφρουγκάζεται κι' ὁ Καπ. Παυλῆς. Τὸ πρόσωπό του παίρνει μιὰ παράξενη ἔκφρασι, ἀνάμικτη μὲ νοσταλγία και ἀποφασιστικότητα. Τὸ βλέμμα του ζωντανεύει. Τὰ μάτια του παίζουν ζωηρὰ και γελαστά, και μὲ σβελτσύνῃ ἀπίστευτὴ στὴν ἡλικία του, ξεπειτάγεται ἀπὸ τὸ κάθισμά του και πλησιάζει στὸ παράθυρο, κυτᾶζοντας μὲ λαχτᾶρα στὴν ἀπέναντι πλαγιά*).

Θειά ΡΗΝΙΟ. Ποιοὶ νᾶν' οἱ χαροκόποι τέθοιανὰ ὦρα ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Χωρὶς νὰ στραφεῖ*). Τὸ τραγοῦδι τῆς σκλαβιάς !

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μὲ πικρὸ χαμόγελο, σὰν νὰ μονολογεῖ*). Πότες θὰ κάμει ξαστεριά... (*Κουνῶντας περίλυπα τὸ κεφάλι τῆς*). Πότες θὰ Φλεβαρίσει... "Ἄχ ! Ἀπὸ μικρὸ παιδί αὐτὸ τὸ τραγοῦδι γροικῶ... «Πότες θὰ κάμει ξαστεργιά»... Καὶ γέρασα, κι' ἀσπρίσαν τὰ μαλλιά μου, κι' ἡ ξαστεργιά δὲν ἔρχεται... Πάντα συνεφιά και μαύρη ἀντάρρα σκεπάζει τὴν

Κρήτη... Δέν προφταίνει νά χαμογελάσει λίγο ή άνοιξι, καί καινούργια βαροχειμωνιά πλακώνει...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Στρέφεται απότομα και ζωηρά*). Αύτη τη φορά νάσαι σίγουρη πώς μιά και καλή δά νάρθ' ή καλοκαιριά! (*Δείχνοντας προς την πλαγιά, με καμάρι*). Δέν άκούς τά χελιδόνια...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Δύσπιστα*). Δηλαδή;... Ίντα θές νά πείς; (*Σηκώνεται και πλησιάζει στο παράθυρο, κοιτάζοντας προς την πλαγιά. Ξαφνικά σαν κάποιον που ηρέσει να περνά από το μυαλό της*). Δέ μου λές; Τοῦτο νά τογε τάξε τὸ τραγοῦδι τοῦ γάμου;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Χαμογελά με κάποιον ειρωνία*). Καλά τὸ κατάλαβες! (*Τὸ βλέμμα του για μιὰ στιγμή γίνεται σκληρό*). Ναι. Τραγοῦδι τοῦ γάμου .. τὴ ξεφάντωσης! Καί δά γενεὶ μιὰ ξεφάντωση στήν Κρήτη, πού δ' άκουστέι σ' ὄλο τὸν κόσμο! Μιὰ ξεφάντωση, πού δά τὴ μεταδιγούνται ἔγγονια καί δισέγγονα...

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Μ' ἑλαφρὴν εἰρωνία*). Καί δά νάσαι καί τουλόγουσου μαζὺ με τοί χαροκόπους;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Πειραγμένος κάπως*). Παράξενο σοῦ φαίνεται; Μὲ θαρρεῖς καί σὺ γέρο καί σακάτη! Πέστο... πέστο... Εἶμαι γέρος καί δέν κάνω με τοί χαροκόπους... ἔ; Αὐτὸ δέ θές νά πείς; (*Πιὸ ἤρεμα*). Τὸ εἶπανε κι' ἄλλοι πρὶν ἀπὸ σένα. (*Ζωηρά*). Μά τά κότσια μου βαστοῦν' ἀκόμη. Καί μέσα στοί φλέβες μου, τούτη τὴν ὥρα, νοιώθω τὸ αἷμα μου ν' άνεχοχλακᾷ σαν ὄντεν ἤμουσ εἴκοσι χρονῶ... Τὸ εἶπανε κι' ἄλλοι. Μά δά τοὺς ἀποδείξω πὼς ὁ καπετᾶ Παυλῆς, δέν εἶναι ποτὲ γέρος γιὰ τὴν πατρίδα του!

Θειά ΡΗΝΙΟ. (*Ἐκπληκτὴ ἀπὸ τὴν ἐπιθετικότητα τοῦ καπ. Παυλῆ*). Μά ποιὸς σοῦ πε χριστιανέ μου τέθοιο πρᾶμμα καί γίνηκες μπαροῦτι;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (*Ἠρεμα*). Κατέω γὼ ἴντα λέω κι' ἔγνωια σοῦ. Μά ἄκου. Μιὰ χάρι θά μου κάμεις.

Θειά ΡΗΝΙΟ. Στο' ὀρισμούς σου.

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. Ἡ Σοφία ἢ ἔγγονή μου, θάρθει σέ λίγο νά με γυρεῦγει. Βάσταξέ τηνε ἔπαδὲ καί μὴν τὴν ἀφίσεις νά ξαναγυρίσει στοῦ σπίτι. Ποῦ δ' ἀπομείνει μοναχὴ τῆς; Πέστης πὼς με καλέσανε στήν κάτω γειτονιά, νά τὸς σέ δώσω μιὰ γνώμη καί δά ξομείνω ἐκεῖ ἀπόψε. Κι' αὔριο πέστης τὴν ἀλήθεια.

(Ξεκρεμῖ ἓνα κυνηγοσάκκουλο πού κρέμεται στὸν τοῖχο
κι' ἐτοιμάζεται νὰ φύγει).

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Σοβαρά). Κολάτι δά γενεῖ με τῆ Σοφία.
Μά συλλοίστηκές το καλά, κειονά πού πᾶς νὰ κάμεις ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Βάζοντας τὸ κυνηγοσάκκουλο σὴν πλάτη).
Μη μοῦ μεταπεῖς ἄλλο λόγοι Πές με τρωζό, πές πῶς πα-
ραλόλως... Μά δέ μπορῶ .. (μὲ πάθος). Δέ μπορῶ νὰ τσι
θωρῶ... Κι' ὁ ἀέρας ἔπαδε κάτω, ὅπου στὰν ἦρθαν οἱ μα-
γαρισμένοι, θαρρῶ πῶς μυρίζε ἄσκημα... ἐγίνηκε βαρύς...
Μέ πνίγει. . "Οντες ἀκούω τσι μπότες τος νὰ καταχτυ-
ποῦνε στὰ καλντιρίμια, μοῦ φαίνεται σὰν νὰ μπήγουνται
τὰ καρφιά (ν)τος στσι σάρκες μου ! Θαρρῶ πῶς τρυποῦνε
τὸ μυσλό μου καὶ μοῦρχεται νὰ παραλοῖσω. Δέν μπορῶ
νὰ τὸ χονέψω πῶς εἶμαι σκλάβος... Καταλαβαίνεις ;

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. Ὑπομονή δά κάμωμε. Ὑστερα, κατὰ
πού λένε, δέ δ' ἀργήσουνε νὰ ρθουνε τὰ Ἑγγλέζικα κα-
ράβια...

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Μὲ σκεπτικισμό). "Ἴντα σοῦ γροικῶ...
«'Απ' ἀνημένει ἀπο τῆ γειτονια σκουτελικό, ἀδείπνητος
'πομένει!» Ἐνή θέλωμε νὰ δοῦμε λευτεργιά, δά τὴν πά-
ρωμε με τὰ μπράτσα μας... "Αντε, καλό βράδου καὶ καλὴ
ἀντάμωση. (Φεύγει πρὸς τὴν πόρτα).

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Κάνει μερικὰ βήματα πρὸς τὴν πόρτα. Σὰν
μὰ τελευταία ἐπικλησι στὸν Καπ. Παυλῆ νὰ μὴ φύγει). Μά νὰ
βαστάξεις θές μπρε, στήν ἡλικία πού 'σαι, νὰ γυρίζεις στὰ
βουνά ;

Καπ. ΠΑΥΛΗΣ. (Ἀπὸ τὴν πόρτα πού ἔχει φθάσει, στρέφε-
ται πρὸς τὴ θεῖα Ρηνιό — ζωηρά, με τόνο). "Οπου βαστάξω...
Παρά νὰ με φάει ἢ σκάσι καὶ τὸ μαράζι τοῦ κάμπου, καλ-
λιά νὰ με φᾶνε τὰ ὄρνια τσι Μαδάρας... (Φεύγει).

Θεῖα ΡΗΝΙΟ. (Μὲ συμπάθεια καὶ συγκίνηση). "Αμε στὸ
καλό, κι' ὁ Θεὸς μαζί σου. (Κλείνει τὴν πόρτα πίσω του καὶ
γυρίζει με ἀργὰ βήματα, ἐν'ὄ μολογεῖ, σὰν νὰ κάνει κᾶποιο
θλιβερόν ἀπολογισμό). Πάει κι' ὁ Παυλῆς... Πάει κι' ἡ Πελα-
γίτσα... Αὔριο, ἄλλοι δά μαδαρώσουν... Καὶ μεθαῦριο, οἱ
(γι)ἀποδέλοιποι... (Κουνάει μελαγχολικὰ τὸ κεφάλι). Κανένας
δὲ δ' ἀπομείνει... (Σταματᾷ σὴ μέση τῆς σκηνῆς). Θά ρημά-

ξουν πάλι τὰ χωριά, γιὰ νὰ γεμίσουν τὰ βουνὰ κλέφτες
καὶ χαϊνηδες... Σὰν τὴ μαύρη ἐποχὴ τῆ Τουρκιάς. (Στρέ-
φει τὸ κεφάλι πρὸς τὴν πλατεία, ὑψώνει τὰ μάτια πρὸς τὸν οὐ-
ρανό, βάζει τὸ χέρι στὸ στήθος, σὰν σὲ προσευχή. Μὲ συγκίνησι,
ἐν ᾧ ἡ αὐλαία πέφτει οἰγά-οιγά). Θέ μου, ποῦ βλέπεις τὸν ἄ-
δικο κατατρεμὸ τοῦ Νησιοῦ μας, ξεμίστευγέ τους! Δίδε
σκέπη καὶ δύναμη σ' αὐτοὺς, ποῦ πολεμοῦν γιὰ τὴν πα-
τρίδα! Εὐλόγη καὶ δυνάμωνε τ' ἄρματά ντος, καὶ χάρισέ
μας γρήγορα τὴ λευτεριά.....

ΑΥΛΑΙΑ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΕΙΣ ΙΔΙΩΜΑΤΙΣΜΩΝ ΚΕΙΜΕΝΟΥ (*)

Ἄζουδος = Ἐκεῖνος πού δέν ἔχει «ζουδο» (=μιά τοῦφα ἄσπρα μαλλιά πού ξεφυτρώνουν ανάμεσα στά σκοῦρα μαλλιά τοῦ κεφαλιοῦ). Ὑπόρχει ἢ πρόληφι πὼς ἐκεῖνος πού ἔχει «ζουδο» εἶναι τυχερός καὶ ἀνιθέτως ἄτυχος ὁποῖος δέν ἔχει.

Ἄναντρανίζω = Συνέροχομαι, ἀνακτῶ δυνάμεις, σηκώνω ψηλά τὸ κεφάλι.

Ἄνέ καὶ Ἄνή ἢ ἄ = Ἀντὶ τοῦ ἔάν, ὅταν ἢ ἐπόμενη λέξις ἀρχίζει ἀπὸ σύμφωνο. Σὲ πολλές περιπτώσεις θὰ παρατηρήσει κανένας μὲ πόση ἐπιμέλεια ἀποφεύγει ἡ Κορητικὴ διάλεκτος τὰ δύο σύμφωνα στὸ τέλος τῆς προηγούμενης καὶ στὴν ἀρχὴ τῆς ἐπόμενης λέξεως.

Ἄνεβολεύγω = Ἄνηφορίζω, ὅπως καὶ ἀνεβόλεμα ἀντὶ ἀνήφορος

Ἄνεχοχλακῶ = Κοχλάζω.

Ἄνεκαπνιά = Ἡ ἔλλειφι καὶ τοῦ παραμικρότερον θοροῦβου, ἢ ἀπόλυτη ἡσυχία. Γενικώτερα ἢ ἔλλειφι εἰδήσεως, πληροφορίας κ.λ.π.

Ἄνεμολιάζω = Ἄναποδογυρίζω τὶς πέτρες. Συνήθως λέγεται γιὰ κείνους πού κάνουν αὐτὴ τὴ δουλειά, γυρεύοντας σαλιγκάρια κάτω ἀπὸ τὶς πέτρες. Κατ' ἐπέκτασιν, γιὰ ὅσους ψάχνουν μέσα σὲ σωρούς πέτρες ἀναζητῶντας ὅ,τι δήποτε.

Ἄνεμολιχνῶ = Δύσκολα ν' ἀποδοθεῖ ἢ ἀκριβῆς τον ἔννοια. Σημαίνει ἐπιπλήττω, ἀλλὰ ὄχι βάνασα. Οὔτε μὲ πᾶθος, κακία ἢ ἀγανάκτησι. Ἡ ἐπίπληξι κοῦβει στὸ βάθος καὶ κάποια στοργή, ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπη.

Ἄνεστοροῦμαι = Ἄναπολῶ, καὶ κάνω συγχρόνως μὲ τὴ σκέφι κάποιον ἀπολογισμό τῶν περασμένων.

Ἄνηφορᾶς = Ἡ καπνοδόχος

Ἄποκαούδια = Τὰ μισοαπανθρακωμένα ὑπολείματα δένδρου ἢ καὶ ξύλων, ὅστερ' ἀπὸ φωτιά.

Ἄρθοῦνι = Ρουθοῦνι.

Βάγκα (Βενετοῶνικο) = Τάφρος, χαντάκι.

Βιόλα = Κατ' ἀρχὴν ἄνθος. Εἰδικώτερα λέγεται βιόλα ἔνα

(*) Δέν ἐθεωρήσαμε ἀπαραίτητο νὰ παραθέσουμε καὶ τὴν ἐτυμολογία τῶν λέξεων, μιά πού σκοπὸς τῶν ἐπεξηγήσεων δέν εἶναι ἡ μελέτη, ἀλλὰ ἀπλῶς ἢ ἐρμηνεῖα τῶν δυσκολονόητων ἰδιωματισμῶν.

πρόχειρο κανδύλι πὸν πρέπει νὰ διατηρεῖται ἀναμμένο ἐπὶ 40 μέρες στὸ μέρος πὸν ξεψύχησεν ὁ πεθαμένος.

Βλάστακας = Ζωηρός, χυμώδης καὶ ἴσιος βλαστός. Σὲ μεταφορικῇ σημασίᾳ, ὁ εὐθύτενης καὶ γεμῆτος ζωῆ νέος.

Βούϊ = Τὸ βόδι.

Γιάε = Ἴδου ἢ Κύταξε.

Γίβεντο = Ἡ ἀκαθαρσία. Σὲ μεταφορ. σημασίᾳ, ὁ βρωμιάρης, ὁ πρόστυχος. Καὶ ξεγιβέντισι = προσβολή, ρεζιλίκι.

Γιουρούσι (Τούρκ.) = Ἐφοδος, ἐπίθεσι.

Γκάβγω καὶ ἡγκαψα = Φεύγω, ἔφυγα, ἀπομακρύνομαι.

Γλακῶ = Τρέχω. Καὶ γλάκι = τὸ τρέξιμο,

Γρουκῶ = Ἀκούω. μαθαίνω, πληροφοροῦμαι.

Δέτης = Γκρεμνός.

Δῶμα = Ἡ στέγη. Ἰδίως ἡ χωμάτινη ἐπίπεδη στέγη τῶν ἀγροτικῶν σπιτιῶν.

Ἐδά — Τώρα.

Ζάλο (τὸ) = βῆμα (Ἀνὸ-τρία ζάλα = Ἀνὸ-τρία βήματα,

Ζουγλαίνομαι = Παθαίνω ἀπὸ ἀκαμψία τῶν ἄκρων, σχετικῇ ἢ ἀπόλυτη.

Ζυγώνω = Καταδιώκω.

Καερέτι (Τουρκ.) = Θάρος, ὑπομονή.

Κακαφοροῦμαι = Ὑποπεύομαι καὶ τὸ κακό.

Καλὸσειρος = Ἐκείνος πὸν προέροχεται ἀπὸ καλῆ σειρᾶ, δηλ. ἀπὸ γνωστῆ καὶ ἑκαυοστῆ γενιά.

Κηβουλήτης = Περιέργος καὶ ὄχι πολὺ συνειδημένος χαρακτήρισμός τοῦ Ἰούδα ἀπὸ τὴν ἐπωδὸ «... Οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι» τοῦ γνωστοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ὕμνου τῆς Μ. Ἑβδομάδος. Ταυτόσημο μὲ τὸ Ἰούδας.

Κιουκιουρίζω = Ψιθυρίζω.

Κολλάϊ (Τουρκ.) = εὐκολία. «Κολλάϊ δὰ γενεῖ» = Θὰ εὐρεθεῖ λύσις, θὰ γίνῃ εὐκολία.

Κοντάδα = Ἐνας μακρὺς ἴσιος καὶ λεπτὸς κοντός, ἰδίως ἀπὸ χονδρὸ ζαχαροκάλαμο, στερεωμένος στὴν ὀροφή ἀπὸ δυνὸ σκοινία δεμένα στὶς ἄκρες. Ἀπαραίτητη στὰ πολλὰ Κρητικὰ σπῆτια γιὰ νὰ κρεμῶνται οἱ πλουμιστὲς ἰδίως κονβέρτες.

Κοπανιά (Μιά κοπανιά) = Μιά σιγμῆ.

Κοπιάζω = Συναπᾶται πιὸ πολὺ στὸ β' καὶ γ'. πρόσωπο. **Κόπιαζε, νὰ κοπιάζεις**, δηλ. κάνε τὸν κόπο νὰ μοῦ ἔλθεις. Κάποτε προφανῶς ἦταν μιὰ εὐγενικῇ διατύπωσι προσκλήσεως. Ἀργότερα ὁμως, χωρὶς ν' ἀποβάλλει ποτε καὶ τὴν ἀρχικῇ του

σημασία. ἡ ὑποδηλουμένη εὐγένεια καὶ λεπτότης παίρνει τὴ σημασία εἰρωνίας καὶ εὐφημισμοῦ τὸ ῥόπον τινά. Δὲν ἐντροπήκε νὰ μωῦ κοπιάζει. Ἄν ἔχεις μούτρα, ξανακόπιαζε.

Κουτσουνόπανα = Πανιά, φορέματα τῆς κουτσούνας, δηλ. τῆς κοῦκλας.

Λαζαρίνα = Ἄρχαῖο, ἐμπροσθογεμὲς ὄπλο, μονόκανο μὲ τσακμακόπειρα (πυρίτη λίθο).

Λατσιίδα Βαθειὰ καθίζησι τοῦ ἐδάφους.

Λόμπης = Δέω πώς, λῶ πώς, δηλ. θαροῶ πως. Ἄπο τύπος ορηματικός, κατήντησε οὐ γὰρ οὐ γὰρ, μὲ ἐπιρ. σημασία.

Λουχοῦνα = Ἡ λεχώ.

Μαδάρες = Τὰ πετωδῆ καὶ ἀπόκορηνα βουνά τῆς Κοήτης.

Μαρτάρικα = Τὰ οἰκόσιτα αἰγοπροβάτα, πὺν ὡς γνωστὸν εἶναι ἡμερο καὶ πειθήνια.

Μεϊτάνι (Τουρκ.) Ἐξάρτημα τῆς Κορητικῆς φορεσιᾶς. Φοριέται πάνω ἀπὸ τὸ γιλέκο.

Μός = Μόλις.

Μπαλοθιά — Πυροβολισμός

Μουγκαλιούμαι = Ἡχητικὴ ἀπήχησις τοῦ μυκηθμοῦ τῶν βωδιῶν, ἰδίως διὰν ὑποφέρουν. Κατ' ἐπέκτασιν καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους διὰν οἰμώζουν.

Μουρνόρακη = Ρακὴ ἀπὸ ἀπόσταξι μούρων. Γνωστὴ γιὰ τὸ ἄρωμά της, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μεγάλη περιεκτικότητά της εἰς οἰνόπνευμα.

Μπαϊράκι (Τουρκ.) = Σημαία. Ἐπειδὴ κάθε σῶμα ἀτάκτων, μικρὸ ἢ μεγάλο, εἶχε καὶ τὴ δική του σημαία, κατήντησε νὰ σημαίνει γενικά, ἓνα σῶμα ἢ μιὰ ομάδα ἀτάκτων ὑπὸ ἓνα ἀρχηγόν. 3 μίτες. *Ἄνταρσία - τὴν κεντρικὴν σημαίαν*

Μπατούλια (Τουρκ.) = Ὅμαδα.

Μπλιό = Πλέον.

Ντελῆ Κανῆς (Τουρκ.) = Στὴν κυριολεξία, τρελλοαίματος. Ὁ ζωηρὸς νέος, ὁ λεβέντης.

Ντελόγο = Ἀμέσως.

Ντιδήρω = Διεκπεραιώνομαι ἀπὸ ἓνα σημεῖο στὸ ἀπέναντι.

Ξά (μον, σὺν, τὸν) = Δικαίωμα (μον, σου, του). Ἄπο τὸ ἐξά = ἐξουσία.

Ξεμαγαρίζω (Ἄπο τὸ μαγάρισμα, μαγαρισιά, πὺν σημαίνει ἀκαθαρόσια, βρωμα) = ξεβρωμίζω.

Ξεμιστεύω = Προστατεύω, σώζω. Σύνήθως δμως ἡ προστάσια νὰ προέρχεται ἀπὸ τὰ θεῖα.

Ἐστρουμισμένος = Ἐκεῖνος πὸν ἔχει χάσει τὴν ψυχρα-
μία καὶ τὴν σοβαρότητά του. Ὁ σαστισμένος.

Παλάμη = Τὸ φτυάρι.

Παρασύρα = Ἡ σκοῦπα,

Πίσσης = Κολασμένος.

Πολεμῶ = Προσπαθῶ, πασχίζω, ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι.

Πούρι = Ὡς γνωστόν.

Σακατούρα = Μακρὰ, βιοειὰ καὶ λίγο κρυτὴ ξιφολόγη.

Σάντολος = Ὁ ἀνάδοχος.

Σάρακας = Τὸ χειροπρίονο.

Σεφέρι (Τουρκ.) = Ἡ Ἐποχή.

Σκιαζομαι = Φοβοῦμαι, αἰσθάνομαι κάποιο δέος.

Σκιᾶς = Τοῦλάχιστον.

Σκουτελικὸ = Ἐνα σκουτέλι (πῆλινο πιᾶτο) φαγητό, πὸν ἀπὸ αἴσθημα φιλανθρωπίας, προσφέρεται στοὺς φτωχότερους γειτόνους.

Σπαθόβεργα = Ραβδί ἀπὸ σκληρὸ καὶ στερεὸ ἀγριόξυλο, σὲ σχῆμα σπαθιοῦ.

Στραβοράβδι = Ραβδί ἀπὸ ἀγριόξυλο, ὄχι εὐθὴ καὶ ἴσιο, ἀλλ' ἀκανόνιστο.

Συνειφέρω = (Μὲ ἐνεργητικὴ καὶ παθητικὴ ἔννοια μαζὶ)
π.χ. Τὸ γιατρικὸ τότε συνείφερε, ἦ, ἦπια το καὶ συνείφερα =
συνῆλθα, ἀνέλαβα.

Σύντεκνος = Ἡ σχέσι τοῦ Ἀναδόχου πρὸς τοὺς γονεῖς
τοῦ ἀναδεξιμοῦ.

Τᾶξε (πὼς) = Προστακτ. τοῦ τάσσω = ὑπόσχομαι. Τᾶξε
κερὶ σὴν Παναγιά. Τᾶξε πὼς = πὲς πὼς, στοχάσου πὼς κ.λ.π.
Μὲ τὴ χρῆσι σιγὰ σιγὰ κατήντησε μὲ ἔπιρ. σημασία.

Ταχεινὴ = Πρωτῆ.

Τραῖφος = Λιθόκιστος ἀγροικὸς μανδρότοιχος, χαμηλὸς,
μᾶλλον γιὰ νὰ σημαδεύει τὰ ὄρια τῶν ἀγροκτημάτων, παρὰ γιὰ
περίφραξι.

Τρωζὸς καὶ Τρεζὸς = Τρελλὸς.

Τσικουργιάστρα = Ἡ δίπλη πὸν ἔχει ἡ βράκα σὴν μέση,
γιὰ νὰ περνᾷ τὸ «τσικοῦρι» ἢ ζώνη δηλ. πὸν τὴν συγκρατεῖ.

Τσουρῶ καὶ Τσουρῶ = Ὀλισθαίνω, κατακυλῶ, γκρε-
μίζομαι.

Φιλίότσο (τὸ) = Ὁ ἀναδεξιμὸς.

Φουνάρα = Φωτιὰ μὲ μεγάλες φλόγες. Συνηθέστερα ἐκεῖνη

πὸν προέρχεται ἀπὸ ἓνα πυκνόφυλλο δένδρον, ἢ ἀπὸ ἓνα σαρὸν εὐφλεκτοῦς θάμνονος διὰ καίγονται.

Χάζι = Γούστο. Κάνε χάζι = κάνε γούστο.

Χαζίρι (Τουρκ.) = Παρών, πρόχειρος. Μὲ ἐπιρ. σημασία.

Χαϊνήδες = Διακτοὶ τῶν Κρητικῶν Ἐπαναστάσεων, ποὺ σὲ μικρὰς ομάδας ἀνελάμβανον ὀρισμένους τολμηρὰς καὶ ρωτοκίοντες ἀποστολὰς. Καὶ περίπου σὺν τοῖς σημερινοῖς Κομάντος.

Χαμηλώνω = (Συντηθίεται μόνο στὸ β'. πρόσωπο τῆς προστακτικῆς. Χαμήλωσε). Εὐγενική πρόσκλησις σ' ἓναν ἐπισκέπτη νὰ καθίσει.

Χαροκόπος = Ἐκεῖνος ποὺ διασκεδάσει. Ὁ γλεντιστής.

Χασόφτερα = Ὅ,τι ἐξαφανίζεται, σὺν τὸ φτερό ποὺ χάνεται στὸν ἀέρα. Ἀπὸ οὐσιαστικό, ἀπόκτησε μὲ τὴ χρῆσι ἐπιρ. σημασία.

Χουλιαντίζομαι = Σκανδαλίζομαι, μερακλώνομαι.

Χώρα = Κατ' ἐξοχὴν Χώρα λέγεται ἀπὸ τοὺς κατοικοῦς τῶν οἰκείων Ἐπαρχιῶν, τὰ Χοριά, τὸ Γέθνυνο καὶ τὸ Ἡράκλειον.

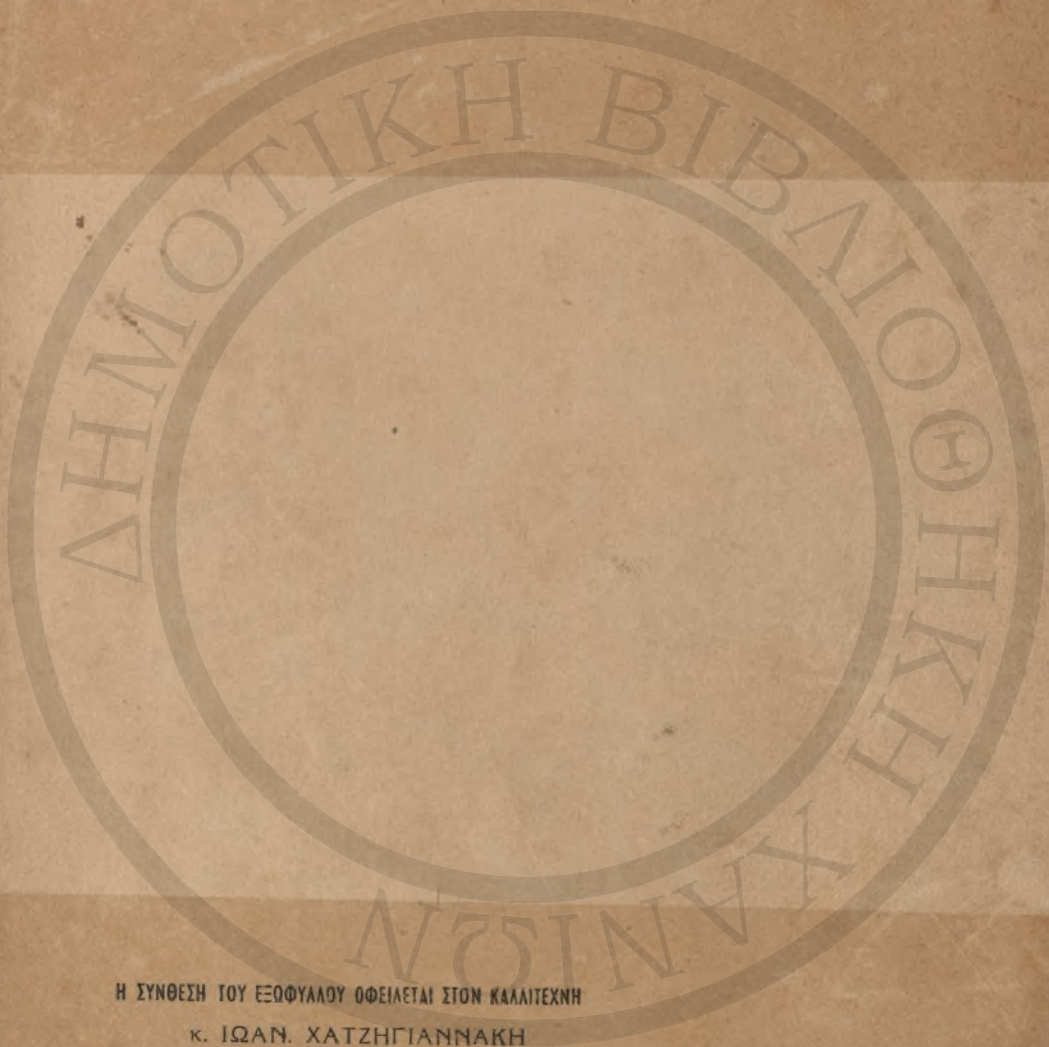
Ψυχανεμίζομαι = Δύσκολα ν' ἀποδοθεῖ ἢ ἀκριβῆς τὸ ἔννοια. Ἡ ψυχὴ δέχεται καὶ συλλαμβάνει καὶ τὸ ἀκαθόριστο, ποὺ εἶναι διάχυτο στὸν ἀνεμο, στὴν ἀτμόσφαιρα. Παραπλήσιο μὲ τὸ διαισθάνομαι, μὲ τὴ διαφορὰ πὸς ἐδῶ ἢ ψυχὴ καὶ ὅχι οἱ αἰσθήσεις εἶναι ὁ δέκτης, συνεπῶς ἐκεῖνο ποὺ δέχεται καὶ συλλαμβάνει εἶναι ἀκόμη πὸ ἀόριστο καὶ ἀβέβαιο.

ᾠξὸ = Ἀπὸ ἀναγραμματισμὸν τῆς λ. ζῶον, ζῶο.

ΔΗΜ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΧΑΝΙΩΝ

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΕΞΟΦΥΛΛΟΥ ΟΦΕΙΛΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΚΑΛΙΤΕΧΝΗ

Κ. ΙΩΑΝ. ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΑΚΗ

ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΣΤΑ ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ

ΤΗΣ Έφημ. «ΝΕΑ ΑΛΗΘΕΙΑ»